

CİNSEL YÖNELİMİN BAĞLANMA STİLLERİ, CİNSEL DOYUM VE
PSİKOPATOLOJİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

BURAK OKCI

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
2017

CİNSEL YÖNELİMİN BAĞLANMA STİLLERİ, CİNSEL DOYUM VE
PSİKOPATOLOJİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

BURAK OKCI

İstanbul Bilgi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji, 2014
Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, 2017

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA) derecesi ile
sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
2017

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CİNSEL YÖNELİMİN BAĞLANMA STİLLERİ, CİNSEL DOYUM VE
PSİKOPATOLOJİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

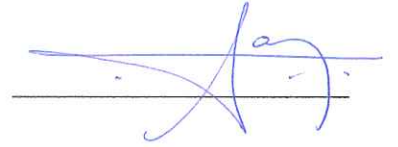
BURAK OKCI

ONAYLAYANLAR:

Prof. Dr. Ömer Saatçioğlu Işık Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel Işık Üniversitesi

Prof. Dr. Duran Çakmak Arel Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 17.01.2017

EXAMINING THE SEXUAL ORIENTATION IN TERMS OF ATTACHMENT STYLES, SEXUAL SATISFACTION AND PSYCHOPATHOLOGY

Abstract

The Statement of The Problem: The aim of this study is to evaluate couples with different sexual orientation, sexual satisfaction, psychopathology, attachment styles, sociodemographic characteristics together with related variables.

Method: A total of 45 volunteer couples (90 people) participated in the survey with the snowball method. Informed Consent Form, Sociodemographic Data and Information Form, Relationship Scale Questionnaire, The New Sexual Satisfaction Scale Short Form (NSSS-S) and Symptom Check Scale (SCL-90-R) were filled out by the study group in the data collecting process.

Results: It is seen that there was a correlation in a statistically significant and positive manner between the quality of the relationship between the sexual satisfaction sub-dimensions and the secure attachment style ($r = 0,276$; $p = 0,009$), while there were no statistically significant relationships with other attachment styles ($p > 0,05$). It can also be seen that the psychological pleasure dimension was negatively correlated with obsessive attachment style and statistically significant ($r = -0,279$; $p = 0,008$) and total sexual satisfaction score was statistically significant in a positively manner with secure attachment style ($r = 0,262$; $p = 0,013$). All dimensions of sexual satisfaction level were statistically significant with psychopathology. As a result of the correlation analysis made on the basis of sexual orientation, the relationship between anger and quality of the relationship, and somatization and compatibility with partner was not statistically significant ($p > 0,05$), and all other dimensions were statistically significant ($p < 0,05$). There were statistically significant relationships between psychopathology dimensions and personality levels in people who were overtly obsessive and indifferent ($p < 0,05$). A statistically significant relationship between psychoticism and secure attachment style ($r = -0,222$, $p < 0,05$) was found when controlled correlation analysis was performed according to sexual orientation groups. There was a statistically significant correlation in the negative manner between the total score of sexual satisfaction and SCL dimensions and all dimensions except paranoid thought in female homosexual participants ($p < 0,05$). The relationship between OCD dimension and total sexual satisfaction score in

homosexual males was statistically significant ($p < 0,01$) and the relations between other SCL dimensions were not statistically significant ($p > 0,05$). In heterosexuals, interpersonal susceptibility and depression levels were statistically significant in a negative manner with total sexual satisfaction score ($p < 0,05$).

Conclusion: Since the findings in the literature are generally oriented to the heterosexual group, the comparison was made in this aspect and the results are in accordance with the literature. It is important that homosexual individuals are assessed in terms of their methods for coping with problems, sexual satisfaction, psychopathologies and attachment styles as well as the problems they experience. It is also important to expose the problems of people with non-heterosexual orientation, and have solutions for their problems developed.

Keywords: Sexual orientation, Attachment styles, Sexual satisfaction, Psychopathology, Homosexual.

CİNSEL YÖNELİMİN BAĞLANMA STİLLERİ, CİNSEL DOYUM VE PSİKOPATOLOJİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet

Problemin Tanımı: Bu araştırmada, farklı cinsel yönelimden çiftlerin, cinsel doyumlarının, psikopatolojilerinin, bağlanma stillerinin, sosyodemografik özelliklerinin ilişkiye yönelik değişkenler ile birlikte değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmaya kartopu yöntemi ile toplamda 45 gönüllü çift (90 kişi) katılmıştır. Çalışma grubuna veri toplama sürecinde sırasıyla Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu, Sosyodemografik Veri ve Bilgi Formu, İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu (YCDÖ-KF), Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90-R) uygulanmıştır.

Bulgular: Cinsel doyumun alt boyutlarından olan ilişki kalitesinin güvenli bağlanma stili ile homoseksüel kadın katılımcılar için istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişki içerisinde olduğu ($r = 0,276$; $p = 0,009$), diğer bağlanma stilleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Psikolojik haz boyutunun saplantılı bağlanma stili ile negatif yönde ve anlamlı ($r = -0,279$; $p = 0,008$), toplam cinsel doyum puanının ise güvenli bağlanma stili ile istatistiksel pozitif yönde anlamlı olduğu ($r = 0,262$; $p = 0,013$) görülmektedir. Cinsel doyum düzeyinin tüm boyutları, psikopatoloji ile istatistiksel olarak negatif yönde anlamlıdır. Cinsel yönelim yönünden yapılan korelasyon analizi sonucunda ise öfke ile ilişki kalitesi ve somatizasyon ile partnerle uyum arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$), diğer tüm boyutların arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p < 0,05$). Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri ağır basan kişilerde, psikopatoloji boyutları ile bu kişilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler vardır ($p < 0,05$). Cinsel yönelim gruplarına göre kontrollü korelasyon analizi yapıldığında, psikotizm ile güvenli bağlanma stilinin de istatistiksel olarak anlamlı ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır ($r = -0,222$; $p < 0,05$). Homoseksüel kadın katılımcılarda cinsel doyum toplam puanı ile SCL boyutlarından paranoid düşünce dışındaki tüm boyutlar arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Homoseksüel erkeklerde OKB boyutu ile cinsel doyum toplam puanı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,01$), diğer SCL boyutları arasındaki ilişkiler ise anlamlı değildir ($p > 0,05$). Heteroseksüellerde ise kişiler arası duyarlılık ile depresyon düzeyleri, cinsel doyum toplam puanı ile istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki içerisindedir ($p < 0,05$).

Sonuç: Literatürde cinsel yönelim ile ilgili bulgular genel olarak heteroseksüel gruba yönelik olduğu için karşılaştırma bu yönde yapılabilmüş ve literatür ile uyumlu sonuç elde edilmiştir. Homoseksüel bireylerin yaşadıkları problemlerin tespiti kadar, sorunlarla başa çıkmaları, cinsel doyumları, psikopatolojileri ve bağlanma stilleri yönünden değerlendirilmesi önemlidir. Heteroseksüel olmayan kişilerin yaşadıkları problemlerin ortaya konulabilmesi ve problemlere dair çözümlerin geliştirilebilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel yönelim, Bağlanma stilleri, Cinsel doyum, Psikopatoloji, Homoseksüel.

Teşekkür

Tüm eğitim hayatım boyunca bana destek olan ve en önemlisi yol gösteren hayatımdaki güzel insanlara ne kadar teşekkür etsem azdır. Uzun bir yolculuğun heyecan verici aşaması olan yüksek lisans eğitimimde tüm tez sürecimde bana rehberlik eden, aynı zamanda tez yazmak için çıktığım yolda akademik bir makaleye de dahil olmamı sağlayan saygıdeğer Prof. Dr. Ömer Saatçioğlu'na teşekkür ederim. Makale sürecinde bana süpervizörlük yapan bir diğer değerli isim Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel'e de teşekkür ederim. Değerli hocalarım ile aynı makalede ismimin geçiyor olması benim için büyük bir onurdur. Akademik kariyerimin en başından itibaren bilgi ve vizyonumun gelişmesinde emekleri olan tüm lisans ve yüksek lisans hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Bugünlere gelmemi sağlayan, desteklerini benden asla esirgemeyen, omuzlarımda her daim ellerini hissedebildiğim ailemden başta babam Hüseyin Okci'ye, annem Dilek Okci'ye, kardeşlerime ve enişteme sonsuz teşekkür ederim. Tüm bu süreçte kahrımı çeken, İstanbul'da bana aile olan sevgili dostum Salih Furkan Karademir'e teşekkür ederim. Ailem kadar yakın hissettiğim, manevi kız kardeşim Yeşim Gülen'e destekleri için teşekkür ederim. Araştırma konumu belirlerken yol göstericiliği ile bende farkındalık yaratan sayın Doç. Dr. Gülseli Baysu'ya teşekkür ederim. Tezimin zor aşamalarında bana farklı açılardan bakmamı sağlayan, emeği çok olan arkadaşım Uzm. Psk. Beyza Sevim'e çok teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecimin bana kattığı en büyük değerlerden biri de kuşkusuz dostluklarımdı. Sorularıma cevap olan, kaygılarımı azaltan, güzel anılar biriktirmemi sağlayan yakın dostlarım Psk. Canan Cesur, Psk. Hazel Esin Özdemir ve Psk. Ceren Feyza Budak'a çok teşekkür ederim. Son olarak yüksek lisans eğitimim boyunca tüm süreci baştan sona takip eden ve destek olan Araştırma Görevlisi Merve Erbay'a çok teşekkür ederim.

İçindekiler

Onay Sayfası	i
Abstract	ii
Özet	iv
Teşekkür	vi
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi.....	ix
Kısaltmalar.....	xi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	1
1.1.1. Araştırma Soruları	1
1.1.2. Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	2
1.1.3. Araştırmanın Sayıltıları	3
1.2. Cinsel Yönelim.....	3
1.3. Cinsel Doyumun Tanımı	4
1.3.1. Cinsel Doyumun Ölçümü	4
1.3.2. Cinsel Doyumu Etkileyen Faktörler	5
1.3.2.1. Fiziksel Sağlık/Görünüş Memnuniyeti.....	5
1.3.2.2. Evlilik Uyumu	7
1.3.2.3. Psikolojik İyi Olma Hali.....	10
1.3.2.4. Yaşam Kalitesi	13
1.4. Bağlanma Stilleri Tanımı.....	16
1.4.1. Bağlanma Kavramı Ve Bağlanmaya İlişkin Kuramlar	16
1.4.2. Bağlanma Kuramcıları.....	20
1.5. Cinsel Doyum, Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji İlişkisi.....	27
1.6. Cinsel Yönelimlerin Cinsel Doyuma Etkisinin Karşılaştırılması	32
BÖLÜM 2	34
YÖNTEM	34
2.1. Çalışma Grubu.....	34
2.2. Veri Toplama Araçları.....	34
2.2.1. Sosyodemografik Veri ve Bilgi Formu (EK B)	34
2.2.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) (EK C)	35
2.2.3. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği-Kısa Formu (YCDÖ-KF) (EK D).....	36
2.2.4. Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90-R) (EK E).....	36
2.3. İşlem.....	37
2.4. Verilerin Analizi	37
BÖLÜM 3	38

BULGULAR	38
3.1. Örneklemin Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri	38
3.2. Ölçek Ortalamaları	40
3.3.1. Cinsel Doyum Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi	42
3.3.2. Bağlanma Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi	44
3.3.3. Psikopatoloji Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi	46
3.4. Ölçek Ortalamalarının Sosyodemografik Değişkenlere Göre Farkları ve Aralarındaki İlişkiler ...	51
3.4.1. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	51
3.4.2. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	54
3.4.3. Bağlanma Stilleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	59
3.5. Cinsel Yönelime Göre Fark Analizi Sonuçları	63
BÖLÜM 4	66
TARTIŞMA.....	66
BÖLÜM 5	73
SONUÇ & ÖNERİLER	73
KAYNAKLAR	
ÖZGEÇMİŞ	

Tablolar Listesi

Tablo 3. 1. Örneklem Özelliklerin Dağılımı.....	38
Tablo 3. 2. İlişki Özelliklerinin Dağılımı.....	39
Tablo 3. 3. Cinsel Doyum Ölçeği Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	40
Tablo 3. 4. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	40
Tablo 3. 5. Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	41
Tablo 3. 6. Ölçek Boyutlarının Normallik Testi Sonuçları.....	41
Tablo 3. 7. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri Değişkenleri Arasındaki Değerlendirme	42
Tablo 3. 10. Bağlanma Düzeyleri İle Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri Değişkenleri Arasındaki Değerlendirme	44
Tablo 3. 13. Psikopatoloji Düzeyleri İle Cinsel Yönelim Arasındaki Değerlendirme	46
Tablo 3. 14. Psikopatoloji Düzeyleri İle Cinsiyet Arasındaki Değerlendirme	47
Tablo 3. 15. Psikopatoloji Düzeyleri ile Yaş Arasındaki Değerlendirme.....	47
Tablo 3. 16. Psikopatoloji Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasındaki Değerlendirme	48
Tablo 3. 17. Psikopatoloji Düzeyleri ile Eğitim Durumu Arasındaki Değerlendirme.....	49
Tablo 3. 18. Psikopatoloji Düzeyleri İle İlişki Süresi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	50
Tablo 3. 19. Cinsel Doyum Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki Analizi ($N = 90$)	51
Tablo 3. 20. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Cinsel Doyum Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki ($N=90$).....	52
Tablo 3. 21. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki.....	52
Tablo 3. 22. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki.....	53
Tablo 3. 23. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki.....	53
Tablo 3. 24. Cinsel Doyum Düzeyleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki ($N = 90$)	54
Tablo 3. 25. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Cinsel Doyum Düzeyleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki ($N = 90$).....	55
Tablo 3. 26. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki.....	56
Tablo 3. 27. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki.....	57
Tablo 3. 28. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki	58
Tablo 3. 29. Bağlanma Stilleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki ($N = 90$)	59
Tablo 3. 30. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Bağlanma Stilleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki ($N = 90$).....	60
Tablo 3. 31. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki.....	61

Tablo 3. 32. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 3. 33. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki.....	63
Tablo 3. 34. Cinsel Yönelime Göre Cinsel Doyum Düzeyleri Arasındaki Farklar	63
Tablo 3. 35. Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki Farklar	64
Tablo 3. 36. Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki Farklar İçin Yapılan Post Hoc Tukey Testi Sonuçları	64
Tablo 3. 37. Cinsel Yönelime Göre Psikopatoloji Düzeyleri Arasındaki Farklar	65

Kısaltmalar

LGBTİ: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel, İnterseks

YCDÖ-KF: Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu

SCL-90-R: Belirti Tarama Ölçeği

İÖA: İlişki Ölçekleri Anketi

ORT: Ortalama

çev: Çeviren

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde başta cinsel yönelim kavramı açıklanmıştır. Fiziksel sağlık, görünüş memnuniyeti, evlilik uyumu, psikolojik iyi olma hali ve yaşam kalitesinin cinsel doyum ile ilişkisinden bahsedilmiştir. Bağlanma stilleri, kuram ve kuramcılarına yer verilmiştir. Cinsel doyum, bağlanma stilleri ve psikopatoloji ilişkisi incelenmiştir. Cinsel yönelimlerin cinsel doyum üzerindeki etkisi karşılaştırılmıştır. Çalışmanın amacı, önemi ve araştırmada incelenecek sorular ele alınmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Alanyazına bakıldığında, çiftlere yönelik birçok çalışma bulunmasına karşın farklı cinsel yönelimdeki çiftleri, ilişkileri ele alan çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu çalışmanın amacı; farklı cinsel yönelime sahip çiftlerin cinsel doyumlarının bağlanma stilleri ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmesidir. Bunun yanı sıra sosyodemografik özellikler, ilişkiye yönelik değişkenler de karşılaştırılacaktır.

1.1.1. Araştırma Soruları

“Cinsel yönelimin çiftlere yönelik bağlanma stilleri, cinsel doyum ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmesi” ele alınarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

- 1 Sosyodemografik ve ilişki özellikleri değişkenlerine göre cinsel doyum düzeyleri arasındaki fark nasıldır?
- 2 Sosyodemografik ve ilişki özellikleri değişkenlerine göre bağlanma düzeyleri arasındaki fark nasıldır?
- 3 Sosyodemografik ve ilişki özellikleri değişkenlerine göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark nasıldır?
- 4 Cinsel doyum düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?

- 5 Cinsel yönelim yönünden cinsel doyum düzeyleri ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 6 Cinsel doyum düzeyleri ile psikopatoloji arasında ilişki var mıdır?
- 7 Cinsel yönelim yönünden cinsel doyum düzeyleri ile psikopatoloji arasında ilişki var mıdır?
- 8 Bağlanma stilleri ile psikopatoloji arasında ilişki var mıdır?
- 9 Cinsel yönelim yönünden bağlanma stilleri ile psikopatoloji arasında ilişki var mıdır?

1.1.2. Araştırmanın Önemi ve Gerekeçesi

Cinsel doyumun cinsel yönelime göre ne şekilde değiştiği konusu, yeterince ele alınmamış çalışma konularındandır. Genç kadınlarla yapılan kısıtlı sayıdaki çalışmalarda, cinsel azınlıklar arasında cinsel doyum konusu ele alınmıştır (Coleman ve ark., 1983). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada yetişkin orgazm oranları konusu ele alınmış, heteroseksüel ve homoseksüel erkek/biseksüel erkekler arasında anlamlı bir fark görülmezken, homoseksüel kadınların heteroseksüel kadınlara oranla daha yüksek orgazma oranına sahip olduğu anlaşılmış, en düşük orgazm oranına sahip grubun da biseksüel kadınlarda olduğu belirlenmiştir (Garcia ve ark., 2014).

Günümüzde eşcinsellik, sıklıkla incelenen bir araştırma konusu haline gelmiştir. Literatürde konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, homoseksüel kadın ve homoseksüel erkeklerin, biseksüel ve translara oranla daha yüksek stres altında oldukları, yine LGBTİ bireylerin ise heteroseksüellere oranla daha yüksek stres yaşadıkları görölmektedir (Lewis ve ark., 2001). Yapılan benzer bir çalışma da sosyo-ekonomik düzeyi düşük LGBTİ bireylerin, yüksek olanlara oranla daha fazla stres yaşadıklarını ve heteroseksüel bireylere kıyasla cinsel doyum seviyelerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Söz konusu çalışmaya göre stres kaynakları yalnız yaşama, benimsenmiş homofobi ve olumsuz sosyal tepkiler olarak belirtilmiştir (Kuyper ve Vanwesenbeeck, 2011).

Türkiye'de eşcinsellik konulu birçok tez çalışması bulunmakla birlikte, eşcinsel bireylerin örnekleme dâhil edildiği çalışma sayısı yetersizdir ve bu yönde yapılacak çalışmaların literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir. LGBTİ bireylerin rastgele cinsellik yaşadıkları uzun süreli, doyumlu ve duygusal ilişkiler kuramayacakları konusunda bir kalıp yargı vardır. Ancak LGBTİ bireyler de heteroseksüeller gibi sadece cinsel odaklı veya cinsel ve duygusal bağın bir arada olduğu uzun veya kısa süreli, tek ya da çok eşli ilişkiler yaşayabilmektedirler (Yüksel, 2013). Bununla beraber, cinsel yönelim ve kimliklerin, cinsel doyum oranı ile olan ilişkisinin incelendiği yeterli çalışma bulunmamaktadır.

1.1.3. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada,

- 1- Katılımcı olarak kartopu yöntemiyle belirlenen İstanbul'da ikamet eden 45 çiftten oluşan örneklemin, İstanbul'da yaşayan, duygusal ilişkisi bulunan, birbirinden farklı cinsel yönelimlere sahip çiftlerden oluşan bir evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- 2- Araştırmamıza katılan örneklemin uyguladığımız ölçekleri samimiyetle ve objektif şekilde yanıtlayacakları varsayılmıştır.
- 3- Araştırma süresince uygulanan İlişki Ölçekleri Anketi, Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu ve Belirti Tarama Listesi adlı ölçekler, ölçüt özellikleri yönünden geçerli ve güvenilirlerdir.

1.2. Cinsel Yönelim

Amerikan Psikoloji Derneği (2009) tarafından yapılan tanıma göre cinsel yönelim, bireyin diğerlerinin cinsel yönelim ve kimlik özellikleri doğrultusunda onlara karşı duyduğu cinsel, romantik ve duygusal uyarım ve arzular şeklinde ifade edilmektedir. Cinsel yönelim, bir tercih değildir. Yönelimler, aşık olmak gibi yoğun duygusal durumları içeren psikolojik dürtüler ve biyolojik sistem ile bağlantılıdır. Bu tanım, cinsel yönelimin tercihe bağlı bir durum olmadığını ortaya koymaktadır. Geçmişte kullanılan cinsel tercih kavramı, bu nedenle cinsel yönelim şeklinde ifade edilmeye başlanmıştır.

Cinsel yönelim, kişinin hangi cinse-cinslere karşı arzu duyduğu üzerine tanımlanmaktadır. Kimi insanlar ne hemcinslerine, ne de karşı cinse ilgi duymazken (aseksüel), bazı insanların yönelimleri ise kendi cinslerine (homoseksüel), karşı cinse (heteroseksüel) veya her iki cinse birden (biseksüel) olabilmektedir (Eşel, 2006). Yine kimi bireyler Üçüncü cinse ilgi duyabilmekte ve durum transeksüel bireylere olan çekimi tanımlayan trans-yönelimli kavramıyla tanımlanmaktadır (Eşel, 2006).

Cinsel yönelim üç ana ögeden oluşmaktadır. Bunlar arzu, davranış ve kimliktir. Cinsel yönelim kimliği, kişinin cinsel yönelimini kabul edişini ve benimseyişini ifade etmektedir ve bireyin kendini keşfi, tanıyışı, grupsal bağlılık ve kültür gibi kavramlarla ilişkilidir (Bozdemir ve Özcan, 2011).

Amerikan Psikoloji Derneği'nin (2009) cinsel yönelime dair vurguladığı unsurlar aşağıda listelenmiştir:

- Hemcins yönelik cinsel istek, davranış ve yönelimler, insan cinselliğinin normal ve pozitif çeşitlerindedir. Gelişimsel veya zihinsel bir soruna işaret etmezler.

- Biseksüellik ve eşcinsellik, bireyin etiketlenmesine ve bu nedenle hayat boyu çeşitli olumsuz sonuçlara (mutsuzluk, dışlanma) neden olabilmektedir.
- Hemcinsel yönelik cinsel duygu ve eylemler, çeşitli cinsel yönelim ve cinsel yönelim kimlikleri bağlamında meydana gelebilmektedir.
- Biseksüeller, homoseksüel erkekler ve kadınlar mutlu hayatlar sürebilirler. Hem ilişkileri, hem aile hayatları, heteroseksüeller bireylerinki kadar saygıyı hak etmektedir.
- Eşcinsel yönelimleri geçmişte yaşanan travmalara ya da ailevi bozukluklara bağlayan teorileri destekleyen hiçbir kanıt bulunamamıştır.

Günümüzde bilimsel çevrelerde eşcinsellik bir hastalık ya da kusur olarak görülmemektedir. Buna rağmen heteroseksüel bir hayat tarzını seçmek isteyen eşcinsellere yardım etmeyi vaat eden kişi ve kurumlar da bulunmaktadır. Onarım terapisi olarak adlandırılan bu tip girişimlerin cinsel yönelimler üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı ve bireye zarar verebileceği bilinmektedir (Amerikan Psikoloji Derneği, 2009).

1.3. Cinsel Doyumun Tanımı

Cinsellik, evliliğin içerdiği en önemli ve bağlayıcı güçlerden biridir. Sağlıklı bir cinsel yaşam, çiftler arasında onlara özgü ve özel bir bağ yaratırken, birbirlerine olan yakınlıklarını da artırmaktadır. Yine cinselliğin çiftler arasındaki gerilimi azalttığı, sıcaklık, sevgi, koruma ve korunma duygularını geliştirdiği bilinmektedir. İyi bir cinsel yaşantı için çiftlerin birbirlerinin duygu, düşünce ve beklentilerine saygı duymaları ve kendilerini açıkça ifade edebilmeleri gerekmektedir. Cinsel ilişkilerin zamanı, sıklığı, süresi, yeri, tekniği ve ilişki esnasındaki davranışlardan alınan tamin, cinsel doyumu etkileyen ana unsurlardandır (Canel, 2012).

Cinsel doyum, kişinin cinsel ilişkisinden duyduğu memnuniyetin düzeyi olarak tanımlanmaktadır. Eşler arasındaki uyum, ilişkinin tüm alanlarını etkileyen önemli bir unsurdur ve bir denge içerisinde olduğu takdirde mutlu bir evlilik hayatı mümkün olabilmektedir. Cinsel doyum kavramını tanımlarken en çok ele alınan kavramlar, ilişki sıklığı ve orgazm yaşama yoğunluğu olmuştur. İletişim, cinsel konular açısından önemli bir değişkendir ve cinsel doyum üzerindeki etkisi büyüktür (DSÖ, 2010).

1.3.1. Cinsel Doyumun Ölçümü

Araştırmacılar, çeşitli yöntemlerle cinsel doyumu kavramsallaştırmaya ve ölçümlemeye çalışmışlardır. Renaud, Beyers, ve Pan (1997) cinsel doyumu, doyumun yokluğu

şeklinde kavramlaştırmışlardır. Ayrıca cinsel doyumun son derece kolay gözlemlenebilir ve özellikle evlilik için en önemli unsurlardan biri şeklinde belirtildiği görülmektedir. Bir kişinin kendi cinsel ilişkilerinden duyduğu memnuniyetinin ancak kendi raporlaması ile anlaşabileceğini açıklamışlardır. Kimi araştırmacılar, çeşitli anket öğeleri kullanarak cinsel doyumunu ölçmeye çalışmışlardır. Örnek olarak Zhou (1993) katılımcıların cinsel birleşmeden aldıkları doyumunu ölçmek adına tek bir soru sormuştur. Bu tip tek öğeli cevap türlerine ek olarak, fizyolojik ve psikolojik bileşenlere dair olan doyumunu ölçmek adına kullanılan iki veya daha fazla cevaplar ile çalışanlar da mevcuttur. Çok maddeli ölçekler, araştırmacılara farklı bileşenlerin ya da bir cinsel ilişkinin boyutlarının detaylarını sunduklarından dolayı daha kapsamlı bir açıklama yapma fırsatı sunmaktadır. Bu yaklaşıma göre bireyin cinsel doyumunu ölçmek için yalnızca bir veya iki öğe kullanan yaklaşımlara kıyasla, cinsel ilişkiye dair genel doyumunu ölçmenin daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Cinsel doyumun iki boyutu vardır. Bunlar ben merkezli veya çift merkezli boyutlardır. Her iki faktör de beş kavramsal boyut ile alakalı öğeleri kapsamaktadır. Cinsellik ile alakalı olan değişkenler, cinsel ve kişisel kimlik olarak belli bir kültür ortamında inşa edilmektedir. Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri ile aralarında bir bağ da bulunmaktadır.

1.3.2. Cinsel Doyumu Etkileyen Faktörler

1.3.2.1. Fiziksel Sağlık/Görünüş Memnuniyeti

Cinsellik, insan hayatının önemli bir parçasıdır ve birçok insan için hayat kalitesinde, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmekte ve gelişim sağlamakta son derece önemli bir rol oynamaktadır. Tatmin edici bir cinsellik, bireyin genel mutluluğunun ve sağlığının önemli bir öğesidir ve karşı cinsle yaşanan ilişkilerde, duygusal ve fiziksel sağlıkta büyük önem taşımaktadır (Bridges ve ark., 2004). Olumlu hisler içeren sağlıklı bir cinsellik duygusu, yetişkinlikte cinsel doyum sağlamak adına önemli bir gelişimsel görevdir ve olgun, uzlaşmacı ilişkiler kurabilmek, sağlıklı cinsellik geliştirmede önemlidir (Haffner, 1995).

Cinsel doyum, duygu, düşünce, kişisel tutum ve inançlar gibi birleşenlerden oluşan çok boyutlu bir deneyim olarak tanımlanmaktadır (Gill, 2007). Cinsel doyum, önceki tecrübelerle, güncel beklentilerle, gelecek niyetlerle de ilişki içerisindedir. Alan yazında, cinsel doyumun en güçlü belirleyicileri, genel ilişki memnuniyeti (Sprecher, 2004), bağlılık, kararlılık (Perrone ve Worthington, 2001), evlilik kalitesi (Denny ve ark., 2000), ortak başlatılan paylaşım ve iletişimidir (Bridges ve ark., 2004).

Alan yazında hem kadın hem erkeklerde cinsel doyum ve beden imgesi arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar sayıca azdır. Beden imgesi, çok boyutlu bir yapıdır ve kişinin kendi fiziksel özellikleri ile alakalı fikirleri, görüşleri, hisleri ve davranışları ile tanımlanmaktadır (Gill, 2007). Çağdaş toplumda beden, kişiyi temsil etmektedir ve dış görünüm, kişilere genç veya yaşlı, güzel ya da çirkin gibi sosyal anlamlar sağlamaktadır. Bireyin beden imgesi, kendi bedeniyle ve dış dünya ile olan ilişkisi yoluyla hayat boyu inşa edilmektedir (Haavio Mannila ve Purhonen, 2001). Beden imgesi, toplumun yarattığı bir kavramdır ve sosyo kültürel normlar ve değerler tarafından belirlenmektedir. Medya, yetişkinleri ve gençleri fiziksel görünümdeki ideal üzerinden şekillendirmekte ve gençleri cinsel doyuma ulaşmak için mükemmel bir bedene sahip olmaları gerektiğine dair bir inanca yönlendirmektedir. Negatif bir beden imgesi, kişinin tüm anlamda kendini ve öz değerlendirmesini etkilemektedir. Yapılan çalışmaların çoğu, vücut doyumsuzluğu ve benlik kavramı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu göstermektedir (Tiggemann ve Williamson, 2000). Beden memnuniyeti yüksek olan kişiler, diğerlerine kıyasla daha sık cinsel deneyimler yaşadıklarını, daha çok arzu hissettiklerini ve daha az cinsel problem yaşadıklarını belirtmektedir (Weaver ve Byers, 2006).

Lyness (2007) tarafından yapılmış olan bir araştırmada, üniversiteye giden kadın ve erkeklerde beden imajı ve cinsel doyum arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda kadın ve erkekler arasında bir fark olmadığı, beden imajı ile ilgili endişelerin iki cinsiyet için de söz konusu olduğu anlaşılmıştır. Daha eski araştırmalarda beden imajı çalışmaları sıklıkla kadın katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Günümüzde bu durumun cinsiyete bağlı olmadığı anlaşılmıştır.

Frauman (1982) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, fiziksel aktivitelere katılan üniversitelilerin cinsel hareketlerinde, cinsel ilişkiye duyulan isteklerinde artış olduğu tespit edilmiştir. Penhollow ve Young (2004) sık egzersiz yapan ve kendilerini fit gören katılımcıların, diğerlerine kıyasla cinsel performanslarının daha yüksek ve cinsel isteklerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Fiziksel aktivite, fiziksel sağlığın ötesinde birçok fayda üretir ve psikolojik sağlığı da olumlu yönde etkilemektedir. Özellikle üniversiteli kadın ve erkekler arasında hem cinsel doyum, hem de beden imajı arasındaki ilişkiler nadir olarak çalışılmıştır. Beden imajı ve egzersizin cinsel doyum ile olan ilişkisi ile alakalı araştırmalar, düşük cinsel doyum ile ilgili problemlere etkili müdahalelerin gelişimine fayda sağlayabilecektir.

Sağlıklı ve formda olmak adına erkekler için en önemli değişken egzersizken, kadınlar adına egzersiz istatistiksel olarak anlamlı değildir (Agliata ve Tantleff-Dunn, 2004). Bu tespit, toplumsal ideallere göre erkeğin erkeksi olması gerekmesiyle alakalıdır. Erkek bedeni görüntülerinin medyada artması, bu durumun ana sebeplerindendir. Kolotkin ve arkadaşlarının (2006) yaptığı araştırmalara göre, kadınların kilo durumu, erkeklerin kilo durumuna göre cinsel hayat kalitesine daha yüksek etki göstermektedir. Bir diğer araştırmaya göre, kadınların düşük beden imajının, ilişki esnasında endişelenmelerine ve bu endişe nedeniyle cinsel doyuma ulaşamamalarına neden olduğu belirtilmiştir (Smith ve ark., 1999).

Cinsel doyuma etki eden bir diğer önemli unsur da yaştır. Kadın ve erkeklerde yaş ilerledikçe, psikolojik ve fiziksel açıdan çeşitli farklılıklar ortaya çıkmakta ve bu farklılıklar cinsel doyumu direkt olarak etkilemektedir. Erkeğin cinsel deneyiminde büyük rolü olan testosteron hormonu, gençlikte yüksek iken yaş ilerledikçe zamanla düşmeye başlamaktadır. Birçok erkek, 60-65 yaşlarından itibaren cinsel hareketlerinde meydana gelen değişiklikleri fark etmektedir. Yaş ilerledikçe penisin ereksiyon olması oldukça uzun sürebilir ve hatta ereksiyon olunamayabilir. Tam bir uyarıma, orgazma ve ejakülasyona ulaşmak, uzun zaman alabilir. Bu yaşlarda çeşitli ilaçlardan destek alınabilir. Bu ilaçlar, cinsel aktivite için yetecek bir ereksiyon elde etmeyi ve sürdürmeyi kolaylaştırmaktadır (İnci ve Ergen, 2009).

Yaşın getirdiği değişiklikler sadece erkekler için geçerli değildir. Kadınlar da menopoz dönemlerinde östrojen kaybı yaşamaya başlar. Östrojen azalması, vajinal kuruluğa ve yavaş cinsel uyarılmaya sebep olabilmektedir. Yine bu yaşlarda kadınlarda duygusal değişimler de yaşanmaktadır. Kimi kadınlar gebelik endişesi yaşamadan cinsellik yaşarken, kimileri menopoz sonucunda doğal olarak gerçekleşen beden şekli ve ölçülerindeki değişimlerden dolayı daha az cinsel istek duymakta ve düşük cinsel doyum yaşamaktadırlar (CETAD, 2008).

1.3.2.2. Evlilik Uyumu

Toplumun yapı taşlarından biri olan aile, evlilik aracılığıyla oluşmaktadır. Evlilik, kişiliğin gelişmesini ve kişilerin gereksinimlerinin karşılanmasını sağlayan önemli bir ilişki biçimidir. Evlilik ve aile konulu literatür tarandığında, bu kavramları açıklayan kuramların birbirleri ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Kuramlar, evlilik ve ailenin insani ve davranışsal boyutu, eşler arası ilişkinin kalitesi ve eşlerin birbirleri üzerindeki etkisine odaklanmakta olup, ekonomik, iletişimsel, duygusal ve cinsel problemleri değerlendirmektedir. İşlevsel olmayan ailelerde eşlerin farklı rolleri varken, yaklaşımlar; aile

ve evlilik yapısının eşler ve çocuklar açısından irdelenmesinin önemini vurgulamaktadır (Çelik, 2006).

Aile sistemi, dış faktörlerden de etkilenmektedir. Bu etkilerin bir kısmı ailenin iç sisteminde değişimlere sebep olurken, bazıları yalnızca alt bir sistemde meydana gelmektedir. Bu değişimin alt sistemlere olan etkisi, aile yaşam döngüsü içinde net olarak hissedilirken, aile sistemini çok ögeli bir alt sistemler işleyişi şeklinde ele almak mümkündür. Bu sistemlerin içlerindeki denge, dışarıdan ya da içeriden gelen etkiler doğrultusunda değişim gösterebilmektedir (Aktaş, 2004).

Alan yazında evlilik doyumunu etkileyen değerlere dair birçok çalışma yer almaktadır. Bu çalışmalar arasında eşine destek vermeye ve eşini mutlu etmeye istekli olmak, evlilikte istikrar, güçlü manevi değerler, eşe karşı duyulan bağlılık, eş olma konusunda duyulan istek, cinsel açıdan sadakat, dine bağlılık, eşe iyi bir arkadaş olmak ve affedicilik yer almaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Glenn (1990) evliliğin, kişinin hayat süresini olumlu yönde etkilediğini, psikolojik ve fiziksel sağlığını koruyup, mutluluğunu arttırdığını vurgulamaktadır. Cooklin (1987) evliliği, birbiriyle etkileşimde olan, aralarında yakın bir ilişkinin bulunduğu fertlerden oluşan dinamik bir birim olarak tanımlamaktadır. Framo'ya (1992) göre evlilik, birbirine derin duygularla bağlı olan kişilerin sevgi, ait olma, mutlu olma gibi psikolojik gereksinimlerinin giderildiği bir birimdir.

Evlilik, insanların yaşamlarında önemli bir yere sahiptir. İnsan sosyal bir varlıktır ve hayatını başkalarıyla paylaşmaya ihtiyaç duymaktadır. Evlilik yoluyla insanlar hem neslin devamını, hem güvende olma ihtiyacını hem de cinsel gereksinimlerini karşılayabilmektedir. Eşler arasındaki iletişim, sistemin diğer üyelerini de etkileyerek aile bireylerine de örnek olmaktadır (Orvin, 1997). Mutlu ve kendini geliştirebilmiş kadın ve erkeklerin daha iyi ebeveynler olabileceği bilinmektedir. Eşler arasında yakın ve özel bir ilişki kurulamadığında, aile içi çatışmalar ve başarısızlıklar ortaya çıkmaktadır. Eşler arası olumsuz ilişkiler, ailenin alt sistemlerine olumsuz biçimde yansyarak zarar vermektedir. Eşler arası yakınlık kurulamadığında, çocuklara kötü örnek olunmakta ve mutsuzluklarına yol açmaktadır. Carter ve McGoldrick (1999) eşlerin birbirleriyle olan ilişkilerin iyi oluşunun, ailedeki diğer bireyleri de pozitif yönde etkileyeceğini vurgulamıştır.

Psikodinamik yaklaşım olarak bilinen sistem yaklaşımı, evlilik konulu alan çalışmalarının kuramsal zeminini oluşturmaktadır. Von Bertalanffy'nin çalışmalarını örnek alan kuramcılar, ailenin kapalı bir sistem olmadığını dile getirmektedir. Sistem, bireysel ve

ortak fonksiyonlara sahip, kendi içinde etkileşim içerisinde ve sistem üyelerini etkileyecek güçtedir (Berkey ve Hanson, 1991).

Post modern kuramcılar, sistem yaklaşımının aile ve evliliği geniş bir açıyla ele aldığını vurgulamaktadır. Eş sistemi içerisinde eşlerin birbirlerine karşı cinsel görevlerini yerine getirmeleri son derece önemlidir. Eşler arasında cinsel doyum veya doyumsuzluk, evlilik doyumunu doğrudan etkilemektedir (White ve Epston, 1990).

Eşler birbirlerine bağımlı olduğu gibi, aile üyelerinin davranışları da birbirleriyle ilişkili ve bağımlıdır. Eş sistemini kuran eşler arasındaki bütünlüğün sağlanması için, cinsel ihtiyaçların karşılanması son derece önemlidir. Cinsel gereksinimlerin karşılanması, evlilik doyumunun gerçekleşmesini sağlamaktadır. Eşlerin sağlıklı bir cinsel yaşama sahip olmaları, birbirlerine cinsellik konusunda geribildirim vermeleri ve cinsel gereksinimlerini karşılayabilmeleri, onları ilişkilerinden memnun kılacak ve bu ilişki, ailenin her üyesine etki edecektir. Bu etkileşim sayesinde, sistem kendini sürdürecektir (Jones, 1994).

Sistem yaklaşımına göre eşler arası ilişki temel öğedir ve diğer sistemlere etki etmektedir. İhtiyaçların karşılanması, cinsellik, bağlılık ihtiyaçlarının giderilmesi, eşlerin birbirlerine karşı davranışlarını temel alan eş alt sistemini ve diğer sistemlerin etkileşimini de etkilemektedir (Jones, 1994).

Cinsel gereksinimlerin karşılanması, sevmek, sevilme, şefkat görmek gibi duyguların tatmini, mutlu bir evliliği sağlamaktadır. Arslan (1996) evli erkek ve kadınların cinsel doyumlarını incelediği bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada ele alınan 33 değişken mevcuttur. Bu değişkenler, ailevi, cinsel ve bireysel hayatla alakalı tutum ve değerlere yöneliktir. Araştırmaya toplam 513 katılımcı dahil olmuştur. Araştırmada Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma neticesinde, farklı kişisel nitelikler, aileye yönelik özellikler ve cinsel hayatla alakalı tutum ve değerlerin cinsel doyum düzeylerinde değişikliğe neden olduğu ortaya çıkmıştır.

Sokolski ve Hendrick (1999) evlilik doyumunu, kişisel ve çevresel olmak üzere iki ana boyutta ele almıştır. Çevresel boyut; eşlerin karar almadaki eşitliği, baskınlığı, iş hayatını oluştururken; kişisel boyut ise eşlerin birbirine gösterdiği sevgi biçimi, tutumu, cinsel doyum ve iletişim biçimini oluşturmaktadır. Bu iki boyutta genel bir doyum olduğunda, kişiler hayatlarında da psikolojik doyuma ulaşacaklardır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde evli çiftler üzerinde yapılmış olan bir araştırma neticesinde, eşlerin birbirleriyle el ele tutuşmasının, sınırlarının büyük ölçüde gevşemesine neden olduğu anlaşılmıştır. Eşler birbirlerinin elini tuttuğunda, duyguların daha rahat ortaya

çıkıldığı görülmüştür. Saygı, sevgi ve aşk, insanların iyi anlaşması için önemli faktörlerdir. Cinsel hayat ise bu unsurların en sonunda yer almakta, ancak evlilik söz konusu olduğunda mutluluğun anahtarı olarak tanımlanmaktadır (Ünlü, 2006).

Evlilik doyumu, farklı kişilik nitelikleri, mali konular, çocuk yetiştirme şekilleri ve cinsel ilişki gibi unsurları içeren çok boyutlu bir kavramdır. Evlilik doyumunu etkileyen unsurlar üzerine yapılan araştırma ve çalışmalar 1950'li yıllarda başlamış ve 1990'larda gelişmiştir. Yapılan çeşitli çalışmalarda suçlama, öfke, çatışmayı çözmeyi reddetme (Kurdek, 1996), çatışma çözme stili, kadının isteği ve erkeğin reddi (Pasch ve Bradbury, 1998), kendini açma, eşin kendini açıklaması, eşin nitelikleri ve evlilik süresine yönelik bakış açıları gibi faktörlerin evlilik doyumu üzerinde potansiyel etkileri söz konusu olduğunu ortaya koymuştur.

Fincham, Beach ve Davila'ya (2004) göre, çatışma çözme biçimi ve yaşamın ilk beş senesi içinde duygularını ifade etmeye dair mevcut kabiliyet, evlilik doyumu üzerine belirleyici faktörlerdir. Yine boş zaman aktiviteleri, evde görev paylaşımı, beraber geçirilen zamanın nitelik ve niceliği, ve cinsel birlikteliğin doyuruculuğu, evlilik doyumunu etkileyen ana unsurlardır.

Morokoff ve Gilliland (1993)'in dile getirdiği bulgular da, evlilik doyumu ve cinsel doyum arasındaki önemli ilişkiyi ortaya koymaktadır. Samimiyet eksikliği, duyguların gösterilememesi ve gelir yetersizliğinden kaynaklanan yaşam kalitesi kaybı, cinsel doyum olmayan çiftlerin belirgin özelliklerindedir.

Evlilik ve ebeveyn tutumu konusunda tıbbi kliniklere danışan çiftlerin ortak özelliği, cinsel hayat problemleridir. Cinsel açıdan tatmin olan ebeveynler, yaşam kalitesi daha yüksek bir hayat sürmektedir (Ünlü, 2006).

1.3.2.3. Psikolojik İyi Olma Hali

Psikolojik kötü olma ifadesi, kapsamlı olumsuz duygular taşıma ve hayatın kötü gidişatı şeklinde tanımlanmaktadır. Bunun tersi olarak, psikolojik iyi olma hali ise huzurlu hayat ve işlevsel kişilerin olumlu özelliklerini kapsamaktadır (Keyes ve Annas, 2009). Psikolojik fonksiyonellik ile sosyal refah, bir bütün şeklinde bir takım kuramsal yaklaşımları kapsayan oldukça geniş bir olgu olan psikolojik iyi olma halini oluşturur (Gallagher ve ark., 2008). Karakterize edildiği gibi psikolojik refah, kişinin hayat standardını ve davranışlarını direkt olarak etkilemektedir. Sahip olunan psikolojik iyi olma hali, optimizmi arttırarak kognitif ve emosyonel bileşenleriyle hayat memnuniyeti ve pozitif duygu yapılarını güçlendirir. Ryff

(1989) tarafından önerilen psikolojik iyi oluş modeli, altı alt boyuttan oluşmaktadır. Tüm bu bileşenler, bireyin mevcut yaşına dek başından geçen ya da kendine dair pozitif değerlendirmelerini -öz kabul-, sağlıklı bir insan olarak düzenli olarak geliştiği inancını - kişisel gelişim-, bireyin sahip olduğu yaşamın anlamlı ve amacına uygun olduğu kabulünü - hayat gayesi-, insanlar arası ilişkilerde samimiyet ve güveni -çevresindeki bireylere dair olumlu ilişkiler-, bireyin kendi istek ve ihtiyaçları kapsamında dışsal unsurları etkili biçimde manipüle edebilme yetisini -çevresel hakimiyet- ve kendi başına karar alma kabiliyetini - özerklik otonomi- kapsamaktadır (Ryff, 1989; Ryff ve ark., 1999).

Sahip olunan cinsel tecrübeler, tatmin edici ve memnuniyet verici ölçüde ise, bireyi negatif olana dair güçlendirmekte, partnere dair iletişimi olumlu hale getirme ve doyumunu artırma yönünde etki etmektedir. Elde edilen bu mutluluk, zamanla kişinin öz kabulü, diğerleriyle olan iletişimi ve sağlıklı bir fonksiyonellikle biçimlenmektedir (Diener, 1984).

Ryff'in psikolojik iyi olma hali konusunda yaptığı çalışma ve araştırmalar bağlamında, psikolojik iyi olma haline yönelik çeşitli formüllerle tanımlanan iyi olma nitelikleri incelendiğinde, birçok kuramcının pozitif psikolojik fonksiyonelliğin benzer özelliklerini yazdıkları açık biçimde görülmektedir (Ryff, 1989). Cinselliğin aşağıdaki öğeler üzerindeki etkileri onaylanmıştır:

1. Diğer kişilerle pozitif ilişkiler kurma
2. Otonomi (özerklik)
3. Çevreyi amaca yönelik manipüle edebilme
4. Bireysel gelişim
5. Yaşam amacı
6. Öz kabul.

Ryff (1991) psikolojik iyi oluş kavramını altı alt boyutu ile açıklama ihtiyacını, kavramın kapsamlılığı ve derin oluşu ile açıklamıştır. Diğerleriyle pozitif ilişkiler, bütün sosyal hayatı kapsamaktadır. Sosyal hayat içerisinde evlilik ve cinsel hayat öncelikli olarak önem taşımaktadır. Ryff insanların etrafındaki diğerleriyle olan pozitif ilişkilerini, “diğerleri ile açık ve güvenilir ilişkiler kurabilme, güçlü empati yeteneği ve sevgi” şeklinde ifade etmiştir (Ryff, 1989).

Adler, Rogers ve Sullivan gibi birçok kuramcı, samimiyet ve güven kapsamında yaşanan bir ilişkinin insan doğasının vazgeçilmez bir parçası olduğunu savunmaktadır. Sevgi ve bağlılık kişilerarası olaylardır (akt., Erden- İmamoğlu, 2009).

Söz konusu kişiler arası olaylar, Freud'a (1961) göre, haz ve tutku ilkesinin talepleri şeklinde açıklanmaktadır. Bu bağlamda cinsellik de anlam kazanmaktadır. Haz temelli infantil tecrübe, yetişkin ilişki prototipine örnek olmakta ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Yetişkinlikte yaşanan cinsel tecrübe ve romantik ilişkiler, ilk çocukluk tecrübeleri yönünde biçimlenmektedir (Freud, 1961).

Psikolojik iyi oluşun nihai hedefi kendini gerçekleştirmektir. Bu konuda araştırma yapan teorisyenler bu boyutu spesifik kişilere karşı değil, tüm insanlığa dair sahip olunan sevgi ve empati şeklinde ifade etmektedir. Böylelikle bireyin tüm tutum ve davranışları da olumlanmaktadır. Buna ek olarak derin ve güven çerçevesinde sevgi üretebilme, aynı şekilde dostluklara sahip olma kabiliyeti şeklinde belirtmektedirler (Ryff, 1989).

Diğerleri ile kurulan sağlıklı ve samimi ilişkiler Allport'un olgunluk kavramı şeklinde açıkladığı başlık dahilinde de son derece önemli bir olgudur. Yetişkinlere dair alan yazında yer alan tüm gelişim teorileri, yakın ilişki kurabilme yeteneklerinin öneminden bahsetmektedir (Ryff & Essex, 1991). Bu bağlamda Ryff de bu olgunun önemini kabul ederek psikolojik iyi oluş kapsamında ele alınması gerekliliğinin altını çizmiştir (Ryff, 1989).

Diğer başlık olan otonomi, Ryff tarafından kişinin kendi kararlarını alabilmesi, özgürlük, kişiselleşme ve sahip olunan davranışların içsel manipulasyonları şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadedeki otonomi, kişinin düşünce ve eylemlerinin bizzat kendisi tarafından belirlenmesi, kendi kontrolü dışında olan nedenler ve olgulardan etkilenmemesidir. Otonomi sahibi kişiler, çevredeki dış etkenlerden korkmadan hayatını sürdürmekte, toplumun belirlediğini inanç ve değerlerden etkilenmemektedir. Bireyciliğin ana amaç ve özelliklerinden biridir (Ryff ve Singer, 1999).

Bir diğer boyut da psikolojide son derece önemli bir rolü olan kişisel gelişimdir. Kişinin ömür boyu gelişimini ve ilerleyişini devam ettirdiğine inanan teorisyenler, psikolojik iyi olma durumunun yalnızca kişisel gelişim ile mümkün olabileceğinin altını çizmişlerdir. Kişinin bireysel gelişim ve kendini tanımlama boyutları yönünde hayat boyu kişisel gelişim göstermesi, birey adına sağlıklı olandır. Tüm bunlar, Ryff'in bireyle gelişimi de ölçeğin altı alt boyutundan biri olarak belirlenmesine neden olmuştur (Ryff, 1989).

Ryff ve Essex'e göre (1991), hayat boyunca gelişimin önemine inanan Buhler, Erikson ve Jung gibi kuramcılar, bireyin yaşamı boyunca geliştirdikleri hayat gayelerindeki farklılıkların altını çizirken, belirlenen hedeflere ulaşmanın psikolojik iyi olma hali üzerindeki etkisini vurgulamaktadırlar. Tüm bunlar nedeniyle, olumlu amaçlara sahip olma ve yön duygusu hayatı anlamlı bulma duygusuna katkı sağlamaktadır. Bu nedenle hayatın gayesi

psikolojik iyi olma halinin bir göstergesi olarak ifade edilmektedir. Kişinin psikolojik iyi olma derecesi yüksek ise daha sabırlı, sakin ve uyumlu davranması beklenmektedir.

Ryff (1989) pozitif psikolojik işlevlerin son derece önemli bir olgusu olarak kendini kabulü, kişinin kendisine ait tüm olumlu tutumlara sahip olması şeklinde ifade etmiştir. Bu bağlamda kendini kabul etme, bireyin kendine karşı olumlu bir tutuma sahip olması şeklinde ifade edilmektedir. Bu noktadan hareketle bireyin kendini gerçekleştirme, en üst düzeyde fonksiyonel olması ve kişisel olgunlaşma kavramları açısından son derece önemli bir özelliktir. Sonuç olarak, insanın kendini kabul edişi psikolojik iyi olma durumu ile direkt olarak bağlantılı kabul edilmiştir. Kendini taşıdığı tüm özelliklerle sahiplenebilen kişilerin psikolojik iyi oluş durumlarının da daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle kendine inanan ve kendisini olduğu gibi kabullenen kişilerin cinsel açıdan da daha sağlıklı oldukları bilinmektedir (Ryff, 1989).

İnsanların psikolojik iyi olma durumunu etkileyen unsurlar genel olarak göz önünde bulundurulduğunda demografik değişkenlerin iyi olma değişkeninin son derece önemli bir kısmını açıkladığı görülmektedir. Buradan yola çıkan araştırmacılar diğer olası değişkenleri (cinsiyet, evlilik, ekonomi, sosyoekonomik düzey ve sosyal ilişkiler gibi) göz önünde bulundurmaya özellikle özen göstermişlerdir. Bu nedenle evlilik doyumunun psikolojik iyi olma durumu üzerindeki etkisi net biçimde görülebilmektedir (Radhika ve Prakash, 1987; Rosen ve Moghadam, 1991). İnsanlarda psikolojik iyi olmayı etkileyen niteliklerin saptanması ile cinsiyetin psikolojik iyi oluş düzeyi üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı da ifade edilmiştir (Diener ve Myers, 1995).

1.3.2.4. Yaşam Kalitesi

Kişilerin hayat kalitelerini ifade ederken beslenme, barınma, iş hayatı, fizyolojik durum gibi bütünü kapsayan yaşam kalitesi olgusu, bu başlıkta cinsel doyumun hayat kalitesine etkisi detayında ele alınmaktadır. Bu bağlamda en geniş araştırmaları gerçekleştiren Diener'in (1984), hayat kalitesi yorumunu incelememiz gerekir. Diener “mutluluk ve tatminkarlığın biyolojik, ekonomik, psikolojik ve sosyal unsurlarla alakalı olarak öznel görünümü” şeklinde tanımladığı hayat kalitesinde kişinin tutum ve davranışlarının doğrudan ilişkilendirilebileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle, kişisel refahın devamlı olarak değişim gösteren bir dinamik neticesinde geliştiğini söylemek mümkündür. Fonksiyonel ya da şarta bağlı insanlar arasında ilişkilerin değerlendirilmesi, hayat ve çevre şartlarının (Skinner, 1990)

rolü açıklanmıştır. Refah, çeşitli değişkenler arasındaki etkileşimle hem çevre hem de davranışı tahmin ve kontrol etme amacı taşımaktadır.

Diener ve arkadaşlarının (2003) çalışmasında, hayat kalitesi ne kadar yüksek ise psikolojik iyi olma halinin de doğru orantıda yüksek oluşu vurgulanarak, aralarında pozitif bir korelasyon olduğu belirtilmiştir. Böylelikle hayat kalitesinin davranış ve tutumlara etki ettiği ortaya çıkmaktadır.

İnsanlarda iki ana dürtü vardır. Bu dürtüler sevgi ve saldırganlıktır. Saldırganlık dürtüsü, sevginin emrinde olmalıdır. Bütün insanlar sevmeye ve beğenilmeye gereksinim duymaktadır. Bir ilişkinin bu ihtiyacı karşılayabilmesi, o ilişkinin mutluluk vermesini sağlar. Bu arzuların karşılanması sonucunda saldırganlık dürtüsü sevgi dürtüsünün buyruğuna girer ve kişilerin olumsuz davranışlardan, tutumlardan uzak bir hayat sürdürmesini sağlar. Cinsel doyum yaşayan kişilerde saldırganlık dürtüsü azalır ve kişi böylelikle olumsuz duygu ve davranışlardan uzak durabilir (Curun, 2006).

Yapılan araştırmalara göre, negatif bir cinsel hayatın depresyon ve panik bozukluk gibi birçok ruhsal rahatsızlığa neden olduğu bilinmektedir. Cinsel doyum yaşayan insanlar, sağlıklı bir ruh ve bedene sahip olurlar. Cinsel doyum, insanların yaşam kalitelerini yükseltmektedir (Trudel, 2002).

Doğan Şahin'e göre cinsel hayatından memnun olan eşlerin gündelik hayatları olumlu bir biçimde etkilenir. Mutsuz ve sorunlu bir cinsel hayat, eşlerin günlük hayatlarını negatif yönde etkilemektedir. Buna ek olarak kişilerde çeşitli psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olur. Bu durum erkeklerin agresif tavırlar sergilemelerine, depresyon gibi çeşitli psikolojik sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır (CETAD, 2006).

Yapılan bir araştırma sonucunda, orta yaş erkekler için cinsel doyumun, kişilerin fiziksel ağrılarını iyileştirdiği, mutluluk verdiği ve gençleştirdiği ortaya çıkmıştır. Yapılan bir diğer araştırmada da, bir erkeğin haftada iki gün cinsel olarak tatmin olmasının, 80 kilometre bir koşu kadar etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak haftada üç gün cinsel doyum yaşayan kişilerin, 10 yaş gençleştiği kanıtlanmıştır. Cinsel doyum, insanları fiziksel yönden pozitif yönde etkilemekte ve böylelikle yaşam kalitesinde artışa neden olmaktadır (Trudel, 2002).

1982 senesinde yapılmış olan bir çalışma neticesinde, cinsel ilişki sıklığının erkeklerde ömrü uzattığı tespit edilmiştir. 1981 senesinde İsveç'te yapılan bir diğer araştırmanın sonucuna göre ise, cinsel hayatı erken biten erkeklerin ömrünün kısaldığı gözlenmiştir. Bu

durum, cinsel doyumun kişinin hayat kalitesi üzerinde ne denli mühim bir etkisi olduğunu göstermektedir (Trudel, 2002).

Cinsellik, kişilerin fiziksel görüşünü de pozitif yönde etkilemektedir. Cinsel doyum yaşayan insanlar daha genç görünmektedirler. Cinsel doyumun sağlık ve yaşam kalitesine olan pozitif etkilerini kanıtlayan birçok araştırma mevcuttur. Yapılan bir araştırma sonucunda, düzenli cinsel yaşantısı olan insanların bağımsızlığı koruyan bazı maddeleri %30 oranında daha fazla salgıladıkları görülmüştür. Bu durum, düzenli cinsel hayatın kişilerin hasta olma ihtimalini azalttığını kanıtlamaktadır. Yine bir başka araştırma da, haftada iki defa cinsel doyum yaşayan bireylerin daha az hasta olduğunu göstermiştir. Cinsel doyum, fiziksel sağlık açısından da son derece önemlidir. Yapılan bir araştırmaya göre, cinsel doyum kilo vermeye ve kilo korumaya etki etmekle beraber, kan dolaşımını hızlandırmak suretiyle ağrı kesici bir etki yaratmakta ve seks hormonları ile birlikte diğer hormonların da düzenli çalışmasını sağlamaktadır (Keçe, 2014).

Seks, hücrelerin yenilemesini sağlamakta ve stresle başa çıkmada ciddi bir rol oynamaktadır. Cinsel doyum erkeklerin ve kadınların hislerini, düşüncelerini, eylemlerini, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını pozitif yönde etkilemektedir. Bir başka araştırmaya göre, cinselliğe karşı negatif hisleri olan kadınların, cinsel doyumsuzluğun etkisi ile hayatın diğer alanlarında da problemler yaşadıkları ve öfkeli davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Cinsel hayatında problemler yaşayan insanlarda psikiyatrik rahatsızlıklar, depresyon, anksiyete gibi sorunların da görüldüğü gözlenmektedir. Bu sıkıntıları yaşayan insanlar, hem iş hem aile hayatlarında da çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Aile bireylerine karşı öfkeli tavırlar sergilemekte, gergin bir ortama neden olmaktadır. Cinsel doyum, insanların çevrelerindekiyle de etkileşimine etki etmektedir. Cinsel doyum yaşayan kişiler, çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmaktadır. Bu kişiler aile içerisinde sağlıklı ilişkiler kurmakta, böylelikle eş ve çocukları için huzurlu bir aile ortamı sağlamaktadırlar (Ellison, 2000).

Yapılan bir araştırma sonucunda, cinsel hayatta kadının zevk almasının, erkeğin doyuma ulaşmasını kolaylaştırdığı tespit edilmiştir. Kadının zevk almaması, istek duymaması gibi durumlar erkeği olumsuz açıdan etkilemektedir. Bu durum, erkeğin kendisini yetersiz ve istenmiyor şeklinde hissetmesine neden olmaktadır. Bu sebeple bazı erkekler psikolojik problemler ile bile karşı karşıya gelebilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre, eşi tarafından istenmediğini düşünen erkekler cinsel doyum konusunda problemler yaşamaktadırlar. Bu durum, çatışmalara neden olmaktadır. Eşiyle sıkıntılı bir cinsel hayat yaşayan insanlar, evlilik yaşantısında da sorunlar yaşamaktadır. Eşler arasında sağlıklı bir ilişki olmadığında, bu

durum çiftin çocuklarına karşı da sağlıksız bir tutum sergilemelerine neden olmaktadır. Cinsel doyum, eşlerin birbirleri ile sağlıklı bir ilişki kurmalarını, böylelikle ailenin hayat kalitesini arttırmalarını sağlamaktadır. Cinsel doyum, kişilerin ruhsal durumunu, fiziksel sağlığını, duygularını, düşüncelerini, hareketlerini ve çevresi ile olan ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir (Keçe, 2014).

1.4. Bağlanma Stilleri Tanımı

Bağlanma kuramı, diğerlerine karşı güçlü bir sevgi bağı geliştirme amaçlı insan eğilimi olarak kavramsallaştırılmıştır. Bowlby'e göre, bağlanma sistemi içinde kişiler tehlikeli veya tehdit oluşturan şartlar altında kendileri ve bakıcıları arasındaki yakınlığı korumak adına değişim göstermiştir. Günümüzde alan yazına kazandırılan benzer inançlar, hem çocuğun keşiflerine imkan tanımakta, hem de güvenlik hissini de olası kılmanın önemini vurgulamaktadır (Ainsworth ve ark., 1978).

Hastalık, tehlike, korku, sıkıntı gibi çeşitli negatif durumlar, bağlanma sistemini aktifleştirmekte ve bireyin sahip olduğu öğrenilmiş bağlanma tipleriyle ilişki kurması şeklinde devam etmektedir (Bowlby, 1969).

1.4.1. Bağlanma Kavramı Ve Bağlanmaya İlişkin Kuramlar

Bağlanma teorisi, çocukluk evresine ek olarak yetişkinlik döneminde ilişki kurmaya dair sıkıntılarının ortaya çıkmamasına yönelik sevgi ve yakınlık gereksinimini tanımlamaktadır (Bowlby, 1980). Yaşam boyu süren bağlanma durumu, nitelikleri netleştikten sonra kökten bir değişime uğrayamamaktadır. Kurama göre, geçmişte edinilmiş olan kişiler arası tecrübelerin, gelecekte tecrübe edilecek kişiler arası ilişki ve bağlılıkları işlevsellik, ilişkilerdeki modeller, sahiplenme veya temsiller yoluyla etkilenmektedir. Bir diğeriyle etkileşim içinde olan birey, duyarlı ve sorumluluk sahibi olduğu takdirde, kişinin pozitif bir öz-imaaj, sorunla başa çıkabilmek için kapasite ve yeti, özerklik ve diğerleriyle ilişki kurma yönünde güven taşıyacaktır (Bowlby, 1980).

Doğumdan başlayarak anneden ayrıldığını düşünen insan, kısa bir süre içinde sosyal ve duygusal bağlar inşa ederek yeniden anne, baba ya da birincil bakım verene karşı bir bağlılık kurmaktadır. Sadece çocukluk dönemiyle kısıtlı olmayan bu ilişki, zihinsel bir şema oluşturarak negatif ve pozitif yönlerimizi biçimlendirmektedir. Bağlanma, bebeğin bakım veren ile arasında gelişen, bebeğin güvende hissetmesini sağlayan kuvvetli bir duygu bağı

olarak tanımlanmaktadır. Bu bağ, bebeğin gelecekte tecrübe edeceği ilişkilerde ve duygusal gelişiminde belirleyici bir faktör olmaktadır. Bağlanma kuramı, çocuklar ve bakım veren, özellikle de anne arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Bu ilişki, çocuğun destekleyici ve korumacı bir insanla bağ kurma gereksinimini gidermektedir. Çocukların birincil bakım veren kişiden ayrıldıklarında verdikleri tepkiler incelendiğinde, kimi çocuğun ayrılıkla başarılı biçimde başa çıkabildiği gözlenmiştir. Bu çocukların annelerinden kısa bir süreliğine ayrı kaldıklarını ancak annenin yakında döneceğini bildikleri iddia edilmiştir. Fakat kimi çocuklarda ağlama ya da anne döndüğü halde ondan uzak durarak tavır sergileme gibi tepkiler gözlenmiştir (Bowbly, 2012). Bağlanma, kişinin bireysel olarak tercih ederek ve sıklıkla güçlü olarak algılanan kişinin yakınlığını kazanmak adına geliştirdiği tüm davranışlara verilen addır. Bebekte izleme, gülme, ağlama, emme gibi eylemler, bağ kuduğu kişinin tepkilerini korumak ve doğal bir bağ oluşturmak adına doğuştan gelen davranışlardır. Bağlanma, bebeğe büyük avantajlar getirmekte ve bakım veren ile yaklaşmasını sağlayarak tehlikelerden korunmasını sağlamaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Bowbly'e (1973) göre bağlanma, kişinin korktuğu ya da stresli olduğu anlarda, bir nesne ile ilişki kurmak veya yakınlık geliştirmek için hissettiği arzudur. Bağlanma stili ile yakın ilişkisi olan ebeveynlik tarzları, psikolojik ve fiziksel açıdan sağlıklı, özgüveni yüksek bireylerin yetişmesinde önemli fonksiyonlara hizmet etmektedir. Bowlby (1973), bağlanma durumu neticesinde zihinsel modellerin ortaya çıktığını ve bu modellerde iki ana bileşen bulunduğunu belirtmiştir. İlk bileşen olan benlik modeli, bireyin bağlanan kişi tarafından sevmeye, desteklenmeye güvenilmeye layık olup olmadığı konusunda kendisi ile alakalı inançlarını kapsamaktadır. İkinci modelde ise, diğerinin veya bağlanılan kişinin güvenilirliği, ulaşılabilirliği ya da kabul ediciliği konusunda inançlar yer almaktadır. Çocuğun erken dönemlerde ilgi ve sevgi görmesi, ilerideki yıllarda kendisinin sevgiye ve güvene layık bir insan olduğunu düşünmesini sağlamakta, sevgiden ve değerden yoksun büyümesi ise gelecekte sevgi ve saygı görmeye değer olmadığını hissetmesine neden olmaktadır (Bowbly, 1973).

Kişinin hayatının ilk yıllarında geliştirdiği bağ, kişilik ve diğerleri ile olan ilişkiler üzerinde ömür boyu sürebilecek bir etkiye sahiptir. Bunun temel nedeni, içsel çalışan modellerdir. İçsel çalışan modeller, bireyin yaşamının ilk yıllarında gelişmeye başlayarak zamanla daha da yapılandırılmakta ve süreklilik kazanmaktadır. İçsel çalışan modeller; Benlik modeli (bireyin sevmeye ne kadar layık olduğu yönündeki düşünceleri), Başkaları modeli (diğerlerine ihtiyaç duyulduğunda o kişilerin ne kadar ulaşılabilir olduğu konusundaki

düşünceleri), İlişkiler modeli (ilişkilerle alakalı nelere önem verileceği yönündeki inançlar) olmak üzere üç temel grupta ele alınmıştır (Collins ve Read, 1990).

Araştırmacılar, duygusal ilişkileri, bağlanma stilleri ve kaçınma-kaygı kombinasyonları üzerinden kavramsallaştırmışlardır. Kaygı faktörü, bireyin diğerleri tarafından kabul ya da reddine bağlıyken, kaçınma faktörü kişinin diğerleriyle yakınlık kurması veya kaçınmasıyla ilgilidir (Burger, 2006).

- Bağlanma nesnesi ortadan kalktığında, bebeklerin gösterdiği üç temel tepki mevcuttur:
  - Protesto etme
  - Umutsuzluğa kapılma
  - Bağlanmanın çözülmesi (Sümer, 2006).
- Bağlanma kavramının dört ana özelliği vardır:
  - Yakınlığın devamlılığı: Bağlanılan birey ile yakın olma isteği,
  - Güvenli barınak: Tehlike hissedildiğinde rahatlık ve güvenlik için bağlanılan bireye duyulan ihtiyaç.
  - Güven esası: Çocuğun çevreyi algılayabilmesi adına bağlanılan bireyin güven verici davranışlarının olması.
  - Ayrılık acısı: Bağlanılan bireyin yokluğundan duyulan endişe (Çelen, 2009).
- Bağlanma davranışa özgü ana nitelikler ise aşağıda listelenmiştir:
  - Özellik: Bağlanma, belli insanlar ile kurulabilir.
  - Süre: Bağlanma, ömür boyu sürmektedir.
  - Duyguların ilişkisi: Bağlanma sırasında, bağlanılan birey ile birçok duygusal etkileşim yaşanır. Diğerleri ile olan bağlanma ilişkileri, bu duyguların tekrarını içermektedir.
  - Ontogenetik: Bağlanma, doğum ile başlar ve hayatın ilk 9 ayında gelişim gösterir. Bebek, bağlandığı kişi ile ne denli sosyal ve duygusal etkileşim içerisinde olursa, gelecekte de o kadar çok insan ile bağlılık içeren ilişkiler kurabilir.
  - Öğrenme: Bağlanma, çocuğun tanıdıklarını yabancılardan ayırmayı öğrenmesini sağlar.
  - Organizasyon: Bağlanma, doğumdan itibaren karışık bir gelişim göstermektedir (Bowlby, 1973).

Ainsworth ve diğerleri (1978), bağlanma ile ilgili davranışlardaki farkları belirlemek için üç tip ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisi belirlemişlerdir:

- Güvenli çocuk-anne ilişkisi: Bu ilişki tipinde anne ve çocuk karşılıklı bir ilgi halindedirler. Güvenli tipte bağlanan çocuklar, anneleri ortamdaki ayrıldığında bile onlara ulaşacaklarını bilmektedirler. Bu çocuklar gelecekte mutlu ve özgüvenli yetişkinler olmaya yatkındırlar.

- Kaygılı çocuk-anne ilişkisi: Bu ilişki tipinde anne, çocuğun gereksinimlerine karşı ilgili ve duyarlı değildir. Anne ortamdaki ayrıldığında çocuk kaygılanır ve çoğunlukla ağlayarak tepki gösterir. Çocuğun tepkisi, diğer yetişkinler tarafından değiştirilemez.

- Kaçınmacı çocuk-anne ilişkisi: Bu ilişki tipinde anne, çocuğa karşı tümüyle duyarlı değildir. Bu durum, çocuğun anneye yönelik duygusal kopukluk ve mesafe geliştirmesine neden olur. Kaçınmacı bağlanan çocuklar, annenin yokluğunda ağlamaz ve anne döndüğünde (Ainsworth ve ark., 1978).

Bağlanma, çocukluğun son seneleri ile ergenlik dönemindeki bireylerde değişikliğe uğramaktadır. Yaşanan değişikliğin nedeni, ergenlerde ilginin aileden çok akranlara yönelmesidir. Ergenlik çağında gereksinimlerin azalması nedeniyle, bebeklik döneminden daha düşük seviyede bağlanma görülmektedir. Yine ergenlik döneminde görülen bağlanma davranışları, fiziksel yakınlık şeklinde değil, ihtiyaç anında bağlanılan kişi ile duygu, kaygı ve korkuların paylaşılması olarak ortaya çıkmaktadır. Bebeklik döneminde güvenli bağlanma yaşamış ergenlerin, hem yaşlılarıyla hem de aileleriyle daha çok uyumlu oldukları, bağımsız olabildikleri ve tatmin oldukları tespit edilmiştir. Erken yıllarda güvensiz bağlanmış ergenler, akranlarıyla bağımlı ilişkiler kurarken ebeveynleri ile zorlayıcı ve uyumsuz ilişkiler geliştirmektedirler. Hazan ve Shaver (1987), çocuklukta gelişen bağlanma stillerinin romantik ilişkileri etkileyebileceği fikrinden yola çıkarak, güvenli bağlanan yetişkinlerin romantik ilişkilerde zorluk çekmeyeceklerini, kaçınmacı bağlanan yetişkinlerin şüphecilikten dolayı ilişkilere başlamakta zorluk çekeceklerini ve kaygılı bağlanan yetişkinlerin ise romantik ilişkiler söz konusu olduğunda karşıdan gelen sevgiden asla emin olamayacaklarını ifade etmişlerdir (Burger, 2006).

- Güvenli yetişkinler, başkaları ile yakın ilişkiler kurma, terk edilme veya aşırı yakın olma gibi konularda kaygı yaşamazlar. Mutlu, arkadaşça ve güvenilir olarak tanımladıkları uzun süreli romantik ilişkiler yaşarlar. Düşüncelerini açıklamaktan çekinmezler. Güvenli bağlanma geliştirmiş kişiler, yakın ilişkilerde uyumlu ve saygıya layık olduklarını düşünmeye yatkındırlar. Bu yetişkinler ailelerini sevecen ve mutlu olarak tanımlamaktadırlar (Ainsworth ve ark., 1978).

- Kaygılı yetişkinler, romantik ilişkilerde istedikleri seviyede yakınlık kurmaktan kaçınırlar ve yeterince sevilmediklerini hissederek karşı tarafın ayrılmak istediği kaygısını taşırlar. Bu kişiler, inişli çıkışlı ilişkiler yaşar, kıskançlık yaşar, hakettiği değeri asla yakalayamayacaklarına ve başkalarına güvenemeyeceklerine inanırlar. Kaygılı bağlanma ile büyümüş yetişkinler, ailelerinin mutsuz ve mücadeli bir evlilik içinde olduklarını bildirirler (Ainsworth ve ark., 1978).

-Kaçınmacı yetişkinler, diğerlerinin yakınlaşma girişimlerinden rahatsızlık duyar, ilişki kurdukları kişinin gerekenden daha fazla yakınlaşmaya çalıştıklarını düşünürler. Bu bireyler, romantik ilişkilerin bitmesini çok önemli bir olay olarak görmemektedir. Kaçınmacı bağlanma stili ile büyümüş yetişkinler, istekçi ve sevgisiz anne baba tutumu yaşamıştır. Kendilerine yönelik olumlu benlik değerlendirmeleri mevcuttur (Ainsworth ve ark., 1978).

Kişinin bir diğer insanla bağ kurması, çok fazla yakınlık ve temas gereksinim duyduğunu göstermektedir. Bağlanma, doğumdan itibaren gelişim gösterir, zamanla değişime uğrar ve anlık durumlardan etkilenmez bir form alır. Bağlanma, bireyin kazanmak istediği yakınlığa ulaşabilmesi ve bu yakınlığı koruyabilmesi adına geliştirdiği davranışlar bütünüdür (Bowbly, 2012).

Psikanalitik yaklaşıma göre bağlanma, fiziksel ihtiyaçlardan oluşmaktadır. Emme ve beslenme gibi aktiviteler, bebeği tatmin etmektedir. Bebek bu faaliyetler anne ile bağlantılı olduğu için bağlanma ilişkisini anne ile kurmaktadır. Öğrenme kuramları, bireyin çeşitli dürtülerinin, açlık gibi, birincil pekiştiriciler yoluyla doyuma ulaştırıldığını savunmaktadır. Bunlar, biyolojik gereksinimleri doyuran ödüllerdir. Bebek için en mühim pekiştireç beslenmedir. Annenin bu pekiştireç ile eleştirildiği ve bebeğin bu sebeple anneye bağ kurduğu savunulmaktadır (Sümer, 2006).

1.4.2. Bağlanma Kuramcıları

Bağlanma güdüsünün ne şekilde geliştiğini açıklamaya çalışan birçok kuram mevcuttur. Freud'a göre oral iletişim, çocuğun hayatının ilk senesinde en önemli iletişim faktörüdür. Bunun nedeni, yemek yemenin gelişimin ilk adımı olmasıdır. Bu sebeple çocuk, bu doyumunu elde edebildiği kişi ile arasında önemli bir bağ kurmaktadır. Bu doyumun getirdiği minneti, emme ve yeme yolu ile göstermektedir. Bebek, yaşamının bu hassas evresinde güvenme duygusunu derin bir sezgi ile geliştirmektedir. Freudyen psikologlara göre oral gereksinimler tatmin edilmediği takdirde güvensizlik ve endişe duyguları ortaya çıkmaktadır (Hurlock, 1964).

a. Bowlby ve Bağlanma Kuramı

Bağlanma yaklaşımının kurucusu John Bowlby, eğitimini nesne ilişkileri kuramcılarında almıştır. Yirminci yüzyılın ortalarında Freud'un kişilik kuramını genişleten psikologlar, nesne ilişkileri kuramcıları olarak isimlendirilmişlerdir. Nesne ilişkileri kuramı, bağlanma kuramının gelişmesi adına da önemli bir kuram olmuştur. Bowlby başta olmak üzere bağlanma kuramcıları, nesne ilişkileri kuramcılarına benzer biçimde değişik ebeveyn çocuk ilişkilerinin, uzun dönemde çocuğun ileride yaşayacağı ilişkilerini etkilediğini belirtmişlerdir (Burger, 2006). Fakat Bowlby, bir süre sonra iki temel konuda nesne ilişkileri kuramcıları ile ters düştü: İlki, hata sorunlarının gelişiminde çevresel faktörlerin göz adı edilmesiydi. İkincisi ise Bowlby'e göre psikanalitik düşünce yeterince bilimsel değildi ve dogmatik idi. Bowlby, 1930'lu senelerde çocuklarla ilgili rehberlik çalışmaları yürütmüş, yine bu dönemde yetimhanelerde yetişen çocukların büyüdükleri ortam ve maruz kaldıkları davranışlar ile ilgilenmeye başlamıştır. Bowlby, yaptığı çalışmalar sonucunda, yetimhanede yetişmiş çocukların çeşitli duygusal sorunları olduğunu, yakın ve uzun süreli ilişkiler kurmakta zorlandıklarını tespit etmiştir. Bu durumun sebebi olarak çocukların erken dönemde anne ile bağ kuracak fırsatı yakalayamamaları olduğunu belirten Bowlby, yine bir dönem aileleri ile beraber yaşayan fakat sonra ayrılmış çocukları da incelemiş ve bu ani kopma halinin çok daha sarsıcı sonuçlara neden olduğunu dile getirmiştir. Bu incelemeler sonucunda Bowlby, gelişim sürecinin, anne-bebek arasındaki bağı ele almadan anlaşılamayacağına karar vermiştir. Böylelikle Bowlby, hayvan davranışlarını doğal ortamda gözleyen bilim dalı olan etoloji ile ilgilenmeye başlamıştır (Bowlby, 1969).

b. Ainsworth ve Üçlü Bağlanma Stili

Bağlanma yaklaşımına yapılan ilk büyük katkı, ebeveyn-çocuk ilişkisinde bağlanmaya dair kişisel farklılıkları inceleyerek Bowlby'nin yaklaşımı ilk kez sistemli bir şekilde sınanan Mary Ainsworth tarafından yapılmıştır. Bowlby gibi Ainsworth da bağlanmayı, çocuk ve bakım veren arasındaki devam eden bağ, bağlanma davranışını da bu ilişkiyi ve bağı şekillendiren ve gelecek yıllardaki ilişkilere aracılık etmesine hizmet eden davranışlar olarak tanımlamaktadır. Ainsworth'un görgül ve kuramsal çalışmalarındaki temel amaç, bağlanma kuramının duyarlılık düzeyini test etmek, böylelikle çocuktaki bağlanma davranışının annenin çocuğun gereksinimlerine olan duyarlılığı ya da duyarsızlığı ile açıklanıp açıklanamayacağıdır (Güngör, 1989).

Ainsworth ve arkadaşları (1978), yabancı ortam olarak adlandırdıkları laboratuvar ortamında 10-18 aylık bebeklerin bağlanma güvenliklerindeki kişisel farklılıkları incelemişlerdir. Bu deneyde anne ve bebek bir laboratuvar odasına alınmış, bebek aralıklarla anneden ayrılarak yabancı bir odaya götürülmüş, ardından tekrar anne ile bir araya getirilmiştir. Hem annenin hem de bebeğin davranışları, ayrılmadan önce ve sonra incelenmiştir.

Söz konusu deney neticesinde, anne çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı ve tutarlı biçimde karşılık verdiğinde güvenli bağlanmanın geliştiği dile getirilmiştir. Bu durumda çocuk bağlanma davranışları gösterdiğinde anne ona gecikmeden tutarlı biçimde yanıt vermektedir. Böylelikle laboratuvar deneyinde çocuklar, annenin geri dönüşünü sıcak bir biçimde, kırgınlık göstermeden karşılamaktadırlar. Stresli bir durum söz konusu olduğunda yakınlık arama davranışları neticesinde anne tarafından rahatlatılmaktadırlar. Bakım veren kişi olarak anne, çocuğun gereksinimlerine karşı duysuz olduğunda ve çocuğun fiziksel yakınlık kurma girişimlerini reddettiğinde, kaçınmacı bağlanma biçimi ortaya çıkmaktadır. Böylelikle bebek, anne odadan ayrıldığında üzgün görünmemekte ve geri döndüğünde herhangi bir yakınlık arama davranışı göstermemektedir. Son olarak, anne çocuğun gereksinimlerine tutarsız biçimde yanıt verdiğinde, yavaş olduğunda veya çocuğun talep ettiği faaliyetlere sürekli olarak engel olduğunda, kaygılı bağlanma stili gelişmektedir. Bu durumda annenin geri dönüşü bebeği rahatlatmaz ve çocuk, bakım verene karşı hem yakın olmak ister hem de öfke belirtisi gösteren davranışlar sergiler (Ainsworth ve ark., 1978).

c. Hazan ve Shaver Yetişkin Üçlü Bağlanma Stili

Hazan ve Shaver (1987), aile ve çocuk arasındaki bağ örgüsünün romantik ilişkilerde kurulan bağlanma özellikleri ile olan benzerliklerden yola çıkarak, yetişkin bağlanma özellikleri şeklinde bu stili geliştirmişlerdir. Güvenli, endişeli/kararsız ve kaçınan olarak sıralanan yetişkin bağlanma özelliklerinin erken dönem bağlanma özellikleri ile bağlantılı olduğu, buna bağlantılı biçimde erken dönemdeki bağlanma örgülerinin, yetişkinlikte de benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle, kişinin bağlanma özelliklerinin hayat boyunca değişmez olduğu, erken dönemde ebeveyn ile kurulan ilişkilerde de benzer biçimde devam ettiği ortaya konmuştur (Elgin ve Pritchard, 2006).

Güvenli bağlanma stiline dair özellikler sergileyen kişiler, karşılarındakine güvenme ve yakınlaşma gibi konularda zorluk yaşamazlar. Endişeli ve kararsız bağlanma özellikleri sergileyen kişiler, diğerleriyle yakın ilişkiler kurmak istemekte, sevilme ve karşılık

bulamama korkusunu azaltmak için de iç içe olma eğilimi taşımaktadırlar. Kaçınmacı bağlanma özellikleri taşıyan kişiler ise yakın ilişkiler kurma konusunda şüpheli ve gergin bir tavır sergilemektedirler (Hazan ve Shaver, 1987).

d. Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Kişinin kendisine ve diğerlerine dair içsel çalışan modellerinden yola çıkan Bartholomew ve Horowitz (1991), yetişkin bağlanma tiplerini açıklamak adına Dörtlü Bağlanma Modelini ortaya koymuşlardır. Yetişkin bağlanma tiplerini benlik modeli ve diğerleri olmak üzere iki boyut üzerinde ele almış ve bu boyutları negatif ve pozitif olmak üzere iki uç olarak ele almışlardır.

Benlik modeli, kişinin kendilik değeri için diğerlerine olan duygusal bağımlılığıyla ilişkiliyken, başkaları modeli diğerlerinin ihtiyaç duyulduğunda ulaşılır olup olmaması ile bağlantılıdır. Olumlu benlik modeli, diğerlerinin onayından bağımsız olarak sahip olunan içselleştirilmiş özsaygı ve sevilebilirlik hissini, olumsuz benlik modeli ise düşük özsaygı ve başkaları tarafından onaylanma gereksinimini kapsamaktadır. Olumlu başkaları modeli, kişi için önemli olan başkalarının ulaşılabilirlik ve güvenilirliğine yönelik beklentilerini içermektedir ve başkalarından yakınlık ve destek aramak gibi davranışları yönlendirir. Olumsuz başkaları modeli, yakınlıktan kaçınmayı, sosyal desteğe dair kayıtsızlığı ve ilişkilere dair olumsuz beklentiler taşımayı kapsamaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Güvenli bağlanan yetişkinler, kendilerine ve başkalarına ait içsel modellere sahiptirler. Güvenli bağlanan yetişkinler, kendilerini sevgiye layık ve değerli insanlar olarak, diğerlerini de güvenilir ve kabul edici kişiler olarak görmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Güvenli bağlanan insanların kaygı ve kaçınma seviyeleri düşüktür. Bu bölge, güvenli bağlanma hissi, yakınlık ve karşılıklı bağlılıkta rahatlık, destek aramada güven ve stresle mücadelede diğer yapıcı faktörlerle tanımlanmaktadır. Bu bağlanma tipi, Hazan ve Shaver'in (1994) güvenli bağlanma stiline karşılık gelmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Saplantılı bağlanma stili, negatif benlik ve pozitif başkaları modelinin birleşiminde oluşmaktadır. Saplantılı bağlanan insanların, çocuklukta bağlandıkları ebeveynin tutarsız ve duyarsız olduğu bilinmektedir. Yüksek kaygı seviyesine sahip bu kişiler, bağlanma güvenliğinin yokluğu, güçlü bir yakınlık gereksinimi, ilişkilere dair kaygılar ve reddedilme korkusuyla tanımlanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Kayıtsız bağlanma: Kayıtsız bağlanan insanlar, olumlu benlik ve olumsuz başkaları modelinin birleşimindedirler. İlişki kapsamında kendilerini değerli, diğerlerini ise değersiz

görmektedirler. Bu insanlar özerkliğe çok önem verirler ve yakın ilişkilerden kaçınmak suretiyle özerkliklerini korumaya çalışırlar. Reddedilmenin sebep olabileceği hayal kırıklığından kaçmak için, yakın ilişkilerden uzak dururlar ve yüksek bir benlik saygısı taşırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Korkulu bağlanma: Korkulu bağlanma stiline sahip kişilerin kendilerine ve diğerlerine dair negatif zihinsel modelleri vardır. Kendilerini değersiz ve sevilmeyecek kişiler olarak değerlendiren bu bireyler, başkalarının da güvenilmez ve ulaşılamaz olduklarını düşünürler. Bu bağlanma stiline sahip bireylerin kaygı ve kaçınma boyutları yüksektir. Bartholomew'e (1991) göre bu kişiler başkalarıyla anlamlı ilişkiler kurma arzusu taşımakla beraber, reddedilme korkusu ve güvensizlik sebebiyle bundan kaçınmaktadırlar. Bu sebeple korkulu bağlanma stili, güvenli bağlanma stiline zıttır ve kişisel değersizlik hissi ve başkalarının güvenilmez olduğu inancını kapsamaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

1.3.3. Bağlanma Stilleri Ölçümü

Bağlanma stillerini değerlendirmek için iki temel ölçümlendirme geliştirilmiştir. Öncelikle, bazı araştırmacılara göre Erişkin Bağlanma Görüşmesi gibi teknik raporlar söz konusudur. Bu görüşmelerde, katılımcıların bağlanma stilleri, ebeveynleri ile geçmiş tecrübeleri ele alınmaktadır. Bu tip görüşmeler, kişilerin çeşitli durumlar karşısında hislerini belirlemek adına geçerli olan bilinç dışı süreçleri karakterize etmek amacıyla tasarlanmıştır (Jacobvitz ve ark., 2002). İkinci bir yöntem olarak kendi kendini raporlama yöntemi, katılımcıların açıkça yakın ilişkilerini ve reddedilme korkularını ölçüp değerlendirme amacıyla oluşturulmuştur (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Envanter ve ölçüm yöntemlerinin kişisel rapor üzerinden biçimlendirilmesi, çocukluk ve ilk çağ tecrübeleri adına sorun yaratabilmektedir. Bunun sebebi, kişinin kendi tecrübeleri ve hassas bir konu olan bağlanma stillerinin tarafsız biçimde sunulmasındaki zorluklardır. Bu sebeple araştırmaların tarafsız olması son derece önemlidir. Hem geçerlik, hem de güvenilirlik açısından gerekli önlemlerin alınması, genelleştirilebilir ve sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için önemlidir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

George ve arkadaşlarının 1985 senesinde gerçekleştirdikleri Erişkin Bağlanma Görüşmesi, bu konuda hazırlanmış olan en önemli envanterlerden biridir. Erişkin Bağlanma Görüşmesi, çocukluk tecrübelerini irdelemek ve farklı bağlanma tiplerinin nedenlerini tespit etmek için oluşturulmuş bir yöntemdir. Bağlanma tipini tespit etmeye yönelik birçok yöntem ve ölçek mevcuttur ve bu ölçeklerin çoğunun yalnızca güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Geçerlik çalışmalarının gerçekleştirilememesinin sebebi, kişinin kendi hakkında geri bildirim almasının tarafsız olmayışıdır. Bu doğrultuda son derece düşük seviyede bir geçerlikten söz edildiği gibi, bu kısıtlamaya rağmen farklı bir yol izlenmemektedir (Kesebir ve ark., 2011).

Simpson, Rholes ve Phillips'in (1996) geçerliğini kanıtladığı bir diğer ölçekte ise, kaygılı ve çekingen bağlanma stillerinin hangi zamanlarda sergilendiğini ölçmek amacıyla kişisel rapor yöntemi kullanılmaktadır. Erişkin Bağlanma Görüşmesi olarak bilinen bu ölçekte, erişkin bağlanma tipleri iki boyutlu olarak ele alınmaktadır (Brennan ve ark., 1998). Yakınlığa karşı bir rahatsızlığı yansıtan çekingen tipi bağlanmayı değerlendirme için kullanılan tipik bildirimler, “Bana çok yakın olduğunda gergin hissediyorum”, “Başkalarının beni terk etmesinden nadiren endişe duyarım”dır. Reddedilmekten ve terk edilmekten duyulan endişenin kaynağını tespit etmek için kullanılan bir ölçektir. Bu ölçek, ilişki sonuçlarına yönelik öfke, sıkıntı ve davranış gibi çeşitli birçok unsuru inceleme amaçlıdır.

1.3.4. Güvenli ve Güvensiz Bağlanma Çeşitleri ve Etkileri

Ainsworth ve arkadaşları (1978), bebeklerin yabancı yetişkinlere karşı verdikleri tepkileri temel alarak bağlanma kalıplarını araştırmışlardır. Bu bağlamda, güvenli bağlanma tipinde çocuğun bakım verenden ayrıldığında hafif sıkıntı gösterdiği tespit edilmiştir. Bakım veren kişi tekrar ortama girdiğinde ve çocuğa konfor sağladığında, bebek kolayca sakinleşmekte ve eski haline dönmektedir. Yabancı birine karşılık olarak bakıcı tercih edilmektedir. Yabancı yaklaştığında yoğun tepki vermeyen bebek, zamanla alışmakta ve mevcut faaliyetine dönerek oyuncaklarla oynamaya devam etmiştir. Böylelikle güvenli bir ortamda büyüdüğü ve hayatına dahil olan yabancılara da aynı güvenle yaklaştığı anlaşılmaktadır. Güvenli bağlanma geliştirmiş bebeklerin davranışları gözlemlendiğinde, sahip oldukları huzur, rahatlık ve bakım vereni güvenlik merkezi olarak görme halinin, Bowlby'nin teorisinin çıkışı olduğu söylenebilir. Yaratılmış olan yapay mekanda oyuncakları ile meşgul olan çocuğu izleyen bakıcı odadan çıktığında, çocukta kısa süreli bir huzursuzluk gözlenmekte ve bakıcının geri dönüşüyle çocuğun oyuna tekrar döndüğü görülmektedir (Ainsworth ve ark. 1978).

Güvenli bağlanma stilinde üzerinde durulması gereken ana faktör, bakıcı ile günlük hayat akışında gerektiği her an, çocuğun gereksinim durumunda irtibat halinde olabilmesi, gereksinimine karşılık alabilmesi durumudur. Bu sayede çocuk gereksinimlerini zamanında karşılayan ve gerektiğinde yanında olan bakıcının varlığını benimsemekte ve ona güven

duymaktadır. Rutin hayatında kaygılı/kararsız olarak güvensiz bağlanma geliştirmiş bir çocuğun bakıcısı, çocuğun gereksinim hallerine duyarsız kalmış ve genel itibariyle tepkisiz davranmıştır. Bu durumda çocuk nasıl davranacağına karar verememekte, gereksinimleri giderilemediği ve ilgi gösterilmediği için stres yaşamaktadır. Çocuk ilgi görmeyişini kendi değersizliğine yorabilmekte ve böylelikle içinden çıkılması zor bir özsaygı problemi ortaya çıkabilmektedir. Bowlby'nin yaptığı deneyde, kaygılı / kararsız çocukların bakıcı odayı terk ettiğinde çok fazla telaş yaptıkları ve oyuncaklarla ilgilenmeyi kestikleri ve böylelikle keşfetme ve gelişimlerinin durduğu ortaya çıkmıştır. Çocuğun yaşadığı stres ve kaygı, mevcut faaliyetlerin önüne geçmektedir. Bu durum, bebeğin gelişimi ve gelecekte yaşayacağı problemler nedeniyle istenmemektedir (Campos, 1983).

Güvensiz bağlanmada iki tip mevcuttur. Bu tipler çekingen ve dirençli bağlanmadır. Çekingen tipte çocuk, bakıcısı ile aktif biçimde temas kuramamakta, ona bakmaya ihtiyaç duymamakta veya zamansız olarak temastan kaçınmaktadır. Bu kaçınmanın psikolojik temelli olduğu bilinmektedir. Dirençli tipte ise bebek ayrılma konusunda ciddi sıkıntılar yaşamakta ve tekrar kavuşana dek konfora ulaşamamaktadır (Ainsworth ve ark. 1978).

Kaygılı / kaçınmacı bağlanma, gündelik hayat içerisinde çocuğun gevşemesine ve rahatlamasına yönelik bir tutum sergilemeyen bakıcının varlığı doğrultusunda kabul edilmekte, dolayısıyla çocuğun istek anlarında görmezden gelinmiş veya reddedilip ona karşı durulduğu bilinmektedir. Fiziksel temas ve ilgi bu denli mühimken, yarattığı eksiklik, sonradan kişinin tüm hayatını etki altına alacak bir dizi probleme yol açacaktır (Ainsworth ve ark. 1978).

Kişinin ilerleyen yıllarda, gündelik hayatında başına gelen olaylarda sergileyeceği tutum, bağlanma sisteminin dinamikleri ve doğumdan başlayarak yerleşen güvenlik gereksinimi doğrultusunda, güvensiz bağlanmadan ziyade, güvenli bağlanma olma ihtimali taşımaktadır. Güvenli bağlanmaya yönelik bu yüksek olasılık, daha fonksiyonel oluşu ile de ilgili olabilmektedir. Zira kişinin doğuştan gelen gereksinimleri doğrultusunda temel arzuları, genel olarak güvende olmak ve stresten olabildiğince uzak durmaktır (Main, 1990).

Alan yazında bağlanma modellerine yönelik yapılan araştırmalar, daha çok güvenli bağlanmayı amaç göstermekte ve olumlamaktadır. Bu sebeple olması gereken bağlanma stiline güvenli bağlanma olduğu farz edilmektedir (Fletcher, 2002). Alanyazında, güvensiz bağlanma stillerinin de çok fazla çocuğu etkilediği düşünülmektedir (Fletcher, 2002). Bu yönde yapılmış olan birçok araştırma, bebeklik evresinde elde edilen ve benimsenen

bağlanma stillerinin hayat boyu devam ettiği ve bireyin hayatında benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur (Daniel ve Taylor, 2001).

1.5. Cinsel Doyum, Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji İlişkisi

Biyolojik, ruhsal, toplumsal, kültürel, geleneksel, ahlaki, dini, antropolojik, siyasi ve finansal yönleriyle komplike bir yapıya sahip olan cinselliğin; biyolojik olarak esas fonksiyonu üremeyi sağlamak ve yeni bireylerin doğmasına olanak vermektir (Robinson ve Moss, 1970). Ruhsal olarak cinselliğin gayesi ise cinsel ilişkiden zevk alma, sevgi, sevmeye ve sevilme gibi insanın esas gereksinimlerinin tatmin edilmesini sağlamak; bunlarla alakalı olarak kimi insan hareketleri ve birey ilişkilerini kapsamaktadır (Taşkent ve ark., 2003).

Sosyal bakımdan cinsellik, bireyin hayatının oldukça fazla yönü ile alakalıdır; toplumun işleyişi, niteliği, değer yargıları, evlenme seçenekleri, eş seçme, tarih gibi epey fazla faktörle alaka halindedir (İncesu, 1998).

Cinsel mevzular pek çok birey için ifadesi müşkül, utanç duyulan bir tabudur. Her konuda dilediği gibi fikir beyan edebilen insanların dahi varoluşun doğal bir yönü olan cinsellik hususunda çekingen davrandıkları ve kendilerini yakın arkadaşları da dahil olmak üzere diğer bireylere ifade etmekte zorlandıkları görülmektedir. Lakin cinsel hayat bireylerin hayatlarında oldukça mühim bir doğal güdü olup hayatın doğal bir alanıdır. Buna rağmen cinsel fikirler pek çok defa korku, endişe, suçluluk gibi hisleri beraberinde getirmektedir (Türkyılmaz ve ark., 2007; Uzuner ve ark., 2006).

Yapılan incelemeler bireylerin cinsel hareket nitelikleri ve cinsel fonksiyonunun, merkezi sinir sistemi ve endokrin sistem ve nörokimyasal, nörofizyolojik ve ruhsal boyutların birbirleriyle iletişimi ile karmaşık bir hareket örüntüsü olduğunu ortaya çıkarmıştır (İncesu, 1998).

Her bireyin kendisinden ayrı düşünülemez bir parçası olan cinselliğin tam olarak gelişmesi; temas isteği, mahremiyet, hissel ifade, haz, şefkat ve aşk gibi kimi ana birey ihtiyaçlarının karşılanmasıyla mümkündür. Kişiyile toplumsal yapıların birbiriyle etkileşimi vasıtasıyla meydana gelen cinselliğin tam olarak gelişmesi adına insanlar arası ve toplumsal iyilik elzemedir. Cinsel haklar da tüm bireyler için özgürlük, kişi haysiyeti ve eşitlik gibi esas haklara endeksli evrensel kişi haklarındandır. Cinsellik; cinsel doyumu ve iki insanın uyumlu birlikteliklerini içeren toplumsal kurallar, değer yargıları ve tabularla tespit edilmiş, biyolojik, ruhsal ve toplumsal etkileşimlerle biçimlenen hususi bir yaşantı olarak ifade edilebilir (Aydın, 1998).

Cinsel yanıt döngüsü; uyarılma, plato, orgazm ve çözülme olmak üzere dört aşamadan meydana gelmektedir. Cinsel fizyoloji; cinsel uyarılma ve orgazmı meydana getirmek adına sinir sistemi, endokrin ve vasküler sistemlerinin birbirleriyle etkileşimlerini kapsar. Cinsel fonksiyon bozukluğu ise bu aşamalardan birinde yahut daha fazlasında anatomik, fiziksel ya da ruhsal sebeplerden kaynaklanan bozulma olarak ifade edilebilir (Aydın, 1998).

Cinsel yanıtı meydana getiren evrelere bakıldığında uyarılma; santral ve periferik sinir sisteminin faal olması manasına gelmektedir. Kişinin uyarılmaya hazır ya da açık olması gibi esas içsel halde münasip bir uyararla varlığını gösteren bir tetiklenme olan uyarılma; o zamana kadar yaşananlar kapsamında cinsel uyarıyı fark etmeye açık olma olarak ifade edilebilir (Aydın, 1998). İkinci aşama olan plato; cinsel organda vasküler farklılıkların tamamlanmasının akabinde erkek bireylerde ereksiyon, kadınlarda ise vajinal salgılama ve kaslarda gevşeme ile meydana gelmektedir (Aydın, 1998). Ejakulasyon/Orgazm; plato aşamasının sonunda bireyin yaşadığı yüksek haz hissini yaşadığı evredir. Kişisel değişikliklerden ötürü orgazmın herkesle ortak bir ifadesi mümkün olmamaktadır (Aydın, 1998). Çözülme evresi ise üreme organlarından kanın çekilmesiyle bütün farklılaşmaların yeniden eskiye dönmesi olarak ifade edilebilir. Bu dönemin akabinde bireyde farklı mühletlerde refrakter dönem ortaya çıkmaktadır (Aydın, 1998).

Cinsel yanıt; birbirlerinden özgür iki farklı kısımdan meydana gelmektedir; erkekte ereksiyon, kadında vazokonjesyon yanıt diğeri ise orgazm sağlayan tonik-klonik kasılmalardır. İlk kısım uyarılma ve plato dönemini kapsamakta ve parasempatik sistemle innerve etmekte, ikinci kısım ise orgazm dönemini kapsamakta ve sempatik sistemle innerve edilmektedir (İncesu, 2004; Kaplan, 1995).

Kadınlarda ve erkeklerde cinsel birleşmenin özelliğini ve cinsel işlevi değerlendirmek maksatlı kullanılan ölçüm aracı Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'dir. 1986 senesinde Rust ve Golombok S. tarafından meydana getirilmiş olan bu ölçeğin ülkemizde de kullanılması Tuğrul, Öztan ve Kabakçı tarafından yapılan çalışmalar sonrasında gerçekleşmiştir. Uygulama sahasında da incelemelerde de kullanılabilir geçerli ve güvenli bir ölçek olduğu ortaya çıkmış olan bu ölçek kadın ve erkekler için farklı olarak hazırlanmış iki formdan meydana gelmektedir. Formda "hiçbir zaman", "nadiren", "bazen", "çoğunlukla", "her zaman" seçenekleri yer almaktadır (Tuğrul ve ark., 1993).

Formlarda yedi alt boyut bulunmakta kadın ve erkek formunda beş ortak boyut yer almaktadır; kaçınma, doyum, iletişim, dokunma, ilişki sıklığı. Bu alt boyutların dışında kadın formunda vajinismus ve orgazm rahatsızlığı; erkek formunda da erken boşalma ve empotans

boyutları bulunmaktadır. Standart puana dönüştürülen sonuçlar 5 ve üzeri olduğu takdirde alt boyutlarda problem yaşandığı ortaya çıkmaktadır (Tuğrul ve ark., 1993).

Bebeklerin; ebeveynleri ya da bakımlarını yapan diğer bireyler arasında oluşan etkileşimde pozitif ve yardım edici bir alanın mevcudiyetini belirten terime bağlanma denir (Öztürk, 2002). Yeni doğmuş bir bebeğin toplumsal ihtiyacını karşılama yükümlülüğünü de genellikle bebeğin bakımını karşılayan kişiler üstlenmekte bu kişiler de çoğunlukla anneler olmaktadır. Bireyin kişiliğinin meydana gelmesindeki önemli bir husus da anne ile ilk senelerde kurulan alakadır ve bu niteliklerin ömür boyu değiştirilmesi de oldukça zordur (Carver ve Scheier, 1998). Bu bağın ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve çocuklarla yetişkin bireylerde görülen psikopatolojik tablolarla alakasının tespitinde esas aşama; Bowlby'nin "Bağlanma Kuramı"nı oluşturmasıdır. Bowlby, bir çocuk psikanalisti olarak, çocukluk döneminde psikopatolojiye neden olan öğeleri araştırma konusu yapmıştır (Bowlby, 1969).

Bağlanma kuramı; teoriye ve psikoterapi uygulamalarına mühim faydalar sağlamış bir çocuk psikanalizidir (Holmes, 1997; Karen, 1994). Bu kuramın esasını annenin bebeğine etrafı gözlemleyebileceği ve lüzum gördüğünde güven hisleri içinde geri dönüşler yapabilmesine olanak sağlayan emniyetli bir alan meydana getirmesi oluşturur. Harlow, bebeğin ana ihtiyaçlarının anne tarafından karşılanması sebebiyle bebekle anne arasında bir ilişkinin meydana geldiğini belirtir; Bowlby'nin incelemelerinin esasını da bu meydana getirmektedir. Harlow, anneden uzak ve toplumsal ihtiyaç noksanlığının bireylerde sosyal ilişkilerde yetersizliğe neden olduğunu da yaptığı araştırmalar neticesinde gözlemiştir. Sosyal bağlardaki noksanlık; içe kapanış, bağ kurmada yeteneksizlik ve cinsel donukluk olarak kendini göstermektedir. Harlow'a göre anne ve çocuğu arasındaki karşılıklı sevgi duygusunun ileride bireyin hayatına sağladığı en büyük fayda diğer bireylere karşı güven hissinin meydana gelmesidir (Öztürk, 2002; Karen, 1994). Çocuğun sağlıklı ruhsal gelişiminin gerçekleşmesi Bowlby'e göre anne ve çocuk arasındaki güvenli bağlanma ilişkisinin sağlanmasıyla alakalı olup hatalı gelişmiş ya da ara ara sekteye uğramış bağlanma ilişkilerinin kişilik sorunlarına ve bilişsel rahatsızlıklara neden olacağını ifade eder. Bowlby'e göre güvensiz bağlanma şekilleri bireyde nevrotik bir kişilik gelişmesine temel teşkil edebilir (Öztürk, 2002).

Bağlanma aşamasının kişilik sorunlarının ve psikolojik rahatsızlıkların esasındaki yerinin net olarak idrak edilebilmesi için kuramın çıkış noktasının detaylı bir biçimde incelenmesi gerekmektedir. Bağlanma kuramını neo-analitik bakış açısına sahip teorisyenler ortaya atmıştır; Margaret Mahler, Heinz Kohut, Karen Horney ve John Bowlby neo-analitik

bakış açısının en önemli kurucularındandır. Bu bakış açısına göre; ego yalnızca içgüdüsel dürtünün bunun yanı sıra bilinçdışının ihtiyaçlarını gerçekleştiren bir yapı olmayıp kendi ihtiyaç ve amaçlarını kendisinin tespit ettiği özgür bir varlıktır. Egonun idden ayrı olarak ihtiyaç duyduğu şey ise sosyalleşmedir. Bu husus neo-analitik bakış açısının psikososyal kısmına dikkat çeker; temelini de anne ile bebeğin ilişkisi oluşturur (Carver ve Scheier, 1998).

Bowlby ve Ainsworth Bowlby; çocuk için bağlanmanın yaşamsal bir kıymetinin olduğunu belirtir. İnsan yaşamı açısından bağlanmanın üç esas fonksiyonu mevcuttur; hayatı araştırırken geri döndüğünde güvenli bir yerinin olduğunu bilme, fiziksel ihtiyaçlarını temin etme, yaşam adına bir güvenlik hissiyatı geliştirebilme fırsatı. Bu ihtiyaçların gerekli seviyede gerçekleştirilmemesi durumunda, Bowlby çocuktaki özbenlik algısıyla alakalı olarak patoloji oluşabileceğini ifade eder (Stern, 1973).

Bağlanma teorisinin işlemsel ifadesini yapan kuramcı ise Ainsworth'tur. John Hopkins Üniversitesi'nde bebekler konusunda gerçekleştirdiği araştırmalarla Bowlby'nin iddialarından da fazlasını kapsayan sonuçlara ulaşmıştır. Talebeleri ile beraber yapmış olduğu ev ziyaretlerinde annelerin çocuklarının gereksinimlerine olan cevaplarını araştırmıştır (Brown, 2003). Anne ve bebek birbirlerinden sekiz dakika boyunca ayrı kalırlar; bu aşamada anneden uzaklaşma ve anneye kavuşma anı çok önemlidir. Bebek verdiği tepkiye göre emniyetli ya da emniyetsiz bağlanma stillerinden birine dahil edilir. (Brown, 2003).

Emniyetsiz bağlanma kararsız ve kaçınan olmak üzere ikiye ayrılmakta olup emniyetli bağlanmada çocuk anne ayrıldığında olağan bir gerginlik yaşarken anneye kavuştuğunda mutlu ve mutlu bir karşılama gerçekleştirir. Kararsız bağlanan çocuk, anne mekanı terk ettiğinde son derece yoğun bir üzüntü ve ayrılmak istememe davranışı gösterir; anneye kavuştuğunda ise öfke ve anneyi reddetme davranışına sahiptir. Kaçınan çocuklar; anneden ayrıldığında sakin ve tepkisiz kalırlarken anneye kavuştuklarında reddetme ve uzaklaştırma davranışları görülmektedir (Stern, 1973; Eder ve Mangelsdorf, 1997). Hissel sağlığın temellerinden biri olarak görülen emniyetli bağlanma; çocuğa diğer bireyin kendisi için orada bulunacağı hususunda güven verir ve bu da bireye yaşamının geri kalanında sağlıklı bağlar kurmasında oldukça önemli bir dayanak sağlar (Eder ve Mangelsdorf, 1997). Emniyetli bağlanma sahibi çocukların annelerinin çocuğunun ihtiyaçlarına karşı duyarlı, farklı gereksinimlere uygun tepkiler verebilen, güldürebilen anneler oldukları görülürken; kararsız bağlanan çocukların annelerinin tutarsız tepkiler verdikleri belirlenmiş; kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların annelerinin ise mesafeli, ulaşılmaz, ihmalci oldukları yapılan

araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra çocuğun huyu da farklı bir değişken olarak bağlanma stiline etkide bulunabilmektedir (Carver ve Scheier, 1998; Stern, 1973).

Bağlanma stilleri ergenlikte kimi zaman psikopatolojiye neden olabilmektedir. Brown ve Wright'ın araştırmasında psikopatoloji gösteren ve göstermeyen gruplara bakıldığında psikopatoloji göstermeyen grubun %73,3'ünün emniyetli bağlanma stiline sahip olduğu; psikopatoloji gösteren grubunsa %13,3'ünün emniyetli bağlanma tarzına sahip olduğu tespit edilmiştir. Kararsız bağlanma sahibi bireylerin problemlerini mübalağa ederek dikkat çekmeye çalıştıkları, kaçıngan bireylerin de problemlerini göz ardı ettikleri belirlenmiştir. Bununla alakalı olarak kararsız bağlanma stiline sahip bireylerde anksiyete, depresyon, düşüncelerde arpıklık ve sosyal olarak kabul görme ihtiyaı diğer bağlanma stillerine sahip bireylere nazaran daha fazladır. Davranış bozukluğu, kötü madde kullanımı, antisosyal kişilik rahatsızlıkları da kaçıngan bağlanma stiline sahip bireylerde sıklıkla görülen psikopatoloji sınıflarıdır (Brown ve Wright, 2003).

Bireyin yaşamının ilerleyen dönemlerinde diğer bireylerle kuracağı bağların özelliklerini ve kişilerden beklentilerini meydana getirenin; bağlanmayı etkileyen unsurlar ve bağlanmanın psikopatolojisi bağlanma süreciyle ilgilenen birçok kuramcı tarafından bireyin çocukluk döneminde annesiyle oluşturduğu bağlanma ilişkisi olduğu ifade edilir. Özellikle korku dolu anlar ve stres durumlarında anne ve çocuğun karşılıklı gerçekleştirdikleri rahatlık ve birbirlerine sağladıkları destek bağlanmayı meydana getirmektedir. Bağlanma; iki tarafın da birbirlerinin ihtiyaçlarını gerçekleştirdikleri çift taraflı bir süreçtir. Bebeğin ebeveynleriyle iletişiminde ve yaşamının ilk dokuz aylık döneminde geliştirdiği hareketlere bağlanma davranışları denilmekte; emme, sokulma, bakış, gülümseme, ağlama bebeğin temel bağlanma hareketlerindedir (Bowlby, 1969).

Bağlanma aşamasına negatif tesir edecek etmenlerden biri ebeveynlerle çocukları arasındaki bağı zedeleyebilecek olan aşırı ağlama faktörüdür. Diğer bir etmen de ebeveynlerin fiziki bozukluklara sahip bebeklere tepki göstermeleri; kimi zaman onları terk etmeleri ya da bakımlarına gerekli özeni göstermeyip kabullenmemeleridir (Robinson ve Moss, 1970). Anne ile bebek bağlanmasında meydana gelen sorunlar ve kesintiler bebeğin diğer yaşantılarında da kimi ruhsal sıkıntıların oluşmasında; bazı zamanlarda da psikopatoloji göstergelerinin ortaya çıkmasına sebebiyet verir. Çocukluk evresinde yaşanan psikolojik sıkıntılar; bebeklik depresyonu, tepkisel bağlanma ve ayrılma bunaltısı bozukluklarıdır (ztrk, 2002).

1.6. Cinsel Yönelimlerin Cinsel Doyuma Etkisinin Karşılaştırılması

Son yıllarda eşcinsellik, sıkça incelenmiş bir araştırma konusu haline gelmiştir. Yapılan araştırmalara göre homoseksüel kadın ve homoseksüel erkekler, biseksüel ve translara kıyasla daha çok stres yaşamakta, LGBT bireyler ise heteroseksüel bireylere kıyasla çok daha fazla stres yaşamaktadır (Lewis ve ark., 2001). Benzer bir çalışmaya göre de sosyo ekonomik düzeyi düşük LGBT bireyler, yüksek olanlara kıyasla daha fazla stres yaşamaktadır ve heteroseksüel bireylere oranla cinsel doyum seviyeleri daha düşüktür. Bu çalışmaya göre stres kaynakları özellikle eşcinsel bireyler için yalnız yaşama, benimsenmiş homofobi ve negatif sosyal tepkiler olarak listelenmiştir (Kuyper ve Vanwesenbeeck, 2011). Türkiye’de eşcinsellik temalı birçok tez çalışmasına rağmen, eşcinsel kişilerin örnekleme dahil edildiği çalışmalar yeterli sayıda değildir ve bu yönde yapılacak çalışmaların alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Eşcinsellerin rastgele cinsellik yaşadıkları, uzun süreli, doyumlu, duygu içeren beraberlikler kuramayacakları yönünde bir önyargı vardır. Ancak eşcinseller de, heteroseksüeller gibi sadece cinsel paylaşıma dayanan ya da cinsel ve duygusal bağın bir arada olduğu, kısa ya da uzun süreli, eşlerin sadık olduğu ya da olmadığı ilişkiler yaşayabilmektedir (Yüksel, 2013).

Cinsel doyumun cinsiyet farklılıkları ve cinsel yönelimlere göre ne şekilde değişip değişmediği konusu ise yeterince ele alınmamış önemli konulardan biridir. Genç kadınlarla yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalarla, cinsel azınlıklar arasında cinsel doyum konusu ele alınmıştır (Coleman ve ark., 1983). Amerika Birleşik Devletlerinde yetişkin orgazm oranları konulu bir çalışma yapılmış, heteroseksüel ve eşcinsel/biseksüel erkekler arasında anlamlı bir fark bulunamazken, homoseksüel kadınların heteroseksüel kadınlara oranla daha yüksek orgazm oranına sahip olduğu anlaşılmış, en düşük orgazm oranının ise biseksüel kadınlarda olduğu tespit edilmiştir (Garcia ve ark., 2014). Ancak halen cinsel yönelim ve kimliklerin, cinsel doyum oranı ile olan ilişkisini ele alan yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Homoseksüel bireylerin heteroseksüel bireylere kıyasla ilişki biçimleri arasında da bir takım ayrışmalar bulunmaktadır ve bu bireylerin hayatları boyunca heteroseksüellere oranla daha fazla cinsel partner değiştirdikleri, daha sık cinsel ilişkiye girdikleri fakat tek eşlilik açısından diğer konulardaki istikrarı yakalayamadıkları gözlemlenmiştir. 2001 yılında Standford ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmaya bakacak olursak; heteroseksüel erkeklerde düzenli bir ilişki yaşamayanların oranı %12 iken, homoseksüel erkeklerde ise bu oran %48.8’dir. Kadınlardaki tabloda da erkeklerdekine yakın olup, oranlar; %9.1’e, %36.6’dır. Bu

verilere baktığımızda homoseksüel bireylerin, heteroseksüellere kıyasla cinsel hayatı etkileyebilecek sorunlarının daha sık olabileceğini ya da ortaya çıkacak sonuçlardan daha farklı etkilenebileceklerini öngörebiliriz. (Hacıoğlu ve Çakmak, 2011).

Yapılan başka bir çalışmaya göre de; homoseksüel kadınların, heteroseksüel hemcinslerine kıyasla sayısal olarak daha az ilişki yaşamalarına rağmen, daha mutlu oldukları saptanmıştır. Bu araştırmaya göre eşcinsellik eğilimi olan kadınların %94'ü ilişkilerinden mutlu ya da çok mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Homoseksüel kadınların cinsel işlevleriyle ilgili önemli bir kriter de, “yatak ölümü” deneyimidir. Yani, belirli bir süreden sonra homoseksüel kadın çiftin hayatında cinselliğin giderek azalan bir öneme sahip olması olarak belirtilmektedir. Lazensa'ya göre homoseksüel kadın bireyler, heteroseksüellere oranla, cinsel açıdan uyarılmaya ve girişkenliğe daha açıktırlar. Alison ve arkadaşları da Lazensa'nın bu savını destekleyecek şekilde görüş bildirmiş ve eşcinsel/biseksüel kadınların, heteroseksüellere kıyasla istek, sıklık, cinsel duyum, uyarılma ve orgazm açısından daha iyi olduklarını ortaya koymuşlardır (Hacıoğlu ve Çakmak, 2011).

BÖLÜM 2

YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmaya gönüllü olarak katılmış olan kartopu yöntemi ile seçilmiş farklı cinsel yönelimlere sahip 90 gönüllü (45 kadın, 45 erkek) dahil edilmiştir. Çalışma grubu 15 heteroseksüel, 15 homoseksüel erkek ve 15 homoseksüel kadın çift olmak üzere toplam 45 çiftten oluşmaktadır. Çalışmaya dahil olmanın gönüllülük esasına uygun olduğunu katılımcılara belirterek ayrıntılı bilgi katılımcılara verilmiş ve Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu (EK A) katılımcılara imzalatılmıştır. Çalışmada alınma kriterleri olarak katılımcıların en az ilkokul mezunu olması, herhangi bir fiziksel veya psikiyatrik tanısı olmaması, düzenli kullandığı herhangi bir ilacın olmaması, cinsel işlev bozukluğu tanısının olmaması ve alkol-madde bağımlılığı tanısının olmaması ve cinsel doyumun değerlendirilebilmesi için en az 6 ay ilişkilerinin olması dikkate alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve sosyodemografik özellikleri, ilişki kriterlerini belirleyen “Sosyodemografik Veri ve Bilgi Formu (EK B)”; kişilerin bağlanma stillerini belirlemek için “İlişki Ölçekleri Anketi (EK C)”, ilişkideki cinsel birlikteliğin doyumunu saptamak amacıyla “Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu (YCDÖ-KF) (EK D)”; ruhsal belirtilerin şiddetini ölçümlmek için “Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90-R) (EK E)” verilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçme araçlarına ait detaylı bilgiler sırasıyla aşağıda bulunmaktadır.

2.2.1. Sosyodemografik Veri ve Bilgi Formu (EK B)

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup katılımcılar hakkında sosyodemografik bilgileri edinmek için yapılandırılmış formdur. Formda katılımcılara ait yaş, cinsiyet, eğitim

durumu, gibi sosyodemografik özellikleri içeren sorular bulunmaktadır. Cinsel yöneliminin ne olduğu, ilişki durumu ve süresi gibi bilgileri belirlemeye yönelik soruları içermektedir. Çalışmaya ait alınma kriterlerini belirlemek için eğitim durumu, herhangi bir fiziksel, psikiyatrik tanısının olup olmadığı, halen kullandığı düzenli ilacının olup olmadığı, cinsel işlev bozukluğu ve alkol madde bağımlısı tanısının olup olmadığı gibi sorular mevcuttur.

2.2.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) (EK C)

İlişki Ölçekleri Anketi Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiştir. Otuz maddeden oluşan testte farklı maddeleri toplayarak dört ayrı bağlanma modelini (güvenli, saplantılı, kayıtsız, korkulu) ölçümlemeyi hedeflemektedir. Sümer ve Güngör (1999a) tarafından bu ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. Katılımcılar, maddelerden her birini yakın ilişkilerdeki genel tutumlarında kendilerini ne derece ifade ettiğini 7 basamaklı bir ölçek üzerinde değerlendirmektedir (1 = beni hiç tanımlamıyor; 7 = tamamıyla beni tanımlıyor). Ölçekte, kayıtlı ve güvenli bağlanma stilleri beşer madde ile ölçülürken, korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri dörder madde ile ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini gösteren sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddeler toplanarak elde edilir. Elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içinde gruplandırmak için de kullanılabilir. Bir madde ters kodlanarak iki alt boyutta kullanılır. Bu yüzden 1., 4., 9.,14. maddeler korkulu bağlanma prototipini, 2., 5., 12., 13., 16., maddeler kayıtsız bağlanma prototipini, 3., 7., 8., 10. ve 17. Maddeler güvenli bağlanma prototipini, 5 (recode), 6., 11., 15. maddeler ise saplantılı bağlantı tipini ölçmektedir. Gruplandırma süresince katılımcılardan her biri, en yüksek puana sahip olduğu bağlanma kategorisine atanır (Sümer, 2006). İÖA'nın kullanıldığı araştırmalara bakıldığında alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının görece düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Düşük iç tutarlılık katsayısına karşın, İÖA alt ölçeklerinin kabul edilir düzeyde test tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu, ortalama değişmezlik katsayısı kadınlar için 0,53 ve erkekler için 0,49 olarak bulunmuştur (Scharfe ve Bartholomew, 1994). Griffin ve Bartholomew (1994), İÖA alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının düşük saptanmasının İÖA alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluşmasından veya ölçeklerin psikometrik kalitesinin yetersizliğinden değil, alt ölçeklerin hem benliğe hem de başkalarına ilişkin iki modeli birlikte içermesinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Alt ölçeklerin güvenilirlikleri düşük olmasına rağmen yapı geçerlikleri yeterli düzeyde bulunmuştur (Sümer, 2006; Sümer ve Güngör, 1999a). Çalışmada bağlanma stilleri ölçeğinin alfa katsayısı 0,494 olarak saptanmıştır.

Korkulu bağlanma 0,418, güvenli bağlanma 0,564, kayıtsız bağlanma 0,563, saplantılı bağlanma ise 0,402 olarak saptanmıştır.

2.2.3. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği-Kısa Formu (YCDÖ-KF) (EK D)

Štulhofer ve ark. (2008) tarafından Yeni Cinsel Doyum Ölçeği/New Sexual Satisfaction Scale (YCDÖ/NSSS), cinsel doyumunu değerlendirmek üzere geliştirilmiştir ve iki kültürde test edilmiştir. YCDÖ'nün klinik ve klinik olmayan kullanımını kolaylaştırmak amacıyla ölçeğin 12 maddelik kısaltılmış hali geliştirilmiştir. YCDÖ-KF, tam ölçek ile karşılaştırılabilir güvenilirlik ve geçerlilikte bulunmuştur (Štulhofer ve ark., 2011). Okci ve arkadaşları (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanıp, geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu bulunmuştur.

Ölçüt geçerliğini belirlemek amacıyla Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği kullanılmıştır ve korelasyon değeri 0,660 olarak bulunmuştur. YCDÖ-KF'nin iç tutarlılık güvenilirlik Cronbach alfa katsayısı 0,912 olarak yüksek bulunmuştur. Madde analizi sonucunda madde toplam korelasyonları 0,422 ile 0,744 arasında değişmektedir. Test-tekrar test korelasyon değerlerinin pozitif olarak 0,53 ile 0,82 arasında değiştiği görülmektedir. YCDÖ-KF'nin yapı geçerliğini sınamak amacıyla faktör analizi yapılmıştır ve üç faktörlü bir yapı göstermiştir. Üç boyutlu olarak cinsel doyumunu ölçen YCDÖ-KF'den her bir ölçekten alınan puanlardan elde edilen yüksek puanlar cinsel doyumun yüksek olduğunu ifade etmektedir. YCDÖ-KF, 5' li Likert tipinde (1) Hiç Memnun Değilim, (5) Çok Memnunum şeklinde bir cevaplama anahtarına sahiptir.

2.2.4. Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90-R) (EK E)

SCL-R-90 Belirti Tarama Listesi (Symptom Distress Check List) L. R. Derogatis ve arkadaşları tarafından (1976) geliştirilmiştir. SCL-90-R Belirti Tarama Listesi Dağ (1991) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Doksan maddeden oluşan bu ölçekte, kişinin psikolojik sıkıntılarını, 0-4 arası ölçek üzerinden değerlendirmeye çalışılan bu test 10 alt ölçek içermektedir: Somatik belirtiler (12 madde), obsesif kompulsif belirtiler (10 madde), kişiler arası duyarlılık (9 madde) , depresyon (13 madde), anksiyete (10 madde), öfke-düşmanlık (6 madde), fobi (7 madde), paranoid düşünceler (6 madde), psikotik belirtiler (10 madde) ve son olarak ek maddeler (suçluluk duyguları, yeme ve iştah bozuklukları). Test puanlarının toplanarak her bir alt testten alınan ortalama puan ile tüm alt testlerin toplam ortalaması hesaplanır ve genel bir ortalama puan elde edilir. Böylelikle her bir alt test için

ortalama değer 1 iken, genel değerlendirme puanı için 0,50 ortalama değer normal kabul edilir. Genel değerlendirme puanı 0,50-1,00 değerleri arasında olduğu zaman orta düzeyde sorun olduğu, 1'in üzeri değerlerde olduğu zaman ise yüksek düzeyde sorun olduğu düşünülür (Öner, 2008). Maddelerde boş bırakılanlar dışında tüm maddelere yapılan derecelmeler ortalaması Genel Belirti Düzeyi'ni (Global Symptom Index/GBİ) ifade eder. Buradaki artış kişideki psikiyatrik belirtilerden oluşan sıkıntının arttığını ifade eder ve ölçeğin en iyi indeksidir. 'Hiç' seçeneği ile işaretlenenler dışında diğer maddelerin ham sayı toplamı Pozitif Belirti Toplamını verir ve 0-90 arasındadır.

2.3. İşlem

Çalışmada Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu, Sosyodemografik Veri ve Bilgi Formu, İlişki Ölçekleri Anketi, Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu (YCDÖ-KF) ve Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90-R) sırasıyla tüm örnekleme uygulanmıştır. Örnekleme araştırmanın adı, amacı, gizlilik ilkeleri ve ölçekler hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcılardan ölçekleri cevaplandırırken mümkün olduğunca kendilerini birebir yansıtacak cevaplar vermesi istenmiştir. Bunu sağlamak için katılımcıların kimliklerinin gizli ve saklı tutulacağı ve herhangi bir kimlik bilgisini anket formları üzerinden paylaşmamaları istenmiştir. Katılımcılardan ıslak imzalı onay alındıktan sonra ölçekleri doldurmuşlardır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan flört eden, birlikte yaşıyan, nişanlı veya evli çiftlere ölçekler araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçme araçları katılımcılar tarafından uygulanmış ve araştırmacıya teslim edilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada ölçek boyutlarının ortalama değerlerinin normallik dağılımına uyup uymadığına bakılması için Kolmogorov Smirnov testi yapılmıştır. Normal dağılıma uymayan ölçek boyutlarının iki grup arasındaki fark analizi için Mann Whitney-U testi, ikiden çok grup arasındaki fark analizi için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Normal dağılıma uyan boyut ortalamalarının ise ikili gruplar arasındaki farkı için T-testi, ikiden çok grup farkı için ise One Way ANOVA testleri kullanılmıştır. Analizler SPSS 17.0 for Windows paket programında, %95 güven aralığında gerçekleştirilmiştir. Anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmeleri $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi baz alınarak incelenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

3.1. Örneklemen Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri

Katılımcıların %25,6'sı 24 ve altında, %43,3'ü 25-29 arasında ve %31,1'i ise 30 ve üzerinde yaşa sahiptir. Tüm katılımcıların yaş ortalaması $27,97 \pm 5,39$ olup, yaş aralığı 19 ile 46 yıl arasındadır. Erkeklerin yaş ortalaması $28,82 \pm 5,66$ ve kadınların yaş ortalaması $27,11 \pm 5,03$ 'tür. Yaş dağılımı kurtosis değerinin 2,78 ile dağılımın ortada toplandığını göstermesi dışında normale oldukça yakındır. Kadınlarla erkeklerin yaşları arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Katılımcıların %6,7'si lise ve altında, %58,9'u lisans düzeyinde, %34,4'ü ise lisansüstü düzeyde eğitime sahiptir. Araştırmaya 45 çift katılmış olup, erkek ve kadın katılımcıların oranları eşittir.

Araştırmaya katılan çiftlerin sosyodemografik özellikleri Tablo 3.1'de verilmiştir. Katılımcıların yaş aralıkları yaklaşık dört eşit gruba bölmek üzere belirlenmiştir.

Tablo 3. 1. Örneklem Özelliklerin Dağılımı

	Kişi sayısı (<i>n</i>)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	45	50,0
Erkek	45	50,0
Yaş		
19-24 yaş arası	23	25,6
25-26 yaş arası	22	24,4
27-30 yaş arası	24	26,7
31-46 yaş arası	21	23,3
Eğitim		
Lise ve altı	6	6,7
Lisans	53	58,9
Lisansüstü	31	34,4

Katılımcıların %22,2'si evli olup, %51,1'i birlikte yaşamakta, %15,6'sı flört etmekte ve %11,1'i ise nişanlıdır. Ülkemiz kanunlarının aynı cinsiyetten kişilerin evliliğini ve nişanlılığını bir yasal statü olarak kabul etmemesinden ötürü çalışmamızın ilişki durumu tablosu homojen bir dağılım gösterememiştir. Bu tablodaki evli ve nişanlı çiftler heteroseksüel bireylerden oluşmaktadır. Homoseksüel çiftler Türkiye'de yasal evlilik statüsü olmayan partnerlik ilişkisi içinde yaşayabilmektedir. İlişki süresi katılımcıların %35,6'sında 20 ay ve altında, %15,6'sında 21-30 ay arasında ve %48,9'unda ise 31 ay ve üzerindedir. Katılımcıların ilişki süreleri ay cinsinden sorulmuştur. Bütün katılımcılar için ilişki süresi ortalaması $38,3 \pm 36,83$ 'dir. En az 6, en fazla 204 ay olup medyan değeri 31'dir. İlişki süreleri normal bir dağılım göstermemiştir. On katılımcı (%11,1) 84 – 204 ay arası uzun ilişki süreleri belirttiğinden yatkınlık ve özellikle kürtosis değerleri yüksek çıkmıştır. Bundan dolayı ikili analizlerde Pearson Korelasyonu'nun uçdeğerlerin varolmaması ve değişkenlerin normal dağılımı varsayımları karşılanamayacağından Spearman Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Tablo 3.2'de ilişki süreleri yaklaşık dört eşit gruba bölünerek gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan çiftlerin cinsel yaşama ilişkin bazı özellikleri Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3. 2. İlişki Özelliklerinin Dağılımı

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
<i>İlişki Durumu</i>		
Evli	20	22,2
Birlikte yaşıyor	46	51,1
Flört	14	15,6
Nişanlı	10	11,1
<i>İlişki Süresi</i>		
6 ve 13 ay arası	22	24,4
14 ve 29 ay arası	22	24,4
31 ve 45 ay arası	24	26,7
46 ve 204 ay arası	22	24,4

3.2. Ölçek Ortalamaları

Araştırmada kullanılan Cinsel Doyum Ölçeği boyutlarının ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3. 3. Cinsel Doyum Ölçeği Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	En Küçük	En Büyük	ORT.	SS
Cinsel Doyum İlişki Kalitesi	11,00	30,00	25,30	3,66
Cinsel Doyum Partnerle Uyum	3,00	15,00	12,02	2,29
Cinsel Doyum Psikolojik Haz	5,00	15,00	12,76	1,98
Cinsel Doyum Toplam	19,00	60,00	50,08	6,92

Cinsel doyum puanları içerisinde psikolojik haz puanı en yüksek olup, bunu ilişki kalitesi ve partnerle uyum izlemektedir. Genel olarak katılımcıların cinsel doyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bağlanma stillerine ilişkin ölçek ortalamalarının dağılımı Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3. 4. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	En Küçük	En Büyük	ORT.	SS
Bağlanma Stili Güvenli	8,00	33,00	21,70	4,69
Bağlanma Stili Korkulu	6,00	24,00	17,08	3,79
Bağlanma Stili Saplantılı	4,00	25,00	13,21	4,48
Bağlanma Stili Kayıtsız	10,00	35,00	20,58	5,82

Bağlanma stili puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, en fazla puanın güvenli bağlanma stiline olduğu, bunu kayıtsız bağlanma stiline izlediği görülmektedir. Psikolojik sağlık durumuna ilişkin değişkenlerin dağılımı Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3. 5. Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	En Küçük	En Büyük	ORT.	SS
SCL Somatizasyon	0,00	43,00	9,37	7,94
SCL Obsesif Kompulsif	0,00	32,00	11,86	6,65
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	0,00	31,00	8,32	6,48
SCL Depresyon	0,00	44,00	13,56	9,38
SCL Anksiyete	0,00	36,00	8,04	7,10
SCL Öfke	0,00	22,00	5,73	4,95
SCL Fobik Anksiyete	0,00	23,00	3,70	4,35
SCL Paranoid Düşünce	0,00	22,00	5,99	4,77
SCL Psikotizm	0,00	33,00	5,34	6,05
Genel Belirti Düzeyi	4,00	286,00	71,91	50,62

Genel olarak örneklemin psikopatolojik belirtilerinin ortalama düzeyin üstünde olduğu görülmektedir. Depresyon düzeyi her ne kadar diğer psikopatolojik semptomlara göre biraz yüksek çıksa da, genel olarak psikopatolojik göstergelerin ortalama değerlerin üstünde yer aldığı ifade edilebilir.

3.3. Ölçek Ortalamalarının Sosyodemografik Değişkenlere Göre Farkları

Ölçek boyutlarının ortalama değerlerinin normallik dağılımı sonuçları Tablo 3.6'da gösterilmiştir.

Tablo 3. 6. Ölçek Boyutlarının Normallik Testi Sonuçları

	Z	P
Cinsel Doyum-İlişki Kalitesi	0,943	0,336
Cinsel Doyum-Partnerle Uyum	1,755	0,004
Cinsel Doyum-Psikolojik Haz	1,756	0,004
Cinsel Doyum-Toplam	0,883	0,416
Bağlanma Stili Güvenli	0,980	0,292
Bağlanma Stili Korkulu	1,122	0,161
Bağlanma Stili Saplantılı	0,811	0,527
Bağlanma Stili Kayıtsız	0,675	0,753
SCL Somatizasyon	1,217	0,103
SCL Obsesif Kompulsif	1,049	0,222
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	1,139	0,149
SCL Depresyon	1,229	0,097
SCL Anksiyete	1,609	0,011
SCL Öfke	1,463	0,028
SCL Fobik Anksiyete	2,058	0,000
SCL Paranoid Düşünce	1,362	0,049
SCL Psikotizm	1,789	0,003

Cinsel Doyum Ölçeği'nde iki ve SCL-90-R ölçeğinde ise beş boyut ortalaması standart normal dağılıma uymamaktadır ($p < 0,05$). Diğer tüm ölçek boyutlarının ortalama değerleri standart normal dağılıma uygundur ($p > 0,05$).

3.3.1. Cinsel Doyum Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Sosyodemografik değişkenlere göre cinsel doyum düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3. 7. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri Değişkenleri Arasındaki Değerlendirme

	İlişki kalitesi		Partnerle uyum		Psikolojik haz		Toplam doyum	
	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS
Cinsiyet								
Kadın	24,80	4,10	11,73	2,11	12,64	1,85	49,18	7,03
Erkek	25,80	3,12	12,31	2,44	12,87	2,13	50,98	6,76
Test değeri	-1,302 (<i>t</i>)		-1,591 (<i>Z</i>)		-0,967 (<i>Z</i>)		-1,237 (<i>t</i>)	
p	0,196		0,112		0,333		0,219	
Eğitim								
Lise ve altı	24,67	3,78	11,33	3,39	13,17	1,33	49,17	8,04
Lisans	25,30	4,15	12,21	2,36	12,68	2,12	50,19	7,70
Lisansüstü	25,42	2,71	11,84	1,93	12,81	1,89	50,06	5,32
Test değeri	0,104 (<i>F</i>)		1,256 (<i>X</i> ²)		0,082 (<i>X</i> ²)		0,058 (<i>F</i>)	
p	0,901		0,534		0,960		0,944 (<i>F</i>)	
Cinsel Yönelim								
Homoseksüel Kadın	24,43	4,48	11,57	2,24	12,67	2,01	48,67	7,57
Homoseksüel Erkek	26,00	3,15	12,57	2,53	12,97	2,20	51,53	6,86
Heteroseksüel	25,47	3,13	11,93	2,03	12,63	1,77	50,03	6,20
Test değeri	1,436 (<i>F</i>)		4,991 (<i>X</i> ²)		1,671 (<i>X</i> ²)		1,296 (<i>F</i>)	
p	0,243		0,082		0,434		0,279	
İlişki Durumu								
Evli	26,05	3,46	11,70	2,41	13,05	1,85	50,80	7,05
Birlikte yaşıyor	25,50	2,79	12,24	1,89	12,76	1,89	50,50	5,51
Flört	25,00	2,99	11,64	2,47	12,64	1,39	49,29	6,17
Nişanlı	23,30	7,01	12,20	3,49	12,30	3,27	47,80	12,37
Test değeri	1,371 (<i>F</i>)		2,244 (<i>X</i> ²)		0,725 (<i>X</i> ²)		0,543 (<i>F</i>)	
p	0,257		0,523		0,867		0,654	

Tablo 3.7'de, cinsel doyum ölçeğinin her üç boyutu ve toplam puanı erkek katılımcılarda, kadın katılımcılara göre daha yüksek düzeydedir. Öte yandan fark analizi sonuçları ise gruplar arasındaki bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığını

göstermiştir ($p > 0,05$). Bu nedenle cinsel doyum düzeyinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı derecede fark göstermediği ifade edilebilir.

Eğitim durumuna göre; partnerle uyum ve toplam cinsel doyum puanı lisans mezunlarında, diğer boyutlar ise lisansüstü eğitime sahip katılımcılarda daha yüksektir. Fark analizi sonuçlarına göre eğitim durumuna göre de gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Cinsel yönelime göre; homoseksüel erkek olduğunu ifade eden grubun her üç cinsel doyum puanı ve toplamda da cinsel doyum puanları diğer gruplara göre daha yüksektir. Fark analizi sonuçlarına göre gruplar arasındaki bu farklar da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

İlişki durumuna göre; partnerle uyum boyutu birlikte yaşadıklarını ifade eden bireylerde, diğer tüm boyutlar ve toplam cinsel doyum puanı ise evli çiftlerde daha yüksek düzeydedir. Öte yandan fark analizi sonuçlarına göre ilişki durumuna göre de cinsel doyum düzeyleri gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede fark yoktur. ($p > 0,05$).

Tablo 3. 8. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği (YCDÖ-KF) ve İlişki Süresi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	r_s	p
İlişki kalitesi	-0,298	0,004*
Partnerle uyum	-0,231	0,029*
Psikolojik haz	-0,110	0,302
Toplam doyum	-0,285	0,007

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tablo 3.8'de görüldüğü gibi ölçek alt boyutlarından ilişki kalitesi ile ilişki süresi arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p = 0,004$; $r_s = -0,298$). Partnerle uyum ile ilişki süresi arasında da istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p = 0,029$; $r_s = -0,231$). Psikolojik haz alt boyutu ve toplam doyum ile ilişki süresi arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 3. 9. Yeni Cinsel Doyum Ölçeği (YCDÖ-KF) ve Yaş Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	r	p
İlişki kalitesi	0,004	0,971
Partnerle uyum	0,129	0,224
Psikolojik haz	0,032	0,766
Toplam doyum	0,054	0,614

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tablo 3.9'a göre YCDÖ-KF'nin tüm alt boyutları ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0,05$).

3.3.2. Bağlanma Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Sosyodemografik değişkenlere göre bağlanma düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3. 10. Bağlanma Düzeyleri İle Sosyodemografik ve İlişki Özellikleri Değişkenleri Arasındaki Değerlendirme

	Güvenli		Korkulu		Saplantılı		Kayıtsız		
	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS	
Cinsiyet									
Kadın	21,11	4,79	17,84	3,74	12,16	4,48	20,02	5,88	
Erkek	22,29	4,57	16,31	3,73	14,27	4,28	21,13	5,77	
Test değeri	-1,194		1,947		-2,286		-0,905		
p	0,236		0,055		0,025		0,368		
Eğitim									
Lise ve altı	18,17	6,01	18,17	3,76	13,33	4,18	22,00	2,90	
Lisans	22,00	4,84	17,25	3,43	13,62	4,80	21,17	6,26	
Lisansüstü	21,87	3,99	16,58	4,40	12,48	3,98	19,29	5,32	
Test değeri	1,866		0,560		0,628		1,218		
p	0,161		0,573		0,536		0,301		
Cinsel Yönelim									
Homoseksüel Kadın	20,43	5,38	18,77	3,08	12,57	5,12	20,20	6,48	
Homoseksüel Erkek	21,63	4,94	17,10	3,29	13,60	4,71	21,80	6,28	
Heteroseksüel	23,03	3,26	15,37	4,22	13,47	3,55	19,73	4,47	
Test değeri	2,380		6,814		0,466		1,042		
p	0,099		0,002		0,629		0,357		
İlişki Durumu									
Evli	23,25	5,13	14,95	4,42	12,50	4,02	20,40	5,39	
Birlikte yaşıyor	21,57	4,75	17,80	2,95	13,39	4,68	20,59	6,98	
Flört	20,57	4,20	19,00	3,19	12,93	5,05	21,79	3,47	
Nişanlı	20,80	3,91	15,30	4,57	14,20	3,97	19,20	2,86	
Test değeri	1,138		5,249		0,365		1,286 (<i>W</i>)		
p	0,338		0,002		0,778		0,294		

Cinsiyete göre bağlanma stillerinin ortalama değerleri incelendiğinde; kadınların daha çok korkulu bağlanma stilinde ilişkiye bağlı kaldığı ve erkeklerde ise güvenli, saplantılı ve kayıtsız ilişki bağlanma stillerinin ön planda olduğu görülmektedir. Fark analizi sonuçlarına göre ise sadece saplantılı bağlanma özelliğinin düzeyinin gruplar arasındaki farkı anlamlı ($p < 0,05$), diğer bağlanma stillerinin ise gruplar arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Eğitime göre; lisans düzeyinde eğitime sahip olan bireylerde güvenli ve saplantılı, lise ve altındaki düzeyde eğitime sahip katılımcılarda ise korkulu ve kayıtsız bağlanma stili düzeyi daha yüksektir. Öte yandan fark analizi sonuçları, eğitim gruplarına göre ilişkide bağlanma stillerinin istatistiksel olarak anlamlı derecede fark olmadığını göstermektedir ($p > 0,05$).

Cinsel yönelime göre homoseksüel kadınlarda korkulu bağlanma stili, heteroseksüellerde güvenli bağlanma stili, homoseksüel erkeklerde ise saplantılı ve kayıtsız bağlanma stili ön plandadır. Fark analizi sonuçlarına göre ise korkulu bağlanma stili gruplar arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$), diğer bağlanma stilleri arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

İlişki durumuna göre evlilerde güvenli bağlanma stili, nişanlılarda saplantılı bağlanma stili ve flört edenlerde ise korkulu ve kayıtsız bağlanma stili daha yüksek düzeydedir. Fark analizi sonuçlarına göre korkulu bağlanma stili düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$), diğer boyutların gruplar arasındaki farkları ise istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Tablo 3. 11. İlişki lekleri Anketi (İA) ve İlişki Süresi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	r_s	p
Güvenli Bağlanma	-0,005	0,961
Korkulu Bağlanma	-0,171	0,106
Saplantılı Bağlanma	-0,154	0,147
Kayıtsız Bağlanma	-0,266	0,007*

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tablo 3.11’de görüldüğü gibi ölçek alt boyutlarından kayıtsız bağlanma ile ilişki süresi arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p = 0,007$; $r_s = -0,266$). Diğer bağlanma alt boyutları ile ilişki süresi arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 3. 12. İlişki lekleri Anketi (İA) ve Yaş Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	r	p
Güvenli Bağlanma	-0,008	0,941
Korkulu Bağlanma	-0,088	0,411
Saplantılı Bağlanma	-0,133	0,211
Kayıtsız Bağlanma	-0,003	0,981

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tablo 3.12’ye göre İlişki lekleri Anketi’nin tüm alt boyutları ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > 0,05$).

3.3.3. Psikopatoloji Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Psikopatolojik belirtilere ilişkin bakılan parametrelerin sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

3.3.3.1. Psikopatoloji Düzeylerinin Cinsel Yönelime Göre Değerlendirilmesi

Cinsel yönelimine göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.13'te verilmiştir.

Tablo 3. 13. Psikopatoloji Düzeyleri İle Cinsel Yönelim Arasındaki Değerlendirme

	Homoseksüel Kadın		Homoseksüel Erkek		Heteroseksüel		Test değeri	P
	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS		
	SCL Somatizasyon	10,63	8,06	8,03	8,52	9,43		
SCL Obsesif Kompulsif	13,33	7,19	9,63	6,12	12,60	6,23	2,700*	0,073
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	8,63	6,64	7,23	6,26	9,10	6,61	0,669*	0,515
SCL Depresyon	15,07	10,81	11,97	8,72	13,63	8,50	0,817*	0,445
SCL Anksiyete	9,07	7,79	6,67	7,02	8,40	6,44	2,495**	0,287
SCL Öfke	6,30	5,62	5,03	5,09	5,87	4,09	1,339**	0,512
SCL Fobik Anksiyete	4,20	4,57	3,53	5,02	3,37	3,42	0,718**	0,698
SCL Paranoid Düşünce	6,10	5,22	5,47	4,79	6,40	4,38	0,982**	0,612
SCL Psikotizm	5,33	6,14	4,70	6,35	6,00	5,78	1,594**	0,451

*ANOVA Testi F Değeri; **Kruskal Wallis Testi X^2 değeri.

Gruplar arası psikopatoloji düzeylerinin karşılaştırmasına bakılınca, SCL alt ölçekleri ya da genel belirti düzeyi karşılaştırmaları yapıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamış, ancak obsesif kompulsif alt ölçeği 0,073 ile anlamlılığa yaklaşmıştır. Bu bilgilere dayanarak, bu çalışmada cinsel yönelim gruplarının psikopatoloji alt ölçekleri ya da geneliyle ilgili bir ilişki bulunmadığı söylenebilir.

3.3.3.2. Psikopatoloji Düzeylerinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi

Cinsiyete göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.14'te verilmiştir.

Tablo 3. 14. Psikopatoloji Düzeyleri İle Cinsiyet Arasındaki Değerlendirme

	Kadın		Erkek		Test değeri	p
	ORT.	SS	ORT.	SS		
SCL Somatizasyon	10,38	7,76	8,36	8,07	1,211*	0,229
SCL Obsesif Kompulsif	13,13	6,50	10,58	6,63	1,846*	0,068
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	8,91	6,86	7,73	6,10	0,861*	0,392
SCL Depresyon	14,91	10,30	12,20	8,26	1,378*	0,172
SCL Anksiyete	9,18	7,34	6,91	6,74	-1,489**	0,137
SCL Öfke	6,11	5,09	5,36	4,83	-0,754**	0,451
SCL Fobik Anksiyete	3,98	4,18	3,42	4,55	-0,832**	0,405
SCL Paranoid Düşünce	5,93	4,81	6,04	4,78	-0,190**	0,849
SCL Psikotizm	5,36	5,84	5,33	6,32	-0,033**	0,974

*ANOVA Testi F Değeri; **Kruskal Wallis Testi X^2 değeri.

Cinsiyete göre psikopatoloji farklılıkları incelendiğinde, tüm psikopatolojik belirti düzeyleri ortalamada kadın katılımcılarda daha yüksektir ancak fark analizi sonuçlarına göre ise gruplar arasındaki bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Bu nedenle cinsiyete göre psikopatoloji düzeylerinin ciddi bir farklılığa neden olmadığı ifade edilebilir.

3.3.3.3. Psikopatoloji Düzeylerinin Yaşa Göre Değerlendirilmesi

Yaşa göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 3. 15. Psikopatoloji Düzeyleri ile Yaş Arasındaki Değerlendirme

	r	p
SCL Somatizasyon	-0,114	0,287
SCL Obsesif Kompulsif	-0,229	0,030*
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	-0,165	0,120
SCL Depresyon	-0,144	0,177
SCL Anksiyete	-0,156	0,143
SCL Öfke	-0,058	0,587
SCL Fobik Anksiyete	-0,127	0,232
SCL Paranoid Düşünce	-0,080	0,454
SCL Psikotizm	-0,238	0,024*
Genel Belirti Düzeyi	-0,170	0,109

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Tablo 3.15'te görüldüğü gibi ölçek alt boyutlarından Obsesif Kompulsif ile yaş arasında istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p = 0,030$; $r = -0,229$). Psikotizm ile yaş arasında da istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p = 0,024$; $r = -0,238$). Diğer tüm alt boyutlar ile yaş arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

3.3.3.4. Psikopatoloji Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Eğitim durumuna göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3. 16. Psikopatoloji Düzeyleri İle Eğitim Durumu Arasındaki Değerlendirme

	Lise ve altı		Lisans		Lisansüstü		Test değeri	<i>p</i>
	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>		
SCL Somatizasyon	10,83	9,28	9,81	8,17	8,32	7,42	0,448*	0,641
SCL Obsesif Kompulsif	14,67	6,89	13,02	6,78	9,32	5,77	3,818*	0,026
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	11,00	6,26	8,83	6,88	6,94	5,66	1,397*	0,253
SCL Depresyon	16,50	10,93	14,53	9,54	11,32	8,65	1,475*	0,235
SCL Anksiyete	7,83	8,08	9,26	7,44	6,00	5,98	5,489**	0,064
SCL Öfke	2,67	2,80	6,09	4,99	5,71	5,09	3,455**	0,178
SCL Fobik Anksiyete	4,33	4,84	4,13	4,62	2,84	3,76	2,720**	0,257
SCL Paranoid Düşünce	6,00	4,24	6,47	4,51	5,16	5,30	3,049**	0,218
SCL Psikotizm	7,17	9,41	6,00	5,80	3,87	5,64	6,215**	0,045

*ANOVA Testi F Değeri; **Kruskal Wallis Testi X^2 değeri.

Eğitim durumuna göre psikopatoloji düzeyleri fark analizleri yapılarak incelendiğinde sadece obsesif kompulsif ve psikotizm ($p < 0,05$) boyutlarının gruplar arasındaki farkının istatistiksel olarak anlamlı, diğer boyutların gruplar arasındaki farkının ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir ($p > 0,05$). Bu durum, eğitim durumunun araştırma örneklemini içerisinde farklı eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir psikopatoloji düzeyi farkının olmadığını ortaya koymaktadır.

3.3.3.5. Psikopatoloji Düzeylerinin İlişki Durumuna Göre Değerlendirilmesi

İlişki durumuna göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.17’de verilmiştir.

Tablo 3. 17. Psikopatoloji Düzeyleri ile İlişki Durumu Arasındaki Değerlendirme

	Evli		Birlikte yaşıyor		Flört		Nişanlı		Test değeri	<i>p</i>
	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>		
SCL Somat.	7,75	6,76	9,76	8,72	9,07	8,52	11,20	5,65	0,490*	0,690
SCL Obs.	11,60	7,07	11,33	6,67	13,21	6,02	12,90	7,22	0,375*	0,771
Komp.										
SCL Kişi Ar.	7,85	6,51	7,65	6,78	10,21	6,62	9,70	4,74	0,741*	0,530
Duy										
SCL Depresyon	11,00	7,71	13,43	9,70	14,71	9,43	17,60	10,53	1,196*	0,316
SCL Anksiyete	6,35	6,39	8,74	7,74	7,21	5,55	9,40	7,49	2,544**	0,467
SCL Öfke	6,00	4,55	5,11	4,78	5,36	5,43	8,60	5,48	4,663**	0,198
SCL Fobik	2,40	3,22	3,80	4,63	4,50	4,03	4,70	5,38	4,565**	0,207
Ank.										
SCL Paranoid D.	5,55	3,79	5,50	5,05	6,50	4,99	8,40	4,79	4,514**	0,211
SCL Psikotizm	3,60	5,56	5,04	6,35	6,50	5,24	8,60	5,89	6,521**	0,089

*ANOVA Testi F Değeri; **Kruskal Wallis Testi X^2 değeri.

Psikopatoloji düzeylerinin ilişki durumuna göre tüm boyutlarda da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ise obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık ve depresyon puanlarının flört eden çiftlerde en yüksek düzeyde, diğer tüm boyutların ise nişanlı olduğunu ifade eden çiftlerde en yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Esasen birlikte yaşama şekli, bireylerin sosyal ve psikolojik anlamda sağlık düzeylerini ve sosyalleşme düzeylerini etkileyen bir olgu olmasına karşın, araştırma örnekleminde birlikte yaşama şeklinin istatistiksel olarak anlamlı bir farka neden olmadığı görülmektedir. Bu durum, araştırma örneklemindeki bireylerin birbirlerine yakın demografiye sahip olmaları ile ilişkili olabilir.

3.3.3.6. Psikopatoloji Düzeylerinin İlişki Süresine Göre Değerlendirilmesi

İlişki süresine göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki fark analizi sonuçları Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3. 18. Psikopatoloji Düzeyleri İle İlişki Süresi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

	<i>r_s</i>	<i>p</i>
SCL Somatizasyon	-0,073	0,492
SCL Obsesif Kompulsif	0,007	0,950
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	0,047	0,659
SCL Depresyon	0,049	0,646
SCL Anksiyete	0,041	0,701
SCL Öfke	-0,066	0,539
SCL Fobik Anksiyete	-0,099	0,354
SCL Paranoid Düşünce	-0,073	0,495
SCL Psicotizm	-0,003	0,975
Genel Belirti Düzeyi	-0,012	0,912

** *p* < 0,01, *p < 0,05

Tablo 3.18’e göre İlişki Ölçekleri Anketi’nin tüm alt boyutları ile ilişki süresi arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur (*p* > 0,05).

3.4. Ölçek Ortalamalarının Sosyodemografik Değişkenlere Göre Farkları ve Aralarındaki İlişkiler

3.4.1. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Cinsel doyum düzeyleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki analizi sonuçları Tablo 3.19’da verilmiştir.

Tablo 3. 19. Cinsel Doyum Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki Analizi (N = 90)

		İlişki Kalitesi	Partnerle Uyum	Psikolojik Haz	Cinsel Doyum Toplam
Bağlanma Stili Güvenli	<i>r</i>	0,276**	0,194	0,180	0,262*
	<i>p</i>	0,009	0,067	0,089	0,013
Bağlanma Stili Korkulu	<i>r</i>	-0,028	-0,073	-0,018	-0,044
	<i>p</i>	0,796	0,496	0,864	0,681
Bağlanma Stili Saplantılı	<i>r</i>	-0,086	-0,147	-0,279**	-0,174
	<i>p</i>	0,420	0,166	0,008	0,100
Bağlanma Stili Kayıtsız	<i>r</i>	-0,015	-0,063	-0,158	-0,074
	<i>p</i>	0,892	0,553	0,137	0,489

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablodaki korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, ilişki kalitesinin güvenli bağlanma stili ile istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu ($r = 0,276$; $p = 0,009$), diğer bağlanma stilleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Partnerle uyum boyutunun tüm bağlanma stilleriyle de arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur ($p > 0,05$). Psikolojik haz boyutunun saplantılı bağlanma stili ile negatif yönde ve anlamlı ($r = -0,279$; $p = 0,008$), toplam cinsel doyum puanının ise güvenli bağlanma stili ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu ($r = 0,262$; $p = 0,013$) görülmektedir.

Tablo 3. 20. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Cinsel Doyum Düzeyleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki (N=90)

		İlişki Kalitesi	Partnerle Uyum	Psikolojik Haz	Cinsel Doyum Toplam
Bağlanma Stili	<i>r</i>	0,258	0,185	0,187	0,251
Güvenli	<i>p</i>	0,015	0,083	0,080	0,018*
Bağlanma Stili	<i>r</i>	0,016	-0,052	-0,022	-0,015*
Korkulu	<i>p</i>	0,879	0,627	0,835	0,888
Bağlanma Stili	<i>r</i>	-0,097	-0,154	-0,280	-0,182
Saplantılı	<i>p</i>	0,368	0,151	0,008	0,087*
Bağlanma Stili	<i>r</i>	-0,011	-0,061	-0,158	-0,072*
Kayıtsız	<i>p</i>	0,920	0,567	0,139	0,505

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi, cinsel yönelim yönünden korelasyon analizi sonucunda sadece güvenli ve saplantılı bağlanma stili ile cinsel doyum toplam arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. 21. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Cinsel Doyum İlişki Kalitesi								
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,559**							
3. Cinsel Doyum Psik. Haz	0,616**	0,658**						
4. Cinsel Doyum Toplam	0,920**	0,801**	0,824**					
5. Bağlanma Stili Güvenli	0,388*	0,228	0,349	0,390*				
6. Bağlanma Stili Korkulu	0,160	0,075	-0,013	0,113	-0,322			
7. Bağlanma Stili Saplantılı	-0,238	-0,116	-0,461*	-0,297	-0,565**	0,290		
8. Bağlanma Stili Kayıtsız	0,011	-0,056	-0,133	-0,045	-0,178	0,078	0,413*	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablo 3.21’de görüleceği gibi, homoseksüel kadın katılımcılarda cinsel doyum toplam puanı ile güvenli bağlanma stili arasındaki ilişki istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ($r = 0,390$; $p < 0,05$), diğer bağlanma stilleri arasındaki fark anlamlı değildir ($p > 0,05$). Bunun dışında güvenli bağlanma stili ile cinsel doyumda ilişki kalitesi arasında da istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0,388$; $p < 0,05$).

Tablo 3. 22. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Cinsel Doyum İlişki Kalitesi								
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,775**							
3. Cinsel Doyum Psik. Haz	0,521**	0,560**						
4. Cinsel Doyum Toplam	0,913**	0,905**	0,768**					
5. Bağlanma Stili Güvenli	0,117	0,174	0,072	0,141				
6. Bağlanma Stili Korkulu	0,030	-0,015	0,072	0,031	-0,601**			
7. Bağlanma Stili Saplantılı	0,060	-0,189	-0,214	-0,111	-0,597**	0,381*		
8. Bağlanma Stili Kayıtsız	-0,070	-0,151	-0,237	-0,164	-0,087	-0,132	0,452*	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablo 3.22’de homoseksüel erkek cinsel yönelimli katılımcılarda bağlanma stilleri ile cinsel doyum toplam puanı ve boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 3. 23. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Cinsel Doyum İlişki Kalitesi								
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,624**							
3. Cinsel Doyum Psik. Haz	0,785**	0,663**						
4. Cinsel Doyum Toplam	0,933**	0,832**	0,899**					
5. Bağlanma Stili Güvenli	0,198	0,156	0,116	0,184				
6. Bağlanma Stili Korkulu	-0,144	-0,198	-0,124	-0,173	-0,341			
7. Bağlanma Stili Saplantılı	-0,061	-0,215	-0,125	-0,137	-0,114	0,177		
8. Bağlanma Stili Kayıtsız	-0,070	-0,036	-0,126	-0,083	-0,207	0,705**	0,393*	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Benzer şekilde Tablo 3.23’te heteroseksüel cinsel yönelimli katılımcılarda da bağlanma stilleri ile cinsel doyum toplam puanı ve boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$).

3.4.2. Cinsel Doyum Düzeyleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Cinsel doyum düzeyleri ile psikopatoloji arasındaki ilişki için yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 3.24’de verilmiştir.

Tablo 3. 24. Cinsel Doyum Düzeyleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki (N = 90)

		İlişki Kalitesi	Partnerle Uyum	Psikolojik Haz	Cinsel Doyum Toplam
SCL Somatizasyon	<i>r</i>	-0,251	-0,208	-0,377	-0,310
	<i>p</i>	0,017*	0,049*	0,000**	0,003*
SCL Obsesif Kompulsif	<i>r</i>	-0,324	-0,377	-0,426	-0,418
	<i>p</i>	0,002*	0,000**	0,000**	0,000**
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	<i>r</i>	-0,333	-0,314	-0,374	-0,387
	<i>p</i>	0,001*	0,003*	0,000**	0,000**
SCL Depresyon	<i>r</i>	-0,372	-0,285	-0,457	-0,422
	<i>p</i>	0,000**	0,006*	0,000**	0,000**
SCL Anksiyete	<i>r</i>	-0,301	-0,282	-0,392	-0,365
	<i>p</i>	0,004*	0,007*	0,000**	0,000**
SCL Öfke	<i>r</i>	-0,207	-0,302	-0,303	-0,296
	<i>p</i>	0,050*	0,004*	0,004*	0,005*
SCL Fobik Anksiyete	<i>r</i>	-0,199	-0,200	-0,308	-0,260
	<i>p</i>	0,060	0,059	0,003*	0,014*
SCL Paranoid Düşünce	<i>r</i>	-0,198	-0,153	-0,261	-0,230
	<i>p</i>	0,061	0,149	0,013*	0,029*
SCL Psikotizm	<i>r</i>	-0,279	-0,268	-0,395	-0,349
	<i>p</i>	0,008*	0,011*	0,000**	0,001**

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 3.24’te, cinsel doyum düzeyinin tüm boyutları, psikopatoloji ile istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı bir ilişki içerisindedir. Sadece fobik anksiyete ve paranoid düşünce boyutlarının ilişki kalitesi ve partnerle uyum boyutlarına etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Genel olarak yüksek psikopatoloji seviyesinin partnerle cinsel doyum ile negatif bir ilişki içinde olduğu söylenebilir.

Tablo 3. 25. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Cinsel Doyum Düzeyleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki (N = 90)

		İlişki Kalitesi	Partnerle Uyum	Psikolojik Haz	Cinsel Doyum Toplam
SCL Somatizasyon	<i>r</i>	-0,246	-0,205	-0,378	-0,306
	<i>p</i>	0,020*	0,054	0,000**	0,003*
SCL Obsesif Kompulsif	<i>r</i>	-0,321	-0,375	-0,427	-0,416
	<i>p</i>	0,002*	0,000**	0,000**	0,000**
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	<i>r</i>	-0,339	-0,317	-0,374	-0,391
	<i>p</i>	0,001*	0,002*	0,000**	0,000**
SCL Depresyon	<i>r</i>	-0,368	-0,282	-0,458	-0,419
	<i>p</i>	0,000**	0,007*	0,000**	0,000**
SCL Anksiyete	<i>r</i>	-0,299	-0,281	-0,392	-0,363
	<i>p</i>	0,004*	0,008*	0,000**	0,000**
SCL Öfke	<i>r</i>	-0,205	-0,301	-0,304	-0,295
	<i>p</i>	0,054	0,004*	0,004*	0,005*
SCL Fobik Anksiyete	<i>r</i>	-0,192	-0,196	-0,309	-0,255
	<i>p</i>	0,072	0,066	0,003*	0,016*
SCL Paranoid Düşünce	<i>r</i>	-0,203	-0,155	-0,261	-0,233
	<i>p</i>	0,057	0,146	0,013*	0,028*
SCL Psikotizm	<i>r</i>	-0,287	-0,271	-0,395	-0,355
	<i>p</i>	0,006*	0,010*	0,000**	0,001**

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Cinsel yönelim yönünden olarak yapılan korelasyon analizi sonucunda ise öfke ile ilişki kalitesi ve somatizasyon ile partnerle uyum arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$), diğer tüm boyutların arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p < 0,05$). Ancak, anlamlı olmayan ilişkilerde, paranoid düşünce ve partnerle uyum ilişkisi dışındaki tüm ilişkiler $p < 0,072$ olduğundan anlamlılığa oldukça yaklaşmıştır. Cinsel yönelim kontrol edildiğinde dahi, cinsel yönelimin genel olarak psikopatolojiyle negatif ilişki devâm ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 3. 26. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Cinsel doy. İlişki Kal.													
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,559**												
3. Cinsel doy. Psik. Haz	0,616**	0,658**											
4. Cinsel Doyum Toplam	0,920**	0,801**	0,824**										
5. SCL Somatizasyon	-0,302	-0,200	-0,571**	-0,389*									
6. SCL Ob. Kompulsif	-0,312	-0,445*	-0,487**	-0,445*	0,709**								
7. SCL Kişiler A. Duy.	-0,379*	-0,320	-0,437*	-0,434*	0,797**	0,698**							
8. SCL Depresyon	-0,369*	-0,338	-0,595**	-0,476**	0,887**	0,743**	0,858**						
9. SCL Anksiyete	-0,353	-0,366*	-0,530**	-0,458*	0,825**	0,749**	0,796**	0,924**					
10. SCL Öfke	-0,270	-0,362*	-0,462*	-0,389*	0,603**	0,484**	0,643**	0,574**	0,426*				
11. SCL Fobik Anksiyete	-0,281	-0,420*	-0,538**	-0,433*	0,770**	0,681**	0,628**	0,829**	0,795**	0,575**			
12. SCL Paranoid Düş.	-0,231	-0,206	-0,336	-0,286	0,752**	0,575**	0,821**	0,763**	0,619**	0,806**	0,593**		
13. SCL Psikotizm	-0,350	-0,318	-0,480**	-0,428*	0,836**	0,604**	0,771**	0,846**	0,813**	0,518**	0,850**	0,659**	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablodan da görüldüğü gibi, cinsel doyum toplam puanı homoseksüel kadın SCL boyutlarından paranoid düşünce dışındaki tüm boyutlar ile istatistiksel olarak anlamlı ve negatif bir ilişki içerisindedir ($p < 0,05$).

Tablo 3. 27. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Cinsel doy. İlişki Kal.													
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,775**												
3. Cinsel doy. Psik. Haz	0,521**	0,560**											
4. Cinsel Doyum Toplam	0,913**	0,905**	0,768**										
5. SCL Somatizasyon	-0,209	-0,175	-0,213	-0,229									
6. SCL Ob. Kompulsif	-0,372*	-0,452*	-0,433*	-0,477**	0,668**								
7. SCL Kişiler A. Duy.	-0,232	-0,355	-0,269	-0,324	0,844**	0,824**							
8. SCL Depresyon	-0,261	-0,295	-0,355	-0,343	0,832**	0,832**	0,895**						
9. SCL Anksiyete	-0,156	-0,265	-0,257	-0,252	0,890**	0,718**	0,852**	0,857**					
10. SCL Öfke	-0,176	-0,326	-0,249	-0,281	0,795**	0,583**	0,732**	0,718**	0,849**				
11. SCL Fobik Anksiyete	-0,192	-0,166	-0,204	-0,215	0,654**	0,639**	0,688**	0,794**	0,750**	0,597**			
12. SCL Paranoid Düş.	-0,203	-0,259	-0,289	-0,282	0,869**	0,668**	0,835**	0,812**	0,857**	0,868**	0,666**		
13. SCL Psikotizm	-0,196	-0,337	-0,345	-0,326	0,796**	0,758**	0,890**	0,792**	0,822**	0,703**	0,713**	0,728**	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Homoseksüel erkeklerde OKB boyutu ile cinsel doyum toplam puanı arasındaki ilişki anlamlı ($p < 0,01$), diğer SCL boyutları arasındaki ilişkiler ise anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Tablo 3. 28. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Cinsel Doyum ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Cinsel doy. İlişki													
Kal.													
2. Cinsel Partnerle Uyum	0,624**												
3. Cinsel doy. Psik. Haz	0,785**	0,663**											
4. Cinsel Doyum Toplam	0,933**	0,832**	0,899**										
5. SCL Somatizasyon	-0,168	-0,195	-0,358	-0,251									
6. SCL Ob. Kompulsif	-0,215	-0,114	-0,336	-0,242	0,573**								
7. SCL Kişiler A. Duy.	-0,361*	-0,230	-0,415*	-0,376*	0,649**	0,814**							
8. SCL Depresyon	-0,440*	-0,145	-0,390*	-0,381*	0,675**	0,651**	0,854**						
9. SCL Anksiyete	-0,316	-0,130	-0,371*	-0,308	0,785**	0,680**	0,851**	0,836**					
10. SCL Öfke	-0,070	-0,130	-0,126	-0,114	0,639**	0,405*	0,601**	0,610**	0,703**				
11. SCL Fobik Anksiyete	-0,029	0,083	-0,154	-0,032	0,772**	0,553**	0,682**	0,715**	0,812**	0,568**			
12. SCL Paranoid Düş.	-0,128	0,088	-0,109	-0,067	0,675**	0,660**	0,638**	0,694**	0,737**	0,671**	0,601**		
13. SCL Psikotizm	-0,281	-0,100	-0,350	-0,274	0,735**	0,638**	0,694**	0,782**	0,752**	0,626**	0,653**	0,773**	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Heteroseksüellerde ise kişiler arası duyarlılık ile depresyon düzeyleri, cinsel doyum toplam puanı ile istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişki içerisindedir ($p < 0,05$). Diğer tüm SCL boyutları, heteroseksüellerde istatistiksel olarak cinsel doyumla istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermemiştir ($p > 0,05$).

3.4.3. Bağlanma Stilleri ile Psikopatoloji Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bağlanma stilleri ile psikopatoloji arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 3.29’te verilmiştir.

Tablo 3. 29. Bağlanma Stilleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki (N = 90)

		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kayıtsız
SCL Somatizasyon	<i>r</i>	-0,175	0,094	0,269*	0,384**
	<i>p</i>	0,099	0,377	0,010	0,000
SCL Obsesif Kompulsif	<i>r</i>	-0,116	0,093	0,254*	0,246*
	<i>p</i>	0,275	0,385	0,015	0,019
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	<i>r</i>	-0,125	0,062	0,261*	0,448**
	<i>p</i>	0,239	0,564	0,013	0,000
SCL Depresyon	<i>r</i>	-0,158	0,114	0,304**	0,326**
	<i>p</i>	0,138	0,284	0,004	0,002
SCL Anksiyete	<i>r</i>	-0,074	0,028	0,163	0,326**
	<i>p</i>	0,487	0,792	0,125	0,002
SCL Öfke	<i>r</i>	-0,010	-0,073	0,225*	0,403**
	<i>p</i>	0,924	0,493	0,033	0,000
SCL Fobik Anksiyete	<i>r</i>	-0,149	0,051	0,232*	0,247*
	<i>p</i>	0,161	0,632	0,028	0,019
SCL Paranoid Düşünce	<i>r</i>	-0,068	0,038	0,245*	0,477**
	<i>p</i>	0,525	0,723	0,020	0,000
SCL Psikotizm	<i>r</i>	-0,206	-0,004	0,372**	0,375**
	<i>p</i>	0,052	0,969	0,000	0,000

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 3.29’da görüldüğü gibi, güvenli ve korkulu bağlanma stillerinin katılımcıların SCL alt ölçekleri ve genel puanları ile bir ilişkisi bulunamamıştır. Ancak SCL anksiyete ve saplantılı bağlanma puanı dışında, SCL’nin tüm alt ölçekleri ve genel puanı saplantılı ve kayıtsız bağlanma puanları ile pozitif yönde anlamlı bir korelasyon göstermiştir.

Tablo 3. 30. Cinsel Yönelim Kontrol Edildiğinde Bağlanma Stilleri İle Psikopatoloji Arasındaki İlişki (N = 90)

		Güvenli	Korkulu	Saplantılı	Kayıtsız
SCL Somatizasyon	<i>r</i>	-0,165	0,077	0,275	0,383
	<i>p</i>	0,121	0,474	0,009*	0,000**
SCL Obsesif Kompulsif	<i>r</i>	-0,109	0,082	0,259	0,245
	<i>p</i>	0,310	0,446	0,014*	0,020*
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	<i>r</i>	-0,136	0,078	0,260	0,449
	<i>p</i>	0,205	0,468	0,014*	0,000**
SCL Depresyon	<i>r</i>	-0,147	0,098	0,311	0,324
	<i>p</i>	0,168	0,361	0,003*	0,002*
SCL Anksiyete	<i>r</i>	-0,067	0,015	0,167	0,325
	<i>p</i>	0,532	0,888	0,119	0,002*
SCL Öfke	<i>r</i>	-0,002	-0,093	0,229	0,402
	<i>p</i>	0,984	0,386	0,031*	0,000**
SCL Fobik Anksiyete	<i>r</i>	-0,135	0,024	0,240	0,245
	<i>p</i>	0,206	0,824	0,024*	0,021*
SCL Paranoid Düşünce	<i>r</i>	-0,076	0,051	0,244	0,478
	<i>p</i>	0,480	0,635	0,021*	0,000**
SCL Psicotizm	<i>r</i>	-0,222	0,013	0,370	0,377
	<i>p</i>	0,036	0,900	0,000**	0,000**

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 3.30'da cinsel yönelim gruplarına göre kontrollü korelasyon analizi yapıldığında, psicotizm ile güvenli bağlanma stilinin de istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır ($r = -0,222$; $p < 0,05$). Diğer tüm boyutlar arasındaki ilişkiler, cinsel yönelim kontrollü olmayan sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Tablo 3. 31. Homoseksüel Kadın Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Bağlanma Stili													
Güvenli													
2. Bağlanma Stili													
Korkulu		-0,322											
3. Bağlanma St.													
Saplantılı		-0,565**	0,290										
4. Bağlanma Stili													
Kayıtsız		-0,178	0,078	0,413*									
5. SCL Somatizasyon		-0,364*	0,202	0,714**	0,361								
6. SCL Ob. Kompulsif		-0,212	0,148	0,481**	0,218	0,709**							
7. SCL Kişiler A. Duy.		-0,351	0,181	0,535**	0,489**	0,797**	0,698**						
8. SCL Depresyon		-0,253	0,093	0,649**	0,280	0,887**	0,743**	0,858**					
9. SCL Anksiyete		-0,150	0,014	0,445*	0,209	0,825**	0,749**	0,796**	0,924**				
10. SCL Öfke		-0,146	-0,205	0,491**	0,556**	0,603**	0,484**	0,643**	0,574**	0,426*			
11. SCL Fobik		-0,207	-0,001	0,636**	0,270	0,770**	0,681**	0,628**	0,829**	0,795**	0,575**		
Anksiyete													
12. SCL Paranoid		-0,191	-0,016	0,513**	0,554**	0,752**	0,575**	0,821**	0,763**	0,619**	0,806**	0,593**	
Düş.													
13. SCL Psikotizm		-0,433*	0,068	0,652**	0,254	0,836**	0,604**	0,771**	0,846**	0,813**	0,518**	0,850**	0,659**

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablo 3.31'e bakıldığında homoseksüel kadın bireylerde güvenli bağlanma stili ile somatizasyon ve psikotizm arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir ilişki vardır ($p < 0,05$). Korkulu bağlanma stili ile SCL boyutları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Saplantılı kişilik özellikleri ile tüm SCL boyutları arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Kayıtsız bağlanma stili ile ise kişiler arası duyarlılık, öfke ve paranoid düşünce boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler vardır ($p < 0,05$; $p < 0,01$).

Tablo 3. 32. Homoseksüel Erkek Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Bağlanma Stili													
Güvenli													
2. Bağlanma Stili	-0,601**												
Korkulu													
3. Bağlanma St.	-0,597**	0,381*											
Saplantılı													
4. Bağlanma Stili	-0,087	-0,132	0,452*										
Kayıtsız													
5. SCL Somatizasyon	0,036	-0,322	-0,050	0,503**									
6. SCL Ob. Kompulsif	-0,056	-0,178	0,124	0,416*	0,668**								
7. SCL Kişiler A. Duy.	-0,038	-0,247	0,079	0,545**	0,844**	0,824**							
8. SCL Depresyon	-0,070	-0,161	0,041	0,409*	0,832**	0,832**	0,895**						
9. SCL Anksiyete	-0,013	-0,267	0,030	0,516**	0,890**	0,718**	0,852**	0,857**					
10. SCL Öfke	0,064	-0,167	0,008	0,394*	0,795**	0,583**	0,732**	0,718**	0,849**				
11. SCL Fobik	-0,114	-0,126	-0,045	0,191	0,654**	0,639**	0,688**	0,794**	0,750**	0,597**			
Anksiyete													
12. SCL Paranoid Düş.	0,044	-0,200	-0,007	0,526**	0,869**	0,668**	0,835**	0,812**	0,857**	0,868**	0,666**		
13. SCL Psikotizm	-0,097	-0,320	0,210	0,568**	0,796**	0,758**	0,890**	0,792**	0,822**	0,703**	0,713**	0,728**	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablo 3.32'ye bakıldığında homoseksüel erkeklerde güvenli, korkulu ve saplantılı kişilik özellikleri ile SCL boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler çıkmamıştır ($p > 0,05$). Öte yandan kayıtsız kişilik özelliği ile fobik anksiyete dışındaki tüm boyutlar arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler vardır ($p < 0,05$).

Tablo 3. 33. Heteroseksüel Cinsel Yönelimli Katılımcılarda Bağlanma Stilleri ve Psikopatoloji Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Bağlanma Stili													
Güvenli													
2. Bağlanma Stili	-0,341												
Korkulu													
3. Bağlanma St.	-0,114	0,177											
Saplantılı													
4. Bağlanma Stili	-0,207	0,705**	0,393*										
Kayıtsız													
5. SCL Somatizasyon	-0,181	0,349	0,126	0,338									
6. SCL Ob. Kompulsif	-0,025	0,238	0,168	0,258	0,573**								
7. SCL Kişiler A. Duy.	0,059	0,247	0,136	0,388*	0,649**	0,814**							
8. SCL Depresyon	-0,064	0,321	0,108	0,400*	0,675**	0,651**	0,854**						
9. SCL Anksiyete	-0,006	0,259	-0,075	0,363*	0,785**	0,680**	0,851**	0,836**					
10. SCL Öfke	0,194	0,081	0,111	0,217	0,639**	0,405*	0,601**	0,610**	0,703**				
11. SCL Fobik	-0,029	0,224	0,045	0,345	0,772**	0,553**	0,682**	0,715**	0,812**	0,568**			
Anksiyete													
12. SCL Paranoid Düş.	-0,056	0,328	0,172	0,363*	0,675**	0,660**	0,638**	0,694**	0,737**	0,671**	0,601**		
13. SCL Psikotizm	-0,080	0,259	0,205	0,354	0,735**	0,638**	0,694**	0,782**	0,752**	0,626**	0,653**	0,773**	

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Heteroseksüel bireylerde de güvenli, korkulu ve saplantılı kişilik özellikleri ile SCL boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler çıkmamıştır ($p > 0,05$). Kayıtsız kişilik özelliği ile OKB, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı ve paranoid düşünce boyutları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır ($p < 0,05$).

3.5. Cinsel Yönelime Göre Fark Analizi Sonuçları

Tablo 3. 34. Cinsel Yönelime Göre Cinsel Doyum Düzeyleri Arasındaki Farklar

	Homoseksüel Kadın		Homoseksüel Erkek		Heteroseksüel		Test değeri	<i>p</i>
	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS		
İlişki kalitesi	24,43	4,48	26,00	3,15	25,47	3,13	1,436 (<i>F</i>)	0,243
Partnerle uyum	11,57	2,24	12,57	2,53	11,93	2,03	4,991 (X^2)	0,082
Psikolojik haz	12,67	2,01	12,97	2,20	12,63	1,77	1,671 (X^2)	0,434
Toplam Doy.	48,67	7,57	51,53	6,86	50,03	6,20	1,296 (<i>F</i>)	0,279

Tablo 3.34'te cinsel yönelime göre; fark analizi sonuçlarına göre gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Tablo 3. 35. Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki Farklar

	Homoseksüel Kadın		Homoseksüel Erkek		Heteroseksüel		F	p
	ORT.	SS	ORT.	SS	ORT.	SS		
Güvenli	20,43	5,38	21,63	4,94	23,03	3,26	2,380	0,099
Korkulu	18,77	3,08	17,10	3,29	15,37	4,22	6,814	0,002*
Saplantılı	12,57	5,12	13,60	4,71	13,47	3,55	0,466	0,629
Kayıtsız	20,20	6,48	21,80	6,28	19,73	4,47	1,042	0,357

* $p < 0,05$

Tablo 3.35'te cinsel yönelime göre homoseksüel kadınlarda korkulu bağlanma stili, heteroseksüellerde güvenli bağlanma stili, homoseksüel erkeklerde ise saplantılı ve kayıtsız bağlanma stili ön plandadır. Fark analizi sonuçlarına göre ise korkulu bağlanma stilinin gruplar arasındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$), diğer bağlanma stilleri arasındaki fark ise istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Korkulu bağlanma stilinin üç grup arasındaki farkının anlamlı çıkması nedeniyle, farkın hangi iki grup arasında olduğunun tespiti için Post Hoc Tukey Testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 3.35'teki gibidir.

Tablo 3. 36. Cinsel Yönelime Göre Bağlanma Stilleri Arasındaki Farklar İçin Yapılan Post Hoc Tukey Testi Sonuçları

(I) Grup	(J) Grup	Ortalama Farkı (I-J)	p
Homoseksüel Kadın	Homoseksüel Erkek	1,67	0,172
	Heteroseksüel	3,40*	0,001
Homoseksüel Erkek	Homoseksüel Kadın	-1,66667	0,172
	Heteroseksüel	1,73333	0,150

Tablo 3.36'da görüldüğü gibi, korkulu bağlanma stili homoseksüel kadın ile heteroseksüel grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p = 0,001$). Homoseksüel kadın ve homoseksüel erkek ile homoseksüel kadın ve heteroseksüel grup arasında bağlanma stilleri yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 3. 37. Cinsel Yönelime Göre Psikopatoloji Düzeyleri Arasındaki Farklar

	Homoseksüel Kadın		Homoseksüel Erkek		Heteroseksüel		Test değeri	<i>p</i>
	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>	<i>ORT.</i>	<i>SS</i>		
SCL Somatizasyon	10,63	8,06	8,03	8,52	9,43	7,24	0,802*	0,452
SCL Obsesif Kompulsif	13,33	7,19	9,63	6,12	12,60	6,23	2,700*	0,073
SCL Kişiler Arası Duyarlılık	8,63	6,64	7,23	6,26	9,10	6,61	0,669*	0,515
SCL Depresyon	15,07	10,81	11,97	8,72	13,63	8,50	0,817*	0,445
SCL Anksiyete	9,07	7,79	6,67	7,02	8,40	6,44	2,495**	0,287
SCL Öfke	6,30	5,62	5,03	5,09	5,87	4,09	1,339**	0,512
SCL Fobik Anksiyete	4,20	4,57	3,53	5,02	3,37	3,42	0,718**	0,698
SCL Paranoid Düşünce	6,10	5,22	5,47	4,79	6,40	4,38	0,982**	0,612
SCL Psikotizm	5,33	6,14	4,70	6,35	6,00	5,78	1,594**	0,451

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Tablo 3.37’de psikopatoloji düzeyi yüksek olan grup homoseksüel erkek katılımcılardır. Bunu heteroseksüel katılımcılar izlerken, homoseksüel kadın katılımcılar ise en fazla psikopatolojik semptom gösteren gruptur. Kişiler arası duyarlılık, paranoid düşünce ve psikotizm heteroseksüel katılımcılarda en yüksek düzeyde çıkarken, diğer psikopatolojik belirti düzeyi en fazla homoseksüel kadın katılımcılarda çıkmaktadır. Öte yandan fark analizi sonuçları, cinsel yönelime göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır ($p > 0,05$). Bu nedenle cinsel yönelim ile psikopatoloji arasında doğrudan bir ilişki olmadığı ifade edilebilir.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Araştırmanın amacı, cinsel yönelimi birbirinden farklı bireylerin cinsel doyumlarının bağlanma stilleri ve psikopatolojileri ile ilişkilerini incelemektir. Bu bölümde, elde edilen bulguların sonuçları, literatür ışığında karşılaştırılarak değerlendirilecektir. Bunun yanı sıra, bundan sonraki benzer çalışmalara fayda sağlaması amacıyla öneriler, sınırlılıklar ve sayılıtlara da değinilecektir. Çalışmamızda özellikle cinsel yönelime yönelik heterojen bir grup söz konusu olduğundan alanyazında heteroseksüel katılımcıları içeren çalışmalara ulaşıp, çoğunlukla bu gruba dair bulgular içeren çalışmalara değinilebilmiştir.

Cinsel doyum ile sadece ilişki süresi arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu dikkat çekmektedir. Bu açıdan, ilişki süresi arttıkça cinsel doyumun azaldığı ifade edilmektedir. Güleç ve arkadaşları (2011) heteroseksüel örneklem içeren araştırmalarında çiftlerin birliktelik süresi arttıkça cinsel doyumun azaldığını ifade etmişlerdir. Bodur ve arkadaşları (2013) da farklı olarak, evlilik süresinin cinsel doyum üzerinde etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Bu sebeple, literatürde konuya dair farklı sonuçların olduğunu söylemek mümkündür. Hipotezle uyumlu olan sonucun artan ilişki süresi ile çözümlenemeyen problemlerin devamlılığı ve tükenmişle açıklamak mümkündür.

Cinsel yönelim açısından değerlendirildiğinde; homoseksüel kadınlarda korkulu alt boyutunda en yüksek ortalama varlığı dikkat çekmiştir. Literatürde cinsel yönelimde bağımlılığın yeterli oranda araştırılmadığı belirtilmektedir (Ridge ve Feeney, 1998; Holtzen, Kenny ve Mahalik, 1995). Bu araştırmalarda psikososyal sebepler ile ilişki yaşamaya dair problemlerin artış göstereceği, bu açıdan güvenli ilişkinin mümkün olmasının zor olacağı belirtilmektedir. Böylelikle, hipotezin geçerli ve literatür ile uyumlu sonuç elde edildiğini söylemek mümkündür.

İlişki durumu için de yine korkulu alt boyutunda flört edenlerin daha yüksek ortalamaları fark edilmektedir. Literatürde, flört başta olmak üzere, ilişki türlerinde bağlılık stillerinin etkisinden önemle bahsedildiği görülmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bu çalışmalarda özellikle ilişkideki netlik açısından evlilik üzerinde durulduğu dikkat çekmektedir (Hazan ve Shaver, 1987; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Dolayısıyla heteroseksüel örneklem bulgularıdır. Bu açıdan, literatür ile uyumlu olan sonuçların hipotezi desteklediği söylenmektedir. Ülkemiz kanunlarının aynı cinsiyetten kişilerin evliliğini ve nişanlılığını bir yasal statü olarak kabul etmemesinden ötürü çalışmamızın ilişki durumu tablosu homojen bir dağılım gösterememiştir. Bu tablodaki evli ve nişanlı çiftler heteroseksüel bireylerden oluşmaktadır. Homoseksüel çiftler Türkiye’de yasal evlilik statüsü olmayan partnerlik ilişkisi içinde yaşayabilmektedir.

Bağlanma stilleri ile bağımsız değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde cinsiyette saplantılı alt boyutun erkeklerde daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Literatürde saplantılı/kaygılı bağlanmaya dair özellikle kadınlar üzerinde durulmaktadır (Kobak ve ark., 1991; Zuroffve Fitzpatrick, 1995). Bu bağlamda erkeklerde yüksek çıkan düzey literatürden farklı olarak değerlendirilebilmektedir. Dolayısıyla, daha fazla çalışma ile farklı sonuçlara ulaşmaya gerek görülmektedir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, kayıtsız bağlanma stili ile ilişki süresi arasında istatistiksel olarak negatif yönde bir fark olduğu görüşmüştür. Literatürde kayıtsız bağlanma stilinde tek günlük aldatma riskinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir (Amidon, 2007; Thompson,1884). Dolayısıyla kayıtsız bağlanan kişilerin daha kısa süreli ilişkiler tercih ettiği söylenebilir.

Araştırmada cinsiyete göre psikopatoloji farklılıkları incelendiğinde, erkeklerde paranoid düşüncenin daha fazla olduğu görülmektedir. Diğer tüm ruh sağlığı bozukluk düzeyleri kadın katılımcılarda daha yüksektir. Bu fark istatistiksel açıdan anlamlı görülmemektedir. Kadınların anlamlı düzeyde olmasa da erkeklere nazaran yüksek psikolojik belirti göstermeleri literatür ile uyumlu bir bulgudur (Özgüven, 1990; Yanbastı, 1990; Rhone, 1986). Kültürel olarak kız çocuğunun yetiştirilme stilleri, duygu dışı vurumlarına yönelik engellenme hissi, içsel ve dışsal çatışmaları, erkeklere nazaran kısıtlı sosyal aktivite ve etkileşimler, beklentinin daha sınırlı olması gibi faktörlerin psikolojik belirtiler üzerinde negatif etki sahibi olduğu vurgulanabilir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde, obsesif kompulsif ve psikotizm alt boyutlarının istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı derecede farklılık olduğu dikkat çekmektedir. Bu

bulgu, literatür ile uyumlu görülmektedir (Diener ve Diener, 1996; Carstensen, Pasupathi, Mayr ve Nesselroade, 2000, George, Blazer, Winfield- Laird, Leaf ve Fischback, 1988). İlgili çalışmalarda, yaş ilerledikçe negatif duyguların azaldığı ve deneyimlere bağlı olarak daha rahat hissedildiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda, anksiyete ve depresyonun yaşla beraber azaldığı bulgusu paraleldir. Bunun yanı sıra, yaşama duyulan memnuniyet ve mutluluk da yaş ilerledikçe artmaktadır. Bütün bu bulguların elde edilen sonuçlarla uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmanın yapıldığı dönemde daha genç yaştaki gruplar literatürde Z kuşağı veya dijital yerli denildiği (Oblinger & Oblinger,2005; Prensky, 2001) bilinmektedir. Bu kuşağı diğer kuşaklara göre internet erişiminin ve sosyoekonomik seviyenin yüksekliği ile ayırt edilebilir. Bu kuşağın mensuplarının azalan geleneksel sosyal ilişkiler ve artan ölçüde psikolojik/psikiyatrik destek imkanlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu kuşakta tespit edilen yüksek psikopatolojik seviyenin bahsettiğimiz sebeplerle de ilintili olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bulgular çerçevesinde, öfke, kaygı ve paranoid düşünce düzeylerinin lisans mezunlarında en yüksek ortalamaya sahip olduğu, diğer tüm boyutlar da en yüksek düzeylerin lise ve altında eğitime sahip bireylerde olduğu anlaşılmaktadır. Yalnız sadece obsesif kompulsif ve psikotizm alt boyutlarının gruplar arasındaki farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Alanyazındaki muadil değişkenli araştırmalar incelendiğinde, eğitim düzeyinin özellikle problemle başa çıkmaya olan etkisinin öneminden bahsedildiği görülmektedir (Amirkhan, 1990; Şahin ve Durak, 1995, Aysan, 1994). Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, eğitim düzeyinin artışıyla insanların problemle başa çıkma becerisi kazandıkları söylenebilir. Obsesif kompulsif ve psikotizm düzeyleri eğitim düzeyi daha düşük bireylerde daha yüksek olmasına rağmen öfke, kaygı, paranoid düşünce gibi psikopatolojik belirtilerin eğitim düzeyi yüksek bireylerde yüksek bir ortalamaya sahip olması alanyazında karşılaştığımız değerlendirmelerle çelişmektedir. Bu bağlamda, eğitim düzeyi yüksekliğinin problemlerle başa çıkma noktasında önemli olsa da biricik değişken olmadığını ve özellikle bizim örneklemimiz bağlamında yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin de bazı psikopatolojik belirtiler gösterdiği saptanmıştır.

Elde edilen bulgular ilişki durumunun psikopatoloji üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmadığı yönündedir. Literatürdeki çalışmalarda özellikle evlilik içi çatışmanın ruhsal duruma etkisine yönelik sonuçlardan bahsedildiği görülmektedir (Hetherington ve Clingempeel, 1992; Davies ve Cummings, 1994).

Literatürde özellikle ilişki durumu evli olanların artan sorumlulukları ve birbirlerine olan etkileri vurgulanmaktadır (Paykel ve Weissman, 1973). Ayrıca boşanmanın da depresif nitelikleri artırıcı etkisinden bahsedilmektedir (Aseltine ve Kessler, 1993; Booth ve Amato, 1991). Dolayısıyla literatürde psikopatoloji ile ilişki durumu etkisi üzerinde durulduğu söylenebilir.

Cinsel yönelimi farklı bireylerin birliktelikleri ve evliliklerine yönelik toplumsal ve legal baskıların bu doğrultuda etki etmiş olabileceği söylenebilir. Dolayısıyla, ilişki durumunu değerlendirmek ve karşılaştırmak zor olmuştur. Bundan sonraki çalışmalarda, daha fazla katılımcıya erişilip karşılaştırılabilir veri elde edilmesi önemlidir.

İlişki süresinin de ilişki durumu gibi psikopatoloji üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Literatürde, ilişkiye yönelik memnuniyetin yani partner etkisinin psikopatoloji ile doğrudan ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, kaliteli giden bir ilişkide sürenin ruh halinin sağlık kazanması adına önemli olduğu söylenmektedir. Diğer bir deyişle istikrarlı giden ilişki bireylerin ruh sağlığını da olumlu etkilemektedir. Tam tersi olumsuz giden bir ilişkide de sürenin artışı tükenmişlik ile ilişkilendirilmektedir (Chakrabarti, Kulhara, ve Verma, 1993; Coyne ve ark., 1987). Böylelikle literatürden farklı bir sonuç elde edildiğini söylemek mümkündür.

İlişkinin kalitesine bağlı olarak sürenin etki ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Burada ilişki kalitesini ve alınan memnuniyeti ölçen çalışmaların önemi üzerinde durulması önem taşımaktadır. İlişki kalitesine bağlı olarak sürenin önemi ve bunun psikolojik durum ile ruh sağlığına olan etkisi muhtemeldir (Galbaud ve ark., 1998; Maes ve ark., 1998; McLeod, 1995). Çalışmamızın bu hipotezin desteklemediği görülmektedir.

Erkek homoseksüellerin psikopatoloji düzeylerinin daha düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bunu heteroseksüel katılımcılar izlerken, homoseksüel kadın katılımcılar ise en fazla ruh sağlığı bozuk ya da semptomatik olarak psikopatoloji sahibi olan gruptur. Kişiler arası duyarlılık, paranoid düşünce ve psikotizm heteroseksüel katılımcılarda en yüksek düzeyde çıkarken, diğer ruhsal bozukluk semptomları en fazla homoseksüel kadın katılımcılarda çıkmaktadır. Genel olarak, cinsel yönelime göre psikopatoloji düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı dikkat çekmektedir. Bu bilgi literatür (Bayer, 1987) ile uyumlu bir sonuçtur.

Literatürde özellikle, homoseksüel bireylerin yaşadıkları zorluklara ve çatışmalara bağlı olarak psikopatolojilerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra homoseksüel kadınların varoluşsal olarak daha yüksek sıkıntı düzeyine sahip oldukları bunun nedeninin

kaynaklı incelenmesi gerekliliği belirtilmektedir (DiPlacido, 1998). Bu açıdan homoseksüel bireylerin psikopatolojik düzeylerine dair elde edilen bilgiler hipotez ile uyumludur.

Cinsel doyum ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenirken, ilişki kalitesinin güvenli bağlanma stili ile istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki içerisinde olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle güvenli bağlanma stili düzeyi arttıkça ilişki kalitesi de artış göstermektedir. Böylelikle daha güvenli bağlanan çiftlerin daha sağlıklı bir ilişkiye sahip olmaları muhtemeldir.

Literatürde, güvenli ilişki tipinin karşındakine bağlanma ve uyum sağlamaya dair önemi üzerinde durulduğu görülmektedir (Bartholomew ve Horowitz 1991; Kirkpatrick ve Hazen, 1994). Buradan hareketle, bireyin güvenli ilişki stiline sahip olmasının ilişki kalitesini artırıcı etkisini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Böylelikle, elde edilen bulgunun şaşırtıcı olmadığı ve hipotezi desteklediği söylenebilir.

Diğer taraftan, partnerle uyum boyutunun tüm bağlanma stilleriyle arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı dikkat çekmektedir. Bu bulgu hipotezi desteklemeyen, psikolojik haz boyutu arttıkça saplantılı bağlanma stili anlamlı düzeyde azalmaktadır. Ayrıca toplam cinsel doyum puanı arttıkça, güvenli bağlanma stili de anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Bireyin güvenli bağlanması ilişkinin kalitesini etkilediği için cinsel doyuma olan etkisi kaçınılmaz kabul edilmektedir (Baumeister, 1995, Sprecher, 2002). Bu yüzden elde edilen bulgular hipotez çerçevesinde beklenildiği gibi aynı zamanda literatür ile tutarlıdır.

Cinsel doyum ve psikopatoloji ilişkisi incelendiğinde, sadece fobik anksiyete ve paranoid düşünce boyutlarının ilişki kalitesi ve partnerle uyum boyutlarına etkisi istatistiksel olarak anlamlı görülmemiştir. Psikolojik semptomların giderek artması, cinsel doyum düzeyini de olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, özellikle artan psikolojik problemlerin cinselliğe dair şemalara da yansıtacağı ve bunun doyumu etkileyeceği üzerinde durulabilmektedir (Gates ve Galask, 2001; Cyranowski, Aarstad ve Andersen, 1999). Sonuçların heteroseksüel grubu içerdiği ifade edilmelidir. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçların literatür ile uyumlu olduğu gibi bu bağlamda özellikle hipotezi destekleyici olduğu söylenebilir.

Saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri yüksek olan bireylerde, psikopatoloji boyutları ile bu kişilik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki söz konusudur. Bu nedenle bağlanma stili saplantılı ya da kayıtsız olan kişilerin, psikolojik semptomlar daha yüksek düzeyde belirlenmiştir.

Literatürde bağlanma stillerinin psikopatoloji ile ilişkisine dair çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Kesebir ve arkadaşlarının (2011) yapmış olduğu heteroseksüel grubu içeren çalışma koruyucu ruh sağlığı, güvensiz bağlanma ve psikopatoloji arasındaki ilişkiye değinmiştir. Buna göre vakaların ve tüm insanların çocuk sahibi olma süreçlerinde desteklenmesi yeni nesilleri daha sağlıklı bir hale getirecektir. Kişilerin korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stilleri yerine güvenli bağlanma stili geliştirmelerinin daha az psikolojik semptoma maruz kalmalarına sebep olunacağı söylenebilir. Kişilerin güvensiz bağlanma stilleri geliştirmemeleri için doğumdan itibaren desteklenmeleri gerekmektedir. Bu sonuç da diğer bulgularla tutarlı ve uyumlu görülmektedir.

Daha önceki elde edilen bulgularla tutarlı şekilde homoseksüel kadın bireylerde de güvenli bağlanma stili ve ilişki kalitesi arasında pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur. Homoseksüel kadın bireylerde paranoid düşünce dışındaki tüm boyutların cinsel doyumunu anlamlı düzeyde etkiliyor olması bu bireylerde profesyonel desteğin özellikle önem taşıdığını göstermektedir. Literatürde cinsel yönelim ile cinsel doyumun psikopatoloji açısından değerlendirildiği bulgulara rastlanmadığı için olası faktörler üzerinde durulabilir. Sosyal baskı ve kaygı, açılma olası faktörler arasında değerlendirilebilir.

Homoseksüel erkeklerde OKB alt boyutunun artıyor olması cinsel deneyimden kaçınma davranışını arttırabileceği için çıkan sonuç beklenen yöndedir. Kişilerarası duyarlılığa etki ettiği düşünülen işlevsiz kişilerarası düşünceler ve inançların cinsel performansı olumsuz etkilemesi olasıdır. Bu açıdan elde edilen bulgular kişilerarası duyarlılığın cinsel doyumunu olumsuz etkilediğini göstermektedir. Depresyonun en bilinen etkilerinden biri olarak isteksizlik ve keyif almama durumunun cinsel doyumunu olumsuz etkilemesi beklenen bir sonuçtur.

Bu araştırma 2016 yılında İstanbul kentinde yaşayan çiftler ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında birbirinden farklı cinsel yönelime sahip çiftlerin bağlanma stillerini, cinsel doyumlarını ve psikopatolojik belirtilerini; İlişki Ölçekleri Anketi, Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu ve Belirti Tarama Listesi ile ölçülmeye çalışılmıştır. Bu yüzden, araştırmaya ait sonuçların doğruluğu ve tutarlılığı, katılımcıların ölçeklere verdikleri yanıtlar ile kısıtlıdır. Çalışmanın İstanbul kent merkezinde yapılmış olması, katılımcıların sosyoekonomik ve eğitim durumlarının görece yüksek olması, farklı cinsel yönelime sahip çiftlerden oluşan örneklemin araştırmaya daha istekli ve daha samimi katkı sunmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Nitekim metropol kentte yaşayan, eğitim düzeyi yüksek bireylerin eşcinsel varoluşunu kabul etmede daha kolay kabul ettikleri araştırmalar ile ortaya konmuştur (Deniz,

2015). Türkiye Cumhuriyeti yasal mevzuatına göre eşcinsel bireylere yönelik evlilik ve nişanlılık statüleri bir hak olarak tanınmadığı için çalışmada İlişki durumu sonuçları bu hukuki kısıtlılıktan etkilenmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇ & ÖNERİLER

Literatürde cinsel yönelimin bağlanma stilleri, cinsel doyum ve psikopatoloji gibi üç farklı boyutunun değerlendirildiği araştırma sayısı son derece sınırlıdır. Heteroseksüel olmayan kişilerin yaşadıkları problemlerin ortaya konulabilmesi ve problemlere dair çözümlerin geliştirilebilmesi önemlidir.

Cinsel yönelime göre cinsel doyum, psikopatoloji ve bağlanma stilleri ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu araştırma nicel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarının daha detaylı bir biçimde değerlendirilebilmesi için, nitel ya da karma araştırma desenlerinin kullanıldığı çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Araştırmaya dâhil olan katılımcıların bir kısmı, cinsel yönelimlerini kabullenmiş homoseksüel bireylerdir. Bu kişilerin özellikle daha az psikopatolojilerinin olması ve cinsel doyumlarının daha iyi düzeyde olması ve bağlanma stilleri yönünden bir sorun yaşamayacakları düşünülmektedir. Söz konusu kişilere ulaşmak zor olmakla birlikte, ulaşılabildiğinde erken dönemde kendilerini ifade etmeleri bu kişilerin yaşantılarına da destek sağlayabilecektir.

Araştırmada yer alan katılımcıların tümü İstanbul'da yaşamaktadır. Araştırmacılar, benzer bir çalışmayı farklı bölgelerde gerçekleştirdikleri takdirde, yerleşime bağlı kültürel farklılıkları da görmek mümkün olacaktır.

Homoseksüel bireylerin yaşadıkları problemlerin tespiti kadar, bu problemlerle başa çıkma konusunda bireylere sağlanacak desteğin de önemli olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarımız dikkate alındığında cinsel yönelimde özellikle psikopatoloji, cinsel doyum ve bağlanma stillerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Agliata, D., & Tantleff-Dunn, T. (2004). The impact of media exposure on males' body image. *Journal of Social & Clinical Psychology, 23*, 7-22.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Aktaş, A. M. (2004). Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Aile ve Toplum Dergisi*, Sayı:7, Cilt:2, Yıl:6.

Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association) (2009). Report of the American Psychological Association Task Force on Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation.

Amidon, A.D. (2007). Intimate relationships: Adult attachment, emotion regulations, gender roles and infidelity, Unpublished Doctoral Thesis, University of Texas, Austin, USA.

Amirkhan, J. H. (1990). A factor analytically derived measure of coping: The Coping strategy indicator. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(5), 1066-1074.

Arslan, A. (1996). *Evli Bireylerin Cinsel Doyumlarının Bireysel, Ailesel, Cinsellikle İlgili Tutum ve Davranışları Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aseltine, R. H., & Kessler, R. C. (1993). Marital disruption and depression in a community sample. *Journal of Health and Social Behavior, 34*, 237-251.

Aydın, H. (1998). *Cinsellik ve cinsel işlev*. Psiyatri Temel Kitabı. Medicographics Ajans, Ankara: 605-615.

Aysan, F. (1994). *Başarıya stratejisi ölçeğinin üniversite öğrencileri için geçerliği güvenirliliği*. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı, 3, Çukurova Üniversitesi, Adana: 1158-1168.

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226-244.

Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological bulletin*, 117(3), 497-529.

Bayer, R. (1987). *Homosexuality and American Psychiatry: The Politics of Diagnosis*. Princeton University Press.

Berkey K. M., Hanson S. M. (1991). *Pocket Guide Family Assesment and Intervention*. St Louis, Mosby.

Bodur, N. E., Çoşar, B., & Erdem, M. (2013). İnfertil çiftlerde evlilik uyumunun demografik ve klinik değişkenlerle ilişkisi. *Cukurova Medical Journal (Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi)*, 38(1): 51-62.

Booth, A., & Amato, P. (1991). Divorce and psychological stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 32, 396-407.

Bowlby J. (1969). Attachment. Attachment and loss: Vol. 1. Loss. New York: Basic Books.

Bowlby, J., (1973). *Attachment And Loss: volume 2. Seperation: Anxiety And Anger*. Newyork: Basic Books.

Bowlby, J., (1980). *Attachment and Loss: volume 3. Loss, sadness and depression*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (2012). *Güvenli Bir Dayanak*. çev.: S., Güneri. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.

Bozdemir, N., & Özcan, S. (2011). Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 5, 37-46.

Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). *Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview*. Attachment Theory and Close Relationships . ed. J. A. Simpson & W. S. Rholes. Guilford Press, New York: 46-76.

Bridges, S. K., Lease, S. H., & Ellison, C. R., (2004). Predicting sexual satisfaction in women: Implications for counselor education and training. *Journal of Counseling and Development*, 82(2), 158-167.

Brown L. S., Wright J. (2003). The relationship between attachment strategies and psychopathology in adolescence. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 76(4), 351-367.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. çev: E., Sarioğlu, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Campos, j. J. (1983). The importance of affective communication in social referencing: A commentary on Feinman. *Merrill-Palmer Quarterly*. 29, 83-87.

Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve Aile Hayatı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile Eğitim Programı.

Carstensen, L. L., Pasupathi, M., Mayr, U., & Nesselroade, J. R. (2000). Emotional experience in everyday life across the adults life span. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 644-655.

Carter, B., & McGoldrick, M. (1999). *The Expanded Family Life Cycle: Individual, Family, and Social Perspectives* (3rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.

Carver C, Scheier M. (1998) *Perspectives on psychology*, Cambridge University Press. 281-282.

CETAD (2006). “*Cinsel Yaşam ve Sorunları*” Dosyası, 1. Bilgilendirme Dosyası Basın Bülteni, İstanbul.

CETAD (2008). Kadın Cinselliği. Bilgilendirme Dosyası Basın Bülteni, İstanbul.

Chakrabarti, S., Kulhara, P., & Verma, S. K. (1993). The pattern of burden in families of neurotic patients. *Social Psychiatry and Psychiatric Epi- demiology*, 28, 172–177.

Cooklin, A. (1987). Change in 'here-and-now' systems vs systems over time. In: Gorell-Barnes, A, Bentovim and A. Cooklin, (Eds), Family Therapy, Complementary Frameworks of Theory and Practice. London, New York. Academic Press.

Coleman, E. M., Hoon, P. W., & Hoon, E. E (1983). Arousability and sexual satisfaction inlesbian and heterosexual women. *Journal of Sex Research*, 19, 58-73.

Collins, N. & Read, S. J., (1990). Adult Attachment, Working Models And Relationship Quality İn Dating Couples, *Journal Of Personality And Social Psychology*. 58 (4) 644 – 663.

Coyne, J. C., Kessler, R. C., Tal, M., Turnbull, J., Wortman, C. B., & Greden, J. F. (1987). Living with a depressed person. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 347–352.

Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cyranowski JM, Aarestad SL, Andersen BL. (1999) The role of sexual self-schema in a diathesis-stress model of sexual dysfunction. *Appl Prev Psychol*. 8:217–28.

Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.

Çelen, H.N., H. Yıldız ve Ş. Berk. (2009). “Çocuk Ve Annenin Bağlanma Düzeyleri ile Çocuk-Anne Etkileşim Örüntüleri Arasındaki İlişki”. Çorum Kongre Bildiriler Kitabı. Ankara: Ankara Üniversitesi Yay.

Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi.

Dağ, I. (1991). Belirti Tarama Listesi (Scl-90-R)'nin Üniversite Öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2(1), 5 - 12.

Daniel, B. ve Taylor, J. (2001) *Engaging with Fathers. Practice Issues for Health and Social Care*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Davies, P T, & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child, adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116, 387-411.

Deniz, A.Ç. (2015). *Öğrenci İşi: Üniversite Öğrencilerinin Gündelik Hayatı, İstanbul Örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Denny, G., Young, M., Young, T., & Luquis, R. (2000). Sexual satisfaction among married women. *American Journal of Health Studies*, 16, 73-85.

Derogatis, L. R., Rickels, K., & Rock, A. F. (1976). The SCL-90 and the MMPI: a step in the validation of a new self-report scale. *The British Journal of Psychiatry*, 128(3), 280-289.

Diener, E., Emmons, R.E. , Larsen, R.J., Griffin, S. (1985). “The Satisfaction with Life Scale”, *Journal of Personality Assessment*, 49; 71-75.

Diener, E, Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6; 10-19.

Diener, E., & Diener, C. (1996). Most people are happy. *Psychological Science*, 7, 181-185.

Diener, E. (1984) Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95; 542-575.

Diener E, S Oishi, RE Lucas (2003) Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual review of psychology* 54 (1), 403-425.

DiPlacido, J. (1998). *Minority stress among lesbians, gay men, and bisexuals: A consequence of heterosexism, homophobia, and stigmatization*. In G. Herek (Ed.), *Psychological perspectives on lesbian and gay issues: Vol. 4. Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals* (138-159). Thousand Oaks, CA: Sage.

Eder R, Mangelsdorf S. (1997). The emotional basis of early personality development: Implications for the self concept, *Handbook of Personality Psychology*. San Diego, CA. Academic Press.

Elgin, J., & Pritchard, M. (2006). Gender differences in disordered eating and its correlates. *Eating and Diet Disorders*, 11(3), e96–e101.

Ellison, Carol Rinkleib. (2000). *Women’s Sexualities*. Oakland, CA: New Harbinger Publications, Inc.

Erden-İmamoğlu, S. (2009). *Kişilerarası ilişkiler*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Eşel E. (2006) İnsan cinselliğinin biyolojik ve evrimsel temelleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*; 16: 274-288.

Fincham FD., Beach S. ve Davila J. (2004). Forgiveness and Conflict Resolution in Marriage, *Journal of Family Psychology*, 18 (1) 72–81.

Fletcher, G. J. O. (2002). *The new science of Intimate relationships*. Oxford: Blackwell.

Framo, J. (1992). Family-of-origin therapy: an intergenerational approach, Psychology Press.

Frauman, D. C. (1982). The relationship between physical exercise, sexual activity, and desire for sexual activity. *The Journal of Sex Research*, 18(1), 4146.

Freud, S. (1961). "*The Dissolution of the Oedipus Complex*" reprint from Standard Edition.

Galbaud du Fort, G., Bland, R., Newman, S. C., & Boothroyd, L. J. (1998). Spouse similarity for lifetime psychiatric history in the general population. *Psychological Medicine*, 28, 789–803.

Gallagher, M. W., Lopez, S. J., & Preacher, K. J. (2008) *The hierarchical structure of well-being*. Poster presentation, the annual meeting of the Association for Psychological Science, Chicago, IL.

Garcia J, Muñoz-Laboy M, Parker R, Wilson PA. (2014) Sex markets and sexual opportunity structures of behaviorally bisexual Latino men in the urban metropolis of New York City. *Archives of Sexual Behavior*. 43(3):597–606.

Gates E, Galask R. (2001) Psychological and sexual functioning in women with vulvar vestibulitis. *J Psychosom Obstet Gynaecol*; 22:221–8.

George, L. K., Blazer, D. F., Winfield-Laird, I., Leaf, P. J., & Fischback, R. L. (1988). Psychiatric disorders and mental health service use in later life: Evidence from the Epidemiological Catchment Area Program. In J. Brody & G. Maddox (Eds.), *Epidemiology and Aging* (pp. 189-219). New York: Springer.

Gill, A. & Hegarty, P. (2007). Why Criminalise Forced Marriage? –Islamophobia and Assimilation Based Justifications, *The Psychology of Women Section Review*, 9 (2); 15-28.

Glenn, D. (1990). Quantitative Research on Marital Quality in The 1980s: A Critical Review. *Journal of Marriage and The Family*. 52; 818-830.

Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). *The metaphysics of measurement: The case of adult attachment*. In K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), *Attachment processes in adulthood: Advances in personal relationships* (Vol. 5, pp. 17-52). London: Jessica Kingsley Publishers.

Güleç, G., Hassa, H., Yalçın, E. G., & Yenilmez, Ç. (2011). Tedaviye başvuran infertil çiftlerde, infertilitenin cinsel işlev ve çift uyumuna etkisinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 3, 166-176.

Güngör, A. (1989). *Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Hacıoğlu M. ve Çakmak, A. (2011). Eşcinsel Kadın ve Erkeklerde Cinsel İşlev Bozuklukları. *Nöropsikiyatri Arşivi*; 48; 1: 39-45.

Haffner, D.W. (Ed). (1995). *Facing facts: Sexual health for America's adolescents*. New York: Sexuality Information and Education Council of the United States.

Haavio-Mannila, E., & Purhonen, S. (2001). Slimness and self-rated sexual attractiveness: Comparisons of men and women in two cultures. *Journal of Sex Research*, 38, 102-111.

Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511-524.

Hazan, C., Shaver, P. R. (1994). Attachment As An Organizational Framework For Research On Close Relationships. *Psychology Inquiry*. 5. 1-22.

Hetherington, E. M., & Clingempeel, W S. (1992). Coping with marital transitions: A family systems perspective. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 57 (2-3, Serial No. 227).

Holtzen, D., Kenny, M. E., & Mahalik, J. R. (1995). Contributions of parental attachment to gay/lesbian disclosure to parents and dysfunctional cognitions. *Journal of Counseling Psychology*, 42, 350-355.

Hurlock E. B (1964), *Child Development*, 6th Edition, Tata McGraw-Hill, New York.

- İncesu C. (1998) Cinsel işlevin fizyolojisi. Cinsel İşlev Bozukluğu Monografları I, 1:3-11.
- İncesu C. (2004) Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. Klinik Psikiyatri. 3: 3-13.
- İnci K. ve Ergen A. (2009) Erektile disfonksiyon ve oral farmakoterapi. *Hacettepe Tıp Dergisi*. 40:45-52.
- Jacobvitz, D., Curran, M., & Moller, N. (2002). *Measurement of adult attachment: The place of self-report and interview methodologies. Attachment and Human Development*, 4(2), 207-215.
- Jones, F. L. (1994). Are marriages that cross ethnic boundaries more likely to end in divorce? *Journal of the Australian Population Association*, 11, 115 – 132.
- Kaplan, H.S., (1995). *The Sexual Desire Disorders Dysfunctional Regulation of Sexual Motivation*. Brunner mazel Publishers New York.
- Karen R. (1994) *Becoming attached*, Oxford University Press, New York.
- Keçe, C. (2014) *Hormonlar, Seks ve Güneş*. Erişim <http://www.cemkece.com.tr/m-hormonlar-seks-ve-gunes.html>. Erişim tarihi 09.09.2016.
- Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu S., Üstündağ M. F. (2011) Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 3(2):321-342.
- Keyes, C., & Annas, J. (2009) Feeling good and functioning well: distinctive concepts in ancient philosophy and contemporary science. *Journal of Positive Psychology*, 4(3), 197–201.
- Kirkpatrick, L., & Hazen, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four year prospective study. *Personal Relationships*, 1, 123-142.
- Kolotkin RL, Binks M, Crosby RD, Østbye T, Gres RE, Adams TD. (2006). Obesity and sexual quality of life. *Obesity*;14:472-9.
- Kobak, R. R., Sudler, N., & Gamble, W. (1991). Attachment and depressive symptoms during adolescence: A developmental pathways analysis. *Development and psychopathology*, 3(04), 461-474.

Kurdek LA. (1996) The deterioration of relationship quality for gay and lesbian cohabiting couples: A five year prospective longitudinal study. *Personal Relationships*, 3(4):417–442.

Kuyper, L., & Vanwesenbeeck, I. (2011). Examining Sexual Health Differences between Lesbian, Gay, Bisexual, and Heterosexual Adults: The Role of Sociodemographics, Sexual Behavior Characteristics, and Minority Stress. *Journal of Sex Research*, 48(2- 3), 263-274.

Lewis, R. J., Derlega, V. J., Berndt, A., Morris, L. M., & Rose, S. (2001). An Empirical Analysis of. *Journal of Homosexuality*, 1(42), 63-88.

Lyness, A. P. K. (2007). Twenty American families' stories of adaptation: Adoption of children from Russian and Romanian institutions. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33(1); 77-93.

Maes, H. H. M., Neale, M. C., Kendler, K. S., Hewitt, J. K., Silberg, J. L., Foley, D. L., et al. (1998). Assortative mating for major psychiatric diagnoses in two population-based samples. *Psychological Medicine*, 28, 1389–1401.

Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development*, 33, 48 – 61.

McLeod, J. D. (1995). Social and psychological bases of homogamy for common psychiatric disorders. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 201–214.

McGoldrick, M., Carter, B. (1999). *The Expanded Family Life Cycle: Individual, Family, and Social Perspectives*. Allyn & Bacon.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood : Structure, dynamics, and change*. New York, NY: Guilford Press.

Morokoff, P. J. & Gilliland, R. (1993). Stress, Sexual Functioning, and Marital Satisfaction. *Journal of Sexual Research*, 30, 1; 43-53.

Oblinger, D., & Oblinger, J. (2005). Is it age or IT: First steps toward understanding the net generation. *Educating the net generation*, 2(1–2), 20.

Okci, B., Saatçioğlu, Ö. & Çelikel, Ç. F. (2016), *Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu (YCDÖ-KF) Türkçe Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması*. 52. Ulusal Psikiyatri Kongresi Poster Bildirisi, Antalya.

- Orvin, George H . (1997). *Ergenlik Çağındaki Çocuğunuzu Anlamanın Yolları*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Öner, N., Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler: Bir Başvuru Kaynağı. (Genişletilmiş 2. Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 748-751.
- Özgüven, E. (1990). Yurtlarda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Sağlık ve Psikolojik Sorunları. İzmir, 5.Ulusal Psikoloji Kongresi, 8. Sayı, 53.
- Öztürk MO. (2002). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*, Nobel Tıp Kitapevleri, Ankara.
- Pasch, L. A., & Bradbury, T. N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2); 219-230.
- Paykel ES, Weissman MM (1973). Social adjustment and depression: a longitudinal study. *Arch Gen Psychiatry* 28: 659-663.
- Penhollow, T. M., & Young, M. (2004). Sexual desirability and sexual performance: Does exercise and fitness really matter?. *Electronic Journal of Human Sexuality*, 7 (5).
- Perrone, K. M., & Worthington, E. L., Jr. (2001). Factors influencing ratings of marital quality by individuals within dual-career marriages: A conceptual model. *Journal of Counseling Psychology*, 48; 3-9.
- Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants Part 1*. On the Horizon, 9(5), 1-6.
- Radhika, S. ve Prakash, I. J. (1987). Factors related to mental health of dual career couples. *Journal of Personality and Clinical Studies*, 3(2). 131-134.
- Renaud, C , Byers, E. S., Se Pan, S. (1997). Sexual and relationship satisfaction in Mainland China. *The Journal of Sex Research*, 34; 399-410.
- Rhone, L.M. (1986). Measurement of Test Anxiety Among Selected Black Adolescents, appropriateness of Four Anxiety Scale. *Journal of School Psychology*, 24; 313-319.
- Ridge, S. R., & Feeney, J. A. (1998). Relationship history and relationship attitudes in gay males and lesbians: Attachment style and gender differences. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 32(6), 848-859.

Robinson JP, Moss HA. (1970). Patterns and determinants of maternal attachment, *Journal of Pediatrics*. 77: 976- 985.

Rosen, L.N. , ve Moghadam, L.Z. (1991). Predictors of general well-being among army wives. *Military Medicine*, 156, 356-361.

Ryff, C. (1989) Happiness Is Everything, or Is it? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 57 (6). 1069- 1081.

Ryff, C.D., Magee, W.J., Kling, K. C. & Wing, E.H. (1999). *Forging macro-micro linkages in the study of psychological well being*. In D. Ryff & V.W. Marshall, The self and society in ageing processes. New York: Springer.

Ryff, C. D., & Essex, M. J. (1991). The interpretation of life experience and well-being: The sample case of relocation. *Psychology and Aging*, 7; 507-517.

Ryff, C. D. , Singer, B., (1996), “Psychological Well-Being: Meaning, Measurement and Implications for Psychotherapy Research”, *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65, 14-23.

Scharfe, E., & Bartholomew, K. (1994). Reliability and stability of adult attachment patterns. *Personal Relationships*, 1, 23-43.

Simpson, J.A., Rholes, W.S., & Phillips, D. (1996). Conflict in close relationships: An attachment perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 899–914.

Singer, B., & Ryff, C.D. (1999). Hierarchies of life histories and associated health risks. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 896; 96-115.

Skinner, B. F. (1990). Can psychology be a science of mind? *American Psychologist*, 45, 1206–1210.

Smith, D.E., Thompson, J.K., Raczynski, J.M., & Hilner, J.E. (1999). Body image among men and women in a biracial cohort: The Cardia Study. *International Journal of Eating Disorders*, 25; 71-82.

Sokolski, D. M., & Hendrick, SS. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy*, 26; 39-49.

Sprecher, S. (2002). Sexual Satisfaction in Premarital Relationships: Associations with Satisfaction, Love, Commitment, and Stability. *The Journal of Sex Research*, 39:190-196.

Sprecher S.- Cate R. M. (2004). *Sexual satisfaction and sexual expression as predictors of relationship satisfaction and stability*. In J. H. Harvey, A. Wenzel, & S. Sprecher (Eds.), *The handbook of sexuality in close relationships*. 235– 256.

Stern GG, A. (1973). *factor analytic study of the mother-infant dyad, the competent infant*, ed. LJ Stone, New York, Basic Books.

Štulhofer A , V Baćak, I Božičević, J Begovac (2008) HIV-related sexual risk taking among HIV-negative men who have sex with men in Zagreb, Croatia. *AIDS and Behavior* 12 (3), 505-512.

Štulhofer A, V Buško, P Brouillard (2011) The new sexual satisfaction scale and its short form. *Handbook of sexuality-related measures*, 530-532.

Sümer, N., Güngör, D., (1999a). Çocuk Yetiştirme Stilllerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*.14(44): 35-63.

Sümer, N. ve Güngör, D. (1999b). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.

Sümer, N., (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler Ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-22.

Şahin, N. H., ve Durak, A. (1995). Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56- 73.

Taşkent, N., Ertuğun, Z., Top, A., Çetin, S. ve Şahin, A. (2003). *Lise öğrencilerinin cinsel eğitime bakış açılarının ve bilgi düzeylerinin incelenmesi*. Manisa.

Thompson, A. P. (1984). Extramarital sexual crisis: Common themes and therapy implications. *Journal of sex & marital therapy*, 10(4), 239-254.

Tiggemann, M., & Williamson, S. (2000). The effect of exercise on body satisfaction and self-esteem as a function of gender and age. *Sex Roles*, 43, 119 – 127.

Trudel G. (2002). Sexuality and marital life: Results of a survey. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(3), 229-249.

Tuğrul, C., Öztan, N., Kabakçı, E. (1993). Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin Standardizasyon Çalışması. *Türk Psik. Dergisi*, 4:83-88.

Tutarel-Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemelere ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3 (9), 61-68.

Türkyılmaz S, Coşkun Y., Özcebe H, Ünalın T, (2007). *Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması*. Ankara.

Uzuner A.,Yıldız G., Yıldırım N., Coşkun Z.E., Ertuş S, Ünalın P. (2006). *Üniversite öğrencilerinde üreme sağlığı konularına yönelik bilgi, tutum ve riskli davranışlar*. I Ulusal Adölesan Sağlığı Kongresi; 349-350.

Ünlü, S. (2006). *Aile yapısı ve ilişkileri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Weaver, A., & Byers, S. (2006). The Relationships Among Body Image, Body MassIndex, Exercise & Sexual Functioning in Heterosexual Women. *Psychology of Women Quarterly*, 30; 333-339.

White, M. ve Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York: Norton.

World Health Organization (2010). *Developing sexual health programmes*. WHO/RHR/HRP/10.22.

Yanbastı, G. (1990). *Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Kendi Ruh Sağlıklarını Değerlendirmeleri: Bir Karşılaştırma*" İzmir,5. Ulusal Psikoloji Kongresi, 8.Sayı, 45.

Yüksel, Ş. (2013) *Cinsel Yönelimler*. Erişim <http://www.tapv.org.tr/getpdf.aspx?dosyaid=20>. Erişim Tarihi. 11.09.2016.

Zhou, G., (1993). Asset pricing tests under alternative distributions, *Journal of Finance* 48, 1927– 1942.

Zuroff, D. C., & Fitzpatrick, D. K. (1995). Depressive personality styles: Implications for adult attachment. *Personality and Individual Differences, 18*(2), 253-265.

EK A.
Bilgilendirilmiş Onay Formu
“Cinsel Yönelimin Çiftlere Yönelik Bağlanma Stilleri, Cinsel Doyum ve Psikopatoloji
Yönünden Değerlendirilmesi” adlı araştırma için
BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU

Tarih: .... / .... / ....

Katılımcı için Bilgiler:

Bu çalışmanın amacı, yakın ilişkilerdeki çiftlerin yaşam doyumunun yordanmasında bağlanma stilleri, cinsel doyumları ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmeleri ve kişilerin sosyodemografik değişkenleri, cinsel yönelimleri, ilişkinin süresi ile ilişkili olup olmadığını belirlemektir.

Araştırma için sizden yapmanızı istediğimiz, size ilettiğimiz formlardaki her bir soruyu tek tek okuyarak size en uygun yanıtları vermenizdir. Anlamadığınız sorularda yardım isteyebilirsiniz. Araştırmaya katılmanız halinde kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında özenle korunacaktır.

Bu yazıyı okuduktan sonra araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü doldurunuz ve imzalayınız.

Katılımcının Beyanı:

Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı dahilinde tez çalışması amacıyla yürütülen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anlamış bulunmaktayım. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı:

Tarih: .... / .... / ....

Adres/Tel:

İmza:

Tanık:

Adı Soyadı:

Adres/ Tel:

İmza:

Araştırmacı:

Burak Okci

Adres: Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümü

Tel: 0532 373 11 44

İmza:

EK B.
Sosyodemografik Bilgi Formu

Tarih: .... / .... / ....

Lütfen aşağıda yer alan soruları cevaplayınız. Verdiğiniz bilgiler yalnızca araştırma dahilinde kimlik bilgileriniz kesinlikle saklı olmak koşuluyla gerekli olan istatistiksel veriler ve bilimsel yayım için kullanılacaktır. Bunun dışında kesinlikle başka yerde kullanılmayacak ve başka şahıs ve kurumlarla paylaşılmayacaktır.

- Cinsiyetiniz:
(1) Kadın (2) Erkek
- Yaşınız:
- Doğum Yeri/Tarihiniz:
- Mesleğiniz:
- Eğitim durumunuz nedir?
(1) İlkokul (2) Ortaokul (3) Lise (4) Üniversite (5) Lisansüstü
- Cinsel Yöneliminizi seçiniz:
( ) Homoseksüel Erkek: Duygusal/cinsel açıdan hemcinsine ilgi duyan erkek.
( ) Homoseksüel Kadın: Duygusal/cinsel açıdan hemcinsine ilgi duyan kadın.
( ) Biseksüel: Duygusal/cinsel açıdan her iki cinsiyete de ilgi duyan kadın veya erkek.
( ) Heteroseksüel: Duygusal/cinsel açıdan karşı cinsiyete ilgi duyan kadın veya erkek.

- Şu anda yaşadığınız ilişki için aşağıdakilerden hangisi uygundur?
(1) Flört
(2) Birlikte yaşıyor
(3) Nişanlı
(4) Evli
(5) Boşanmış- Dul
- Şu anki ilişkiniz ne kadar süredir devam etmektedir?
..... Ay .....Yıl
- Son 6 ay içinde partnerimle cinsel ilişkim:
( )Var ( )Yok
- Halen fiziksel bir rahatsızlığım:
( )Var ( )Yok
Var ise belirtin:.....
- Bugüne kadar aldığım psikiyatrik bir tanı:
( )Var ( )Yok
Var ise belirtin:.....
- Alkol-Madde Kullanımı:
( )Var ( )Yok
Var ise belirtiniz; .....tipi, ...kullanım miktarı, ...süresi
- Cinsel işlev bozukluğu:
( )Var ( )Yok
Var ise belirtiniz; .....

16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.							
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.							

EK D.
Yeni Cinsel Doyum Ölçeği – Kısa Formu

- Lütfen son 6 aylık cinsel yaşamınızı düşünerek, aşağıdaki açılardan memnuniyetinizi değerlendirin.

		Hiç memnun değilim	Memnun değilim	Kısmen memnununum	Memnununum	Çok memnununum
1	Orgazmlarımın kalitesi					
2	Seks esnasında “kendimi bırakma” ve cinsel zevke teslim olma					
3	Partnerime karşı cinsel yaklaşımım					
4	Bedenen cinsel işlevselliğim					
5	Cinsel etkinlik sonrasında ruh halim					
6	Partnerime verdiğim zevk					
7	Sekste verdiğim ve aldığım arasındaki denge					
8	Seks sırasında partnerimin duygusal açılması					
9	Partnerimin kendi orgazm becerisi					
10	Partnerimin cinsel yaratıcılığı					
11	Cinsel etkinliklerimin çeşitliliği					
12	Cinsel etkinliğimin sıklığı					

EK E.
SCL-90-R Belirti Tarama Listesi

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınma ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatlice okuyunuz. Sonra bu durumun bugün de dahil olmak üzere son bir ay içinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini göz önüne alarak aşağıda belirtilen tanımlamalardan uygun olanının numarasını karşısındaki boşluğa yazınız. Düşüncenizi değiştirirseniz ilk yazdığımız numarayı tamamen siliniz. Lütfen başlangıç örneğini dikkatle okuyunuz ve anlamadığınız bir cümle ile karşılaştığınızda uygulayan kişiye danışınız.

Örnek :

Tanımlama :

Aşağıda belirtilen sorundan
ne ölçüde rahatsız olmaktadır?

0 Hiç
1 Çok az
2 Orta derecede
3 Oldukça fazla
4 Aşırı düzeyde

Cevap

Örnek : Bel ağrısı ... 3 ...

1. Baş ağrısı	
2. Sinirlilik ya da içinin titremesi	
3. Zihinden atamadığınız yineleyici (tekrarlayıcı) hoşla gitmeyen düşünceler	
4. Baygınlık ve baş dönmeler	
5. Cinsel arzuya ilginin kaybı	
6. Başkaları tarafından eleştirilme duygusu	
7. Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri	
8. Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği fikri	
9. Olayları anımsamada (hatırlamada) güçlülük	

10. Dikkatsizlik veya sakarlıkla ilgili endişeler	
11. Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi	
12. Göğüs veya kalp bölgesinde ağrılar	
13. Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi	
14. Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali	
15. Yaşamınızın sona ermesi düşünceleri	
16. Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma	
17. Titreme	
18. Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği düşüncesi	
19. İştah azalması	
20. Kolayca ağlama	
21. Karşı cinsten kişilerle ilgili utangaçlık ve rahatsızlık hissi	
22. Tuzağa düşürülmüş veya tuzağa yakalanmış hissi	
23. Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma	
24. Kontrol edilmeyen öfke patlamaları	
25. Evden dışarı yalnız çıkma korkusu	
26. Olanlar için kendini suçlama	
27. Belin alt kısmında ağrılar	
28. İşlerin yapılmasında erteleme düşüncesi	
29. Yalnız hissi	
30. Karamsarlık hissi	
31. Her şey için çok fazla endişe duyma	
32. Her şeye karşı ilgisizlik hali	
33. Korku hissi	
34. Duyularınızın kolayca incitilebilmesi hali	
35. Diğer insanların sizin düşündüklerinizi bilmesi hissi	
36. Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu	
37. Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi	
38. İşlerin doğru yapıldığından emin olabilmek için çok yavaş yapmak	
39. Kalbin çok hızlı çarpması	
40. Bulantı veya midede rahatsızlık hissi	
41. Kendini başkalarından aşağı görme	
42. Adele (kas) ağrıları	
43. Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi	

44. Uykuya dalmada güçlük	
45. Yaptığımız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme	
46. Karar vermede güçlük	
47. Otobüz, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu	
48. Nefes almada güçlük	
49. Soğuk ve sıcak basması	
50. Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelere kaçınma durumu	
51. Hiç bir şey düşünmeme hali	
52. Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması	
53. Boğazınıza bir yumru tıkanmış hissi	
54. Gelecek konusunda ümitsizlik	
55. Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlülük	
56. Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi	
57. Gerginlik veya coşku hissi	
58. Kol ve bacaklarda ağırlık hissi	
59. Ölüm ya da ölme düşünceleri	
60. Aşırı yemek yeme	
61. İnsanlar size batığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma	
62. Size ait olmayan düşüncelere sahip olma	
63. Bir başkasına vurmaya, zarar vermek, yaralamaya dürtülerinin olması	
64. Sabahın erken saatlerinde uyanma	
65. Yıkama, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yenileme hali	
66. Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama	
67. Bazı şeyleri kırıp dökme isteği	
68. Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme	
69. Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme	
70. Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi	
71. Her şeyin bir yük gibi görünmesi	
72. Dehşet ve panik nöbetleri	
73. Toplum içinde yer içerken huzursuzluk hissi	
74. Sık sık tartışmaya girme	
75. Yalnız bıraktığınızda sinirlilik hali	
76. Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu	
77. Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme	

78. Yerinizde durmayacak ölçüde rahatsızlık duyma	
79. Değersizlik duygusu	
80. Size kötü bir şey olacaktıymış duygusu	
81. Bağırma ya da eşyaları fırlatma	
82. Topluluk içinde bayılacağınız korkusu	
83. Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu	
84. Cinsellik konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerinizin olması	
85. Günahlarınızdan dolayı cezalandırmanız gerektiği düşüncesi	
86. Korkutucu türden düşünce ve hayaller	
87. Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi	
88. Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama	
89. Suçluluk duygusu	
90. Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi	

ÖZGEÇMİŞ

Burak Okci 1991 yılında Uşak'ta doğdu. 2014 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Psikoloji bölümünden onur öğrencisi olarak mezun oldu. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisansına halen devam etmektedir. İstanbul Üniversitesi'nde Aile Danışmanlığı eğitimini ve süpervizyon sürecini başarı ile tamamlamıştır. Cinsel Terapi, Aile ve Çift Terapisi'ne ilgi duymakta ve bu alanda eğitimlerine ve süpervizyon sürecine devam etmektedir. Lisans ve yüksek lisans eğitimi süresince Çapa Tıp Fakültesi Psikiyatri Servisi, Bakırköy ve Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastaneleri'nde ve çeşitli ruh sağlığı merkezi ile kurumlarda stajlarını tamamladı. Bir süredir özel bir Psikoteknik Değerlendirme Merkezinde Mesul Müdür ve Psikolog olarak görev yapmaktadır.

Poster & Sözlü Bildirileri

- 2016 “Yeni Cinsel Doyum Ölçeği Kısa Formu Türkçe Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması” FMV Işık Üniversitesi – 52. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya, 2016.
- 2012 “Detecting Bias Towards Gay and Lesbian Couples in Neighbor Preferences By Using Vignette Design” İstanbul Bilgi Üniversitesi – 18. Ulusal Psikoloji Kongresi, 2014.

e-posta: burakokci@hotmail.com